

Посібник із вивчення Біблії в Суботній школі
з коментарями для вчителів
(липень, серпень, вересень 2023 року)

ПОСЛАННЯ ДО ЕФЕСЯН

Джон К. Мак-Вей

ЗМІСТ

Ефесяни: слідувати за Ісусом під час випробувань	2
Урок 1. 24–30 червня. Павло й ефесяни	4
Урок 2. 1–7 липня. Грандіозний христоцентричний план Бога	17
Урок 3. 8–14 липня. Сила звеличеного Ісуса	31
Урок 4. 15–21 липня. Бог спасає людину	44
Урок 5. 22–28 липня. Єдине викуплення: хрест і Церква	57
Урок 6. 29 липня — 4 серпня. Таємниця Євангелія	70
Урок 7. 5–11 серпня. Єдине Христове тіло	83
Урок 8. 12–18 серпня. Хриstopодібне життя	96
Урок 9. 19–25 серпня. Жити по-мудрому	110
Урок 10. 26 серпня — 1 вересня. Чоловіки та дружини: разом біля хреста	123
Урок 11. 2–8 вересня. Практична вірність Христу	137
Урок 12. 9–15 вересня. Заклик бути стійкими	151
Урок 13. 16–22 вересня. Миротворство	163
Урок 14. 23–29 вересня. Огляд Послання до ефесян.....	176
Програма росту й розвитку вчителів суботньої школи. Частина 3	189

ЕФЕСЯНИ: СЛІДУВАТИ ЗА ІСУСОМ ПІД ЧАС ВИПРОБУВАНЬ

У Посланні до ефесян Павло розповідає про самих ефесян. Минули роки після захопливих подій раннього періоду християнської місії в Ефесі, й ефесяни відстоювали свою християнську віру.

Павло, який колись «заподіяв шкоду» економіці цього четвертого завбільшки міста Римської імперії, тепер має обмежені можливості, оскільки він ув'язнений. У своєму листі з в'язниці він висловлює занепокоєння, адже віруючі в Ефесі можуть занепасти духом і забути, що означає бути учнями Ісуса в язичницькій культурі. Хоч його слухачі — християни, тон апостола має закличний характер. Він прагне знову повернути їх до живої християнської віри, знову запалити вогонь їхньої відданості Христу й воскресити захоплення тим, що вони частина великого Божого братства у світі — Церкви.

Оскільки християнська віра цілковито присвячена Христові, Який явив Свою любов колишньому гонителю, Павло захоплюється Ним і поклоняється Йому. Ослаблі у вірі учні Христа зможуть твердо стати на ноги, тільки якщо знову відчують свою першу любов до Ісуса, відновлять довіру до Його благодаті й сили. Тому Павло підкреслює: Небесний Отець звеличив Христа понад усі сили й божества, які намагаються завоювати довіру віруючих в Ефесі. Ісус — Творець і Виконавець Божественного передвічного Плану спасіння, у якому віруючі, як єдина Церква, також відіграють важливу роль для об'єднання всього в Христі.

Намагаючись спонукати ефесян утвердитися у відданості Господу, апостол не применшує вимог християнського учнівства. Він докладно пояснює, якими мають бути поведінка та громада віруючих. Християни покликані до поклоніння Богові, яке включає керівництво Святого Духа й возвеличення Христа, що Павло неодноразово ілюструє у своєму Посланні. Відданість Христу впливає на все життя людини: на її характер, думки, слова, учинки. Любити Христа означає поважати, цінувати й любити своїх одновірців, а також протистояти шаблонам

низької, розпусної поведінки, яка панує в нинішній культурі. Це означає, що в наших стосунках у сім'ї, громаді й суспільстві ми відображаємо приклад самопожертви Господа, пропонуючи своїм співгромадянам нову модель людського співіснування.

У значній частині свого Послання апостол Павло висловлює захоплення новою моделлю людського суспільства, яка демонструє, що означає бути новою людиною у Христі й частиною Божої Церкви. Його особливо надихає думка про те, що Бог об'єднав розділені частини людства — юдеїв і язичників — у єдине ціле в Церкві. Живучи в єдності там, де можна було б очікувати ворожнечі, вони мають можливість виявити характерні риси нового Божого суспільства і майбутнього Царства.

Для ілюстрації значення приналежності до Божого народу Павло використовує чотири метафори Церкви. Віруючі є *тілом Христовим*; вони демонструють свою відданість Христові та єдність одне з одним. Вони — *живий храм*, створений завдяки жертві Христа на Голгофі, у якому поклоняються Богові. Церква — *наречена Христа*, яка чекає великої шлюбної церемонії, коли прийде Наречений і забере її до Себе. За допомогою останньої метафори апостол намагається зміцнити віру християн, адже вони — *армія Христа*, яка, чекаючи на повернення Господа, у Його ім'я та Його силою бореться із силами темряви за кожну людину на Землі.

У Посланні до ефесян апостол згадує про особливості останнього часу, коли світські спокуси й суєта загрожують притупити християнську пильність. Автор звеличує Христа й підкреслює важливість наслідувати Його приклад і бути активними, посвяченими членами Його Церкви, які живуть надією на Його повернення.

У поточному кварталі ми маємо перевагу дослухатися до богонатхненних порад апостола в Посланні до ефесян, молитися та знову радіти з того, що слідуємо за Ісусом у скрутні часи.

Джон К. Мак-Вей — доктор філософії, ректор і викладач релігії в університеті Уолла-Уолла в Коледж-Плейс (штат Вашингтон, США), де він звершує служіння з 2006 року.

Біблійні тексти для дослідження:

Дії 18:18–21; 19:13–20:1; 20:17–38; Ефес. 1:1, 2; 6:21–24; 3:13; 1:9, 10.

Пам'ятний вірш:

«Відкривши нам таємницю Своєї волі, за Своїм уподобанням, яке раніше наперед ухвалив у Ньому для впорядкування повноти часів, щоб об'єднати в Христі все те, що на небі та що на землі» (Ефес. 1:9, 10).

Пишучи будь-яку працю, ми маємо певну мету, як правило, важливу. Авраам Лінкольн, наприклад, написав свою відому Геттисбурзьку промову і виголосив її 19 листопада 1863 року на відкритті Національного солдатського цвинтаря в Геттисбурзі, штат Пенсильванія, США. За чотири з половиною місяці до цього відбулася вирішальна Битва при Геттисбурзі, яка закінчилася перемогою армії Півночі над конфедератами. У своєму зверненні, посилаючись на отців-засновників, Лінкольн висловив переконання, що Громадянська війна стала остаточним випробуванням того, чи виживе нація, створена 1776 року, чи «зникне з лиця Землі».

Павло мав досконалу мету, яка мотивувала його написати Послання до ефесян. Через його ув'язнення (див. Ефес. 3:13; 6:20), а також через постійні гоніння та спокуси ефесяни були схильні занепадати духом. Апостол нагадує їм, що сталося, коли вони навернулися, прийнявши Христа як свого Спасителя і ставши частиною Церкви. Вони стали тілом Христа (див. Ефес. 1:19–23; 4:1–16), святим храмом у Господі (див. Ефес.

2:19–22), нареченою/дружиною Христа (див. Ефес. 5:21–33) і добре спорядженим військом (див. Ефес. 6:10–20). Віруючі в Ефесі відіграють стратегічну роль у виконанні великого Божого плану — об'єднати все в Христі (див. Ефес. 1:9, 10). Павло пише, щоб вони усвідомили свою ідентичність і привілеї як послідовники Христа.

Неділя, 25 червня

СВАНГЕЛІСТ ПАВЛО В ЕФЕСІ

Що зробив Павло під час першого візиту до Ефеса, наприкінці своєї другої місіонерської подорожі? Дії 18:18–21.

Ефес був одним із найбільших міст Римської імперії з населенням близько 250 000 осіб. Він був столицею однієї з найбагатших провінцій імперії — Азії, яка охоплювала більшу частину території сучасної Малої Азії. За часів Павла ця провінція насолоджувалася періодом зростання та процвітання. Портове місто Ефес було розташоване на перетині важливих сухопутних шляхів. Хоч жителі міста поклонялися багатьом божествам, головна була Артеміда, яку вважали богинею-покровителькою міста. Поклоніння Артеміді було центром цивільних церемоній, атлетичних ігор і щорічних свят (див. Дії 19:24, 35). Римляни називали Артеміду Діаною.

Згодом Павло повернувся до Ефеса під час своєї третьої місіонерської подорожі й залишився там на три роки (див. Дії 19:1–12; 20:31). Апостол присвятив Ефесу досить часу, маючи намір заснувати там християнську церкву.

Яка дивовижна подія передувала тому, що «величалось Ім'я Господа Ісуса» в Ефесі? Дії 19:13–20.

Лука розповідає дивовижну історію про сімох мандрівних юдейських заклиначів у цьому місті. Додаючи до своїх заклинань імена Ісуса й Павла, сім синів юдейського первосвященника взяли до небезпечної справи. Коли вістка про цю подію поширилася містом, «страх напав на них усіх, і величалось

Ім'я Господа Ісуса» (Дії 19:17). Ця подія також вплинула на багатьох тих, хто повірив, і вони публічно спалили свої дорогі довідники з магічних мистецтв вартістю «п'ятдесят тисяч срібняків» (Дії 19:19). Разом з іншими жителями міста віруючі почали розуміти, що поклоніння Ісусові не має бути розбавлене поклонінням будь-чому чи кому-небудь іншому.

Що означало спалення таких дорогих книг? Що це говорить про цілковите посвячення людей Господу?

Понеділок, 26 червня

ЗАКОЛОТ В АМФІТЕАТРІ

Прочитайте Дії 19:21–20:1. Які уроки ми можемо почерпнути із цієї історії? _____

Свідчення Павла у великому вишуканому місті Ефесі було настільки ефективно, що вплинуло на важливий економічний двигун міста — туризм, зосереджений на храмі Артеміди. Який це був храм! Чудова споруда складалася зі 127 колон, кожна заввишки 18 метрів, з пароського мармуру — чисто-білого, бездоганного мармуру, який високо цінувався як матеріал для виготовлення скульптур. Тридцять шість із цих колон було прикрашено скульптурами та вкрито золотом. Храм Артеміди вважали одним із семи чудес давнього світу.

Занепокоєний тим, що антиідолопоклонницька риторика Павла загрожує фінансовій стабільності храму (див. Дії 19:27), золотар Дмитро розпалив у своїх друзях гнів. Величезний розлючений натовп ринув з ринкової площі до великого амфітеатру, що вміщав близько 25 000 осіб. Там зчинилася колотнеча, близько двох годин поспіль лунали вигуки: «Велика Артеміда Ефеська!» (Дії 19:34). Після того як міський писар заспокоїв юрбу й усі розійшлися, Павло зустрівся з віруючими і залишив місто.

Наприкінці своєї третьої місіонерської подорожі Павло зустрівся з пресвітерами церкви Ефеса. Чим був занепокоєний Павло? Дії 20:17–38. _____

Орієнтовна хронологія діяльності Павла, пов'язаної з Ефесом:

- 52 р. н. е. — перший короткий візит Павла до Ефеса (див. Дії 18:18–21).
- 53–56 рр. н. е. — трирічне служіння Павла в Ефесі (див. Дії 19:1–20; 20:31). Наприкінці свого перебування там він написав Перше послання до коринтян (1 Кор. 16:5–9).
- 57 р. н. е. — перебуваючи в Мілеті, Павло зустрівся з пресвітерами з Ефеса (див. Дії 20:17–38).
- 62 р. н. е. — Павло пише своє Послання до ефесян, імовірно, перебуваючи у в'язниці в Римі.

«Тому пильуйте, пам'ятаючи, що я зі слізьми три роки, день і ніч, не переставав навчати кожного з вас», — сказав Павло (Дії 20:31). Як ви вважаєте, які настанови Павло дав би сьогодні вашій громаді і чому?

Вівторок, 27 червня

СЛУХАННЯ ПОСЛАННЯ ДО ЕФЕСЯН

Павло написав Послання до ефесян для читання вголос у домашніх церквах віруючих у великому місті Ефесі. За роки, які минули після від'їзду Павла, християнський рух в Ефесі посилювався і кількість домашніх церков зростає. Для тих перших віруючих було важливою подією, що Тихик, особистий представник апостола Павла, засновника їхньої громади, стояв серед них і передавав його листа. З огляду на саме Послання можна припустити, що до групи належали члени сім'ї господаря будинку — батько, мати, діти й раби (див. Ефес. 5:21–6:9), а також члени інших сімей. Тоді до складу сім'ї належали навіть слуги (вільні громадяни, які залежали від допомоги господаря будинку), тому вони також могли бути присутні на зібранні.

Дотримуючись наведеного нижче плану листа, прочитайте Послання до ефесян (бажано вголос; на це знадобиться близько 15 хвилин). Які теми відображено в Посланні?

I. Вступне привітання (див. Ефес. 1:1, 2).

II. Вступне благословення (див. Ефес. 1:3–14).

III. Молитва за віруючих, щоб вони здобули мудрість для пізнання Христа (див. Ефес. 1:15–23).

IV. Колись духовно мертві, тепер віруючі ожили разом із Христом (див. Ефес. 2:1–10).

V. Христос створив Церкву з юдеїв та язичників (див. Ефес. 2:11–22).

VI. Павло як проповідник Христа серед язичників (див. Ефес. 3:1–13).

VII. Молитва за віруючих, щоб вони відчували любов Христа (див. Ефес. 3:14–21).

VIII. Зміцнювати натхнену Духом єдність Церкви (див. Ефес. 4:1–16).

IX. Жити в єдності новим життям (див. Ефес. 4:17–32).

X. Жити в любові, світлі й мудрості (див. Ефес. 5:1–20).

XI. Практикувати христоподібне життя у християнській сім'ї (див. Ефес. 5:21–6:9).

XII. Стояти разом: Церква як Божа армія (див. Ефес. 6:10–20).

XIII. Заключне привітання (див. Ефес. 6:21–24).

Яка ключова тема простежується в Посланні? Що вона повідомляє вам? Які конкретні думки автора особливо близькі для вас?

Середа, 28 червня

ПОСЛАННЯ ДО ЕФЕСЯН У ЧАСИ АПОСТОЛІВ

Як Павло починає і закінчує лист до віруючих в Ефесі? Що ми дізнаємося про його потаємні бажання щодо ефесян? Ефес. 1:1, 2; 6:21–24.

На початку листа Павло представився як автор (див. Ефес. 1:1). Посеред листа він знову представляється, називаючи себе «для вас, язичники... в'язем Ісуса Христа» (Ефес. 3:1), що спонукає нас до роздумів про його працю як апостола (див. Ефес. 3:1–13). Наприкінці листа Павло знову згадує про своє ув'язнення (див. Ефес. 6:20) і закінчує особистим зверненням (див. Ефес. 6:21, 22). Хоч деякі вчені заперечують, що лист написав Павло, важливо зазначити: саме Послання свідчить про авторство Павла. Більшість християн вважає Павла автором Послання до ефесян, і це правильно.

Як Павло закликає ефесян реагувати на його ув'язнення? Ефес. 3:13.

Очевидно, Послання до ефесян збігається за часом та обставинами написання з іншими посланнями Павла, відправленими із в'язниці: до колосян (див. Колос. 4:7, 8) і Филимона. До того ж минуло багато часу після його пасторського служіння в Ефесі (див. Ефес. 1:15; 3:1, 2). Імовірно, апостол написав Послання до ефесян у в'язниці в Римі близько 62 року н. е.

Це Послання містить небагато конкретних відомостей про становище його адресатів. Коло інтересів автора широке. Він охоплює величезний відрізок часу, починаючи з Божих рішень, прийнятих «раніше від створення світу» (Ефес. 1:4), і закінчуючи роздумами про Боже спасіння, запропоноване в Христі. При цьому лист демонструє піднесений літературний стиль, з довгими реченнями, повторюваними висловами і яскравими метафорами. Павло використовує такий самий стиль і в інших працях (наприклад, Римл. 8:31–39), але в Посланні до ефесян він приділяє особливу увагу прославленню, молитві, поклонінню (див. Ефес. 1:3–14; 1:15–23; 3:14–21) і пропонує ретельно продумані уривки високої риторики (див. Ефес. 4:1–16; 5:21–33; 6:10–20).

Четвер, 29 червня

ПОСЛАННЯ ПРО ХРИСТА

Яка, за словами Павла, тема його Послання? Ефес. 1:9, 10.

Як можна підсумувати Послання до ефесян? Під час ув'язнення апостол викладає своє бачення Божого христоцентричного плану для повноти часу й ролі Церкви в ньому. Бог діяв у Синові для здійснення Свого плану, «щоб об'єднати в Христі все те, що на небі та що на землі» (Ефес. 1:10). І Він зробив це, створивши Церкву як єдину спільноту, що складалася з юдеїв і язичників — нового людства (див. Ефес. 2:14). Віруючі покликані діяти відповідно до цього Божественного плану, повідомляючи Всесвіту, що кінцева Божа мета перебуває в процесі реалізації (див. Ефес. 3:10).

Згідно з текстами Ефес. 1:9, 10, задумана Богом єдність зосереджена в Христі. Тому немає нічого дивного в тому, що Послання до ефесян говорить про Христа. У цьому листі Павло

прославляє діяння Бога в Ісусові й тріумфує завдяки доступу віруючих до духовних ресурсів, запропонованих у Христі. Фразу «у Христі» й подібні до неї апостол вживає у своїх посланнях понад 30 разів, звеличуючи нашого Спасителя. Читаючи Послання, виділіть ці фрази та зверніть увагу на те, як багато разів і по-різному Павло зосереджується на Ісусові.

Апостол прагне відродити духовну прихильність ефесян до Господа, нагадуючи їм, що вони частина Церкви, яка перебуває в серці Божого плану об'єднання всього в Христі. Вживаючи слово «церква» (грец. *еклесія*) у своєму Посланні, він має на увазі всесвітню Церкву, Церкву загалом (а не місцеву громаду).

Основна стратегія Павла — говорити про Церкву, і для цього він вживає яскраві метафори, чотири з яких представляє детально:

1. Церква як тіло (див. Ефес. 1:22, 23; 2:16; 3:6; 4:1–16, 25; 5:23, 29, 30).
2. Церква як будівля/храм (див. Ефес. 2:19–22).
3. Церква як наречена/дружина (див. Ефес. 5:22–27).
4. Церква як армія (див. Ефес. 6:10–20).

Кожен із цих образів по-своєму розкриває мету й наміри Бога щодо Його Церкви.

У Церкві, до якої ви належите, Церкві адвентистів сьомого дня, Бог об'єднує транснаціональну, багатомовну, багаторасову, міжкультурну спільноту (див. Об'явл. 14:6, 7), яка втілює Його план об'єднати все в Христі (див. Ефес. 1:9, 10). Як ми можемо діяти згідно із цим великим Божим планом?

П'ятниця, 30 червня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Історія про заклиначів, які неправильно використовували імена Ісуса й Павла (див. Дії 19:13–20; урок за неділю), допомагає пояснити, чому в Посланні до ефесян Павло так багато говорить про силу. Деякі новонавернені, переконавшись у могутності Ісуса, кинули у вогонь свої дорогі підручники з магії. Завдяки присвяченим магії папірусам, що виявили археологи, а також іншим знахідкам ми маємо достатньо інформації про ритуали, заклинання, формули, прокльони та ін., подібні до

тих, які, імовірно, містилися в спалених підручниках з магії. Мета всього цього — переконати богів, богинь і духів зробити все, про що їх попросять.

Лука повідомляє, що вартість спалених книг становила 50 000 срібняків, або 50 000 денних заробітків. (Якщо врахувати, що зарплата сучасного кваліфікованого робітника становить 80 доларів на день, то згадана вартість книг — чотири мільйони доларів!) Ця деталь свідчить про важливість книг з магії у повсякденному житті язичників.

«Знадобилося безпосереднє втручання Бога, щоб вони були викриті й покаялися у своєму постійному використанні амулетів, магічних формул, чаклунства і традиційних засобів набуття духовної сили» (Clinton E. Arnold. *Ephesians*. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2010. P. 34). Тепер ми розуміємо, що Послання до ефесян написано для віруючих, які потребували настанови щодо того, «як впоратися з постійним впливом та атаками демонічних сил» (Clinton E. Arnold. *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*. Grand Rapids, MI: Baker Books, 1992. P. 165). У своєму Посланні Павло вказує на Христа, Який вище від усякого начальства і влади (див. Ефес. 1:20–23), і підкреслює перевагу сили, яку Бог дарував віруючим (див. Ефес. 2:15–19; 3:14–21; 6:10–20).

Запитання для обговорення:

1. Які духовні влади чи начальства діють у нашому світі й у вашому житті сьогодні? Як ці влади працюють, спокушаючи людину шанувати й поважати їх, замість того щоб виявляти цілковиту відданість звеличеному Христові?
2. У контексті Божого плану об'єднання всього в Христі Павло висловлює надію на майбутнє. Проаналізуйте слова «надія» в текстах Ефес. 1:18; 2:12; 4:4. Чому апостол вважає, що є надія на майбутнє?
3. Як у наведених текстах із Послання до ефесян Павло змальовує велику надію на повернення Христа? Ефес. 1:13, 14, 21; 2:7; 4:30; 5:5. Що ця надія означає для нас сьогодні?

Ключові вірші: Ефес. 1:9, 10.

Біблійні тексти для дослідження:

Дії 18:18–21; 19:13–20:1; 20:17–38; Ефес. 1:1, 2; 6:21–24;
3:13; 1:9, 10.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Перший урок цього кварталу описує передісторію Послання до ефесян і зосереджує увагу на кількох основних темах. По-перше, ми дізнаємося про мету написання цього Послання: допомогти ефесянам згадати їхню ідентичність і роль у Божому Царстві й Божих планах. По-друге, ми ближче знайомимося із самими ефесянами. Можна сказати, що ми віртуально відвідали місто Ефес і гуляємо його вулицями, слухаючи розмови містян і помічаючи їхній інтерес до магії і потойбічного світу. Ми спостерігаємо за сотнями кораблів, які стоять на якорі в міському порту, а потім, відвідавши неймовірний храм Артеміди, бачимо, як люди всіх прошарків і віку поспішають приєднатися до бунту в амфітеатрі. По-третє, ми вивчаємо літературну структуру цього Послання й формуємо панораму потоку думок апостола та його основних тем.

По-четверте, ми виявляємо, що всеосяжна тема Павла в Посланні потрійна: Ісус Христос, Його любов до Своєї Церкви та Його діяння через Церкву для спасіння людства.

Вивчаючи урок цього тижня, пам'ятаймо назву вступу до посібника: «Ефесяни: слідувати за Ісусом під час випробувань». На мою думку, Послання до ефесян – найкраще, найбільш сис-

тематично викладене богослов'я Церкви. Проте це не означає, що цей лист Павла – холодна, теоретична, далека й абстрактна теологія. Він зображує Церкву, яка перебуває в реальних живих і люблячих взаєминах зі своїм Творцем і Спасителем, Господом Ісусом Христом. Ця Церква народжує християн, які живуть у реальному світі й виконують її велику місію.

Теми уроку. Урок цього тижня присвячений трьом основним темам:

1. Знайомство з автором Послання до ефесян.
2. Знайомство з ефесянами – адресатами Послання.
3. Ознайомлення з основною темою Послання Павла до церкви в Ефесі.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Книга Дії апостолів про Ефес та ефесян

Значно легше зрозуміти Послання Павла до ефесян, якщо подивитися на нього в контексті книги Дії апостолів. Декілька оповідальних аспектів із книги Дії апостолів стосуються народження Ефеської церкви.

1. У супроводі Акили та Прискили (див. Дії 18:18) Павло прибув до Ефеса. Імовірно, апостол був першим, хто проповідував Євангеліє Ісуса Христа в Ефесі, де він спочатку зустрівся з євреями (вірш 19). На відміну від юдеїв у Коринті, які відкидали вчення й переслідували Павла (вірші 6, 12, 13), євреї в Ефесі здавалися більш відкритими для Євангелія (вірш 20). Проте згодом деякі ефеські юдеї почали опиратися, відкинувши вістку Павла (див. Дії 19:8, 9). Однак ці юдеї не зверталися до влади з проханням вигнати Павла з міста.

2. Після першого від'їзду Павла з Ефеса Акила та Прискила продовжили там свою проповідницьку діяльність, а пізніше до них приєднався Аполлос з Олександрії (див. Дії 18:24–26). Їхня робота сприяла утворенню молоді громади християн (див. Дії 19:1).

3. Аполлос, Прискила й Акила, здавалося, добре знали на християнському вченні. Однак ефесяни отримували настанови недовго, доки Аполлос не вирушив до Коринту. Можливо, саме тому ефеські учні мали обмежене уявлення про Євангеліє і християнство. Вони навіть не знали про Святого Духа (див. Дії 19:2, 3). Тому Павло, повернувшись до Ефеса, вирішив провести

там більше часу і закласти необхідну міцну богословську основу Церкви як у самому місті, так і в усій Малій Азії (вірш 10).

4. Важливо зауважити, у який спосіб Павло перевіряв істинність і якість християнства членів місцевої церкви: він запитав, чи вони отримали Святого Духа (вірш 2); чи правильно розуміють, Хто є Ісусом і Богом; чи розуміють, що люди отримують спасіння через хрещення в ім'я Ісуса Христа (вірші 2–5). Звертаючись до ефесян багато років по тому, Павло повертається до цих ключових тем та особливо наголошує на них (див. Ефес. 4). Ці теми визначальні для християнської ідентичності та життя як на індивідуальному рівні, так і на рівні груп (сім'ї і церкви). Без розуміння місії Триєдиного Бога – Ісуса Христа, Святого Духа й Отця – не може бути християнської Церкви.

5. Коли Святий Дух зійшов на учнів в Ефесі, вони стали церквою Ісуса Христа, яку провадив Божий Дух у її місії. Святий Дух одразу наділив їх даром мов та іншими духовними дарами для служіння й місіонерської діяльності. Тому в Посланні до ефесян Павло наполегливо звертає увагу християн на вирішальне значення духовних дарів для життя й місії Церкви.

Спалення книг

Сучасна інтелектуалка Ребека Кнут, колишня завідувачка кафедри Бібліотечної справи й інформатики в Гавайському університеті, у своїй книзі «Спалення книг і знесення бібліотек: екстремістське насильство й руйнування культури» доходить висновку, що спалення книг – це знищення культурної спадщини людства. Річард Овенден, директор Бодліанських бібліотек Оксфордського університету, у своїй книзі «Спалення книг: історія навмисного знищення знань» говорить: людство має відмовитися від практики спалення книг, аби зберегти свої знання й культуру. Спалення здебільшого єврейських книг нацистами 1933 року або знищення західнокапіталістичних книг червоними гвардійцями Мао Цзедуна 1966 року наводяться як класичні приклади знищення книг з політичною метою, а саме: контролювати доступ населення до інформації і нав'язувати нові культуру, ідеологію, інтерпретацію історії та світогляд. Історія повстанців, які спалили тисячі стародавніх африканських рукописів у Тімбукту 2013 року, – це приклад невивіркового

екстремістського знищення релігійних книг. Водночас кількох християнських пасторів з різних конфесій засудили як фанатиків за те, що вони проводили особливі служіння із закликком спалити книжки про чаклунство.

Як розцінювати спалення книг, описане в Дії 19:19? Слід зазначити:

1. Це спалення книг було добровільним актом людей, які повернулися до християнства з язичництва.

2. Вони не знищували бібліотек і власності інших людей, а лише свої книги про чаклунство, якими користувалися, будучи язичниками. Таким добровільним актом вони публічно заявили, що, прийнявши заклик Ісуса Христа приєднатися до Його Царства, вони відрізали себе від свого гріховного минулого. Вони повірили в Бога й більше не хотіли мати нічого спільного із сатаною та його бісівською діяльністю.

Через 250 років імператор Діоклетіан наказав усім християнам принести свої священні книги для спалення, якщо вони хочуть уникнути подібної долі. Деякі християни підкорилися і передали свої Писання римській владі для спалення. Цих християн називали *traditores*, або «зрадниками» своїх книг. Однак інші християни вважали за краще бути спаленими, ніж зрадити або зректися Божого Слова. Тимчасом як спалення книг, описане в Дії 19, було добровільним і радісним проголошенням звільнення від тенет гріха й сатани, спалення книг за наказом Діоклетіана було насильницьким і репресивним політичним та ідеологічним учинком проти християнства, щоб знищити Божий народ і нав'язати язичницьку релігію.

3. Бог закликає Свій народ категорично не допускати й усувати найменші знаки ідолопоклонства й чаклунства у своїх домівках та володіннях (див. Бут. 35:2–4).

4. Хоч ізраїльтяни під час завоювання інших земель знищували ідолів і спалювали атрибути чаклунства, це не було їхньою головною метою. Їхня місія полягала в тому, щоб проголосити: ідолопоклонство руйнівне і призводить до смерті (див. Псал. 135:15–18; Ісаї 44:9–20; 45:20; Єрем. 2:11–13; 16:19, 20; Івана 2:8, Гал. 5:19–21; Об'явл. 9:20, 21), а також заликати язичників жити життям, вільним від ідолопоклонства й чаклунства, від влади сатани та смерті.

5. Спалення книг в Ефесі не означає, що Бог засуджує мистецтво й літературу. Навпаки, Він насолоджується людською творчістю й культурою, вираженими в книгах. Однак ці книги й мистецтво повинні відображати досвід людського життя, звільненого від гріха й диявола. Інакше ми знову опинимося під владою сатани.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. *Спасіння, місія та освіта.* Книга Дії апостолів пов'язує виникнення церкви в Ефесі з освітою, представленою як «розмова» й «переконання». Спочатку Павло розмовляв з юдеями, переконуючи їх у синагогах, які були не лише місцями поклоніння, а й громадськими навчальними закладами (див. Дії 18:19; 19:8). Пізніше апостол перейшов до місцевої школи, школи Тирана, і продовжував «викладати» шлях спасіння як для юдеїв, так і для греків (див. Дії 19:9, 10). Попросіть ваших учнів подумати, як клас може зробити свій внесок у перетворення вашої громади на школу Євангелія для суспільства. Як ви можете зробити свою місцеву церкву відкритим для суспільства місцем, де віруючі могли б говорити з місцевими жителями про Євангеліє?

2. Послання Павла до ефесян демонструє дивовижний баланс між розумом, емоціями, богословськими роздумами та практичним життям. Запропонуйте своїм учням визначити два способи, як вони можуть зробити свій внесок у перетворення громади, щоб її служіння торкалося цих аспектів людського життя у вашій спільноті.

Урок
2

1-7 липня

ГРАНДІОЗНИЙ ХРИСТОЦЕН- ТРИЧНИЙ ПЛАН БОГА

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 1:3–14; 2:6; 3:10; Колос. 1:13, 14; П. Зак. 9:29.

Пам'ятний вірш:

«Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Який поблагословив нас усяким духовним благословенням на небесах у Христі» (Ефес. 1:3).

Через 25 років після того, як Ніл Армстронг першим із людей ступив на Місяць, він написав лист подяки творчій групі, яка розробила скафандр *Extravehicular Mobility Unit* (EMU), у якому астронавт зробив історичні кроки на супутнику Землі. Він назвав скафандр найбільш фотографованим космічним «кораблем» в історії і пожартував, що завдяки скафандру вдалося приховати від очей «його потворного мешканця». Армстронг висловив вдячність «Бригаді EMU» в Космічному центрі Джонсона за міцний, надійний і майже плюшевий скафандр, що зберіг йому життя, і надіслав їм привітання через чверть століття.

Павло починає своє Послання до ефесян з величної подяки, славлячи Бога за Його благословення. Господні благословення так само потрібні в житті віруючих, як скафандр для астронавта на Місяці. Апостол стверджує, що Бог працював над цими найважливішими благословеннями «раніше від створення світу» (Ефес. 1:4), і прославляє Творця за Його діяння протягом століть на користь віруючих.

Павлові слова хвали в Посланні до ефесян особливо цінні, оскільки є своєрідним керівництвом у питаннях поклоніння та прославлення Бога за Його незліченні благословення.

ВИБРАНІ ТА ПРИЙНЯТІ В ХРИСТІ

Подяка зазвичай містить згадку про отримані дари або дар. Дякуючи Богові за благословення Євангелія, Павло склав довгий список Господніх дарів (див. Ефес. 1:3–14).

Апостол прославляє Бога за те, що Він благословив нас у Христі всяким духовним благословенням (вірш 3). Оскільки це духовні благословення (грец. *пневматікос*), отже, вони приходять від Духа (*пневма*). Тому свій гімн благословення Павло завершує прославленням Святого Духа за Його діяння в житті віруючого (вірші 13, 14).

В уривку Ефес. 1:3–6 апостол натхненними словами пише про те, як Бог дивиться на нас у Христі. Раніше від створення світу Бог вибрав нас у Христі, щоб ми були «святі й непорочні перед Ним у любові» (вірш 4; пор. 5:27). Завдяки створенню й викупленню в Христі ми Його дорогоцінні сини й дочки (вірш 5). Перш ніж почало світити сонце, Господь уже «обдарував нас в улюбленому Сині» (вірш 6). Отже, Божий намір полягає в тому, щоб ми були спасенні. Ми втрачаємо спасіння лише через наш власний гріховний вибір.

Що означають слова «на небесах» в Ефес. 1:3? Дослідіть випадки вживання слів «на небесах» (Ефес. 1:20; 2:6; 3:10, 15; 6:9).

У Посланні до ефесян слова «на небесах» вказують на Небеса як місце проживання Бога (Ефес. 1:3; 6:9), місцезнаходження духовних сил (див. Ефес. 1:10, 20, 21; 3:10, 15; 6:12) і місце перебування Христа праворуч від Отця (див. Ефес. 1:20). Нині віруючі мають доступ до цих Небес як до сфери, де через Христа запропоновані духовні благословення (див. Ефес. 1:3; 2:6). Так, Небеса стали місцем благословення для віруючих, однак Земля досі залишається місцем конфлікту, що розпочали злі сили, які заперечують панування Христа (див. Ефес. 6:12).

Поміркуйте над текстом Ефес. 1:4, де йдеться про те, що Бог вибрав нас у Христі «раніше від створення світу». Що це означає? Як цей текст відкриває Божу любов до нас та Його бажання спасти нас?

БЕЗЦІННЕ ВИКУПЛЕННЯ, ЩЕДРЕ ПРОЩЕННЯ

За часів апостола Павла гріх був темною домінуючою силою у житті суспільства. Тому своїх сучасників він міг зобразити ходячими мерцями — «мертвими через ваші переступи й гріхи», які живуть, «як і князь, який панує в повітрі», тобто сатана (Ефес. 2:1–3). Вони потребували спасіння, але, поневолені гріхом і сатаною, не мали змоги звільнитися. Однак, слава Богові, зі Своєї милості Він звільнив їх у Христі. Усвідомлюючи це, Павло наголошує на двох нових благословеннях Божої благодаті в житті віруючих: викупленні та прощенні.

Прочитайте уривок Ефес. 1:7, 8. Слово «викуплення» часто вживається в Новому Завіті. Проаналізуйте використання цього слова в текстах Колос. 1:13, 14; Євр. 9:15. Як ці вірші пов'язані з наведеним вище уривком?

Грецьке слово *аполютросис*, перекладене у вірші 7 як «викуплення», спочатку використовувалося під час оплати викупу за звільнення раба чи бранця. Читаючи про це, ми ніби чуємо голос работорговця, який продає свій «товар» на аукціоні, і холодний скрегіт кайданів раба. Досліджуючи істину про викуплення в Новому Завіті, ми завжди повинні пам'ятати про безмежну ціну нашого визволення з рабства гріха.

Бог заплатив Своїм життям за нашу свободу: «В Ньому [Ісусі] маємо викуплення Його кров'ю» (вірш 7). Викуплення відкриває нам безмежну любов, милість і щедрість Бога. Тільки Він дарує нам свободу й гідність. Ми більше не раби!

«Бути викупленим — це означає ставитися до себе як до особистості, а не до об'єкта. Це означає стати громадянином Неба, а не рабом Землі» (Alister E. McGrath. *What Was God Doing on the Cross?* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1992. P. 78).

Зверніть увагу: ідея про те, що Бог платить ціну викуплення сатані, є середньовічною, а не біблійною. Бог нічого не винен і нічого не платить сатані.

Переваги Голгофи також включають «прощення переступів» (вірш 7). На хресті Христос отримав покарання за наші гріхи, як

минулі, так і майбутні, «знищивши розписку стосовно нас, яка своїми приписами була проти нас» (Колос. 2:14). Здійснюючи цю роботу викуплення та прощення через Христа, Бог діє як наш щедрий Отець, «згідно з багатством Його благодаті, яку Він безмірно помножив у нас» (Ефес. 1:7, 8).

Завдяки викупній жертві Христа ми прощені й викуплені. Що це означає особисто для вас? Що робити, якщо ви відчуваєте, що не гідні цього? (Підказка: якби ми були гідні, то благодать уже не була би благодаттю, тобто незаслуженою милістю).

Вівторок, 4 липня

ВЕЛИКИЙ ХРИСТОЦЕНТРИЧНИЙ ПЛАН БОГА

Який Божий план «для впорядкування повноти часів» і наскільки велика сфера його дії? Ефес. 1:9, 10.

Павло використовує три визначення Божого плану: (1) «таємниця», (2) «уподобання», (3) «впорядкування повноти часів». Яка мета цього плану? Об'єднати все небесне й земне в Ісусові.

Грецьке слово *анакефалайосастай*, перекладене як «об'єднати», також означає «звести воєдино, об'єднати під одним керівництвом», тобто «очолити» або «підсумувати» все в Христі. У давній бухгалтерській практиці всі цифри записували в стовпчик, а загальну суму розміщали над ним. Ісус очолює остаточний есхатологічний Божий план. Цей христоцентричний план було розроблено «раніше від створення світу» (Ефес. 1:4); він настільки широкий, що охоплює всі часи («повнота часів») і весь простір («все те, що на небі та що на землі»). Павло проголошує єдність у Христі як велику Божественну мету для Всесвіту.

Розглядаючи Боже «впорядкування повноти часів» (вірш 10), Павло ділиться темою, яка пройде червоною ниткою через усе Послання. Бог розпочинає Свій план об'єднання всього того, що на небі та що на Землі, заснований на смерті, воскресінні, вознесінні та звеличенні Ісуса (див. Ефес. 1:15–2:10), Який створив Церкву й об'єднав у ній юдеїв і язичників (див. Ефес. 2:11–3:13).

Отже, Церква сигналізує Всесвіту, що Божий план об'єднання небесного й земного успішно просувається вперед (див.

Ефес. 3:10). Тому намір злих сил розділити все не здійсниться, навіть незважаючи на те, що на Землю «зійшов диявол, який у великій люті, знаючи, що має обмаль часу» (Об'явл. 12:12).

Другу частину свого Послання Павло розпочинає сильним заклик до єдності (див. Ефес. 4:1–16). Далі йде вмовляння уникати поведінки, яка руйнує згуртованість віруючих, а натомість зміцнювати єдність у Церкві (див. Ефес. 4:17–6:9). Своє Послання апостол завершує натхненним описом Церкви як єдиної армії, яка активно бере участь у боротьбі за встановлення миру в ім'я Христа (див. Ефес. 6:10–20).

Чи усвідомлюєте ви, що ваше викуплення в Христі — це частина великого Божого плану об'єднання всього в Христі?

Середа, 5 липня

ЖИТИ, ПРОСЛАВЛЯЮЧИ ЙОГО ВЕЛИЧ

«У Ньому й ми стали спадкоємцями, які були наперед призначені за передбаченням Того, Хто все здійснює за рішенням Своєї волі, щоб ми були для прославлення Його величі, ми, які раніше мали надію на Христа» (Ефес. 1:11, 12).

Дізнавшись про те, що апостол Павло в кайданах, віруючі в Ефесі були готові занепасти духом (див. Ефес. 3:13). Згідно з тим, що він стверджував раніше (див. Ефес. 1:3–5), Павло знову прагне зміцнити в них усвідомлення їхнього призначення як християн. Віруючі не жертви випадкових або свавільних рішень різних божеств чи астральних сил. Християни — Божі діти (вірш 5); завдяки Його вічним рішенням вони мають доступ до всіх благословень у Христі. Мета, передбачення і воля Господа (вірш 11) виконуються в їхньому житті відповідно до ще більшого плану Божого об'єднання всього в Христі (вірш 10). Вони можуть мати непохитну впевненість у своєму становищі перед Богом і в дієвості дарованих Ним благословень. Їхнє життя має вторувати піднесеній оді Павла (див. вірші 3–14), лейтмотив якої: «Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа».

Прочитайте тексти Ефес. 1:11, 14, 18. Про яку спадщину говорить Павло? Як ви вважаєте, чому ця ідея важлива для апостола?

Чи отримували ви колись спадщину після чиеїсь смерті? Можливо, родич залишив вам цінні речі чи значну суму грошей. На думку Павла, завдяки смерті Ісуса християни не тільки отримали спадщину від Бога (вірш 14), а й самі стали Його славною спадщиною «у святих» (вірш 18).

У Старому Завіті Божий народ нерідко названий Його насліддям, часткою, спадком (див. П. Зак. 9:29; 32:9; Зах. 2:16). Віруючі повинні усвідомлювати свою цінність для Бога, бо Він заплатив за них безмірний викуп. Вони не тільки мають спадщину від Бога (Ефес. 1:14; 3:6), а й самі є Божим спадком.

У чому різниця між заробленим працею та спадщиною? Як ця ідея допомагає нам зрозуміти, що нам даровано в Ісусові?

Четвер, 6 липня

СВЯТИЙ ДУХ: ПЕЧАТЬ І ЗАВДАТОК

В текстах Ефес. 1:13, 14 Павло згадує деякі подробиці навернення своїх читачів. Які етапи навернення ефесян?

Говорячи про дію Святого Духа в житті віруючих, Павло використовує два порівняння. Насамперед він порівнює Святого Духа з печаттю, підкреслюючи, що Божий Дух відзначає людину печаттю з моменту її навернення. У давні часи печатку використовували для різних цілей: засвідчення автентичності копій законів та угод, підтвердження високої якості або необхідного обсягу чогось (див. Єзек. 28:12), засвідчення купчих (див. Єрем. 32:10–14, 44), контрактів, листів (див. 1 Цар. 21:8), заповітів, документів про всиновлення. Печатка підтверджувала право власності й захищала від підробок. Присутність Святого Духа в житті віруючих свідчить про те, що вони належать Богові й перебувають під Його особливим захистом (пор. Ефес. 4:30). Вони були «відзначені печаттю, Святим Духом обітниці» (Ефес. 1:13).

«Павло ясно говорить: коли людина віддає своє життя Ісусові й вірою приймає Його у своє серце, Святий Дух відзначає

печаттю (гр. *σφραγίσο*) цього віруючого в Христа на день викуплення. Це чудова істина, яка дарує надію! Божий Дух відзначає послідовників Христа печаткою спасіння вже тоді, коли вони вперше повірили» (Jiří Moskala, “Misinterpreted End-Time Issues: Five Myths in Adventism”, *Journal of the Adventist Theological Society* 28, no. 1 (2017). P. 95).

Для опису діяльності Святого Духа Павло використовує ще одне порівняння — «завдаток». Святий Дух — завдаток нашої спадщини, Він вказує на той момент, коли спадок буде дано нам повною мірою (див. 2 Кор. 1:22; 5:5).

Слово, перекладене як «завдаток» (*arrabón*), — єврейське запозичене слово, яке широко вживали у звичайній чи койне-грецькій мові часів Нового Завіту. Цим словом позначали «перший внесок», «депозит» чи «аванс», який вимагає від платника подальших додаткових платежів.

Зауважте, що віруючі не сплачують цього першого внеску, а отримують його від Бога. Павло повідомляє: таємнича присутність Святого Духа в житті віруючих — це перший внесок у повну спадщину спасіння й викуплення; цю спадщину віруючий отримує під час повернення Христа. Наша перевага — прийняти з вдячним і покірним серцем те, що нам було запропоновано в Ісусові.

П'ятниця, 7 липня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитавши уривок Ефес. 1:3–14, чи можна дійти висновку, що Бог призначає одних людей для вічного життя, а інших — для вічної смерті? На жаль, багато хто в це вірить. Однак розглянемо такі ідеї:

1. У цьому уривку роль Христа є визначальною, оскільки Бог вирішив усиновити нас «через Ісуса Христа» (вірш 5) або «у Ньому» (вірші 4, 11). Це говорить про те, що Боже обрання та призначення здійснюються щодо всіх, хто обирає віру в Христа, а не Сам Бог обирає, хто буде спасений або загине в кожному конкретному випадку ще до народження людини. Боже рішення — це визначена Божественна реакція на тих, хто виявляє віру в Христа.

- Говорячи в уривку Ефес. 1:3–14 про Божу справу спасіння, автор використовує яскраву мову з образами родинних зв'язків. Бог — Отець, а ми — Його всиновлені діти (вірші 3–5), які безмірно отримують Його благословення (вірш 8). Слова про Божий вибір і передбачення ми повинні розглядати у світлі образної мови про родинні стосунки. Бог не байдужий, холодний суддя, який здалеку ухвалює рішення, а дбайливий Отець усіх Своїх дітей (див. Ефес. 3:15).
- Господь поважає вибір людини, і це відображено в уривку Ефес. 1:3–14, особливо у вірші 13, де слова «почувши» та «повіривши» підкреслюють цю істину. В інших місцях Послання також ідеться про особистий вибір, про відгук віри на запропоноване Ісусом спасіння (див. Ефес. 2:8; 3:17; 4:1–6:20). Та й у всьому Новому Завіті Бога зображено неупередженим, люблячим, праведним Отцем, Який прагне спасти всіх людей (див. 1 Тим. 2:4; Дії 17:22–31). Про це пише й Еллен Уайт: «Бог послав людям незрівнянний дар — Свого Сина — і цим оточив увесь світ атмосферою благодаті — такою ж реальною, як атмосфера, що захищає нашу земну кулю. Усі, хто перебуває в цій життєдайній атмосфері, будуть жити і зростати до повної міри зросту в Христі Ісусі» (Дорога до Христа. С. 68).

Запитання для обговорення:

- Які аргументи ви можете додати до наведених вище про те, що Бог самовільно не обирає, хто буде спасений, а хто загине?
- Чий вибір вирішує, отримає людина спасіння в Христі чи ні?
- «В Ньому маємо викуплення Його кров'ю, прощення переступів, згідно з багатством Його благодаті» (Ефес. 1:7). Як цей вірш підтверджує реальність спасіння лише вірою, а не ділами Закону?

Ключовий вірш: Ефес. 1:3.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 1:3–14; 2:6; 3:10; Колос. 1:13, 14; 1 Петра 1:18, 19; П. Зак. 9:29.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

У цьому уроці ми досліджуватимемо поради Павла щодо того, як нам помічати свої благословення. Не ті благословення, які світ вважає важливими, а справжні благословення, яких так відчайдушно потребує і кожна людина, і людство загалом. Павло наголошує: Бог дає нам ці благословення через Христа. Господь обрав і прийняв нас у Христі. Ми — Його, а Він — наш. Господь цінує нас і вважає Своєю спадщиною, а ми цінуємо Його та вважаємо своєю спадщиною. У Христі ми були прощені й викуплені, Він реалізував Божий План спасіння. Завдяки Ісусу людство отримало єдиний шанс на єдність і гармонію, у Ньому ми живемо повноцінним радісним життям хвали. Завдяки Христу ми отримуємо Божу печатку, чекаємо вічного спасіння, відчуваємо присутність Духа Святого й одержуємо Його дари. Усі ці багатства — Божі дари кожному з нас, адже ми не можемо заслужити їх. Господь дає нам ці дари добровільно, від усього Свого велелюбного серця. Усім, хто приймає ці дари, Бог визначив отримати Його печатку і заздалегідь скуштувати вічні блага Його Царства.

Теми уроку. Урок цього тижня присвячений трьом основним темам:

1. У Христі Бог благословив нас багатьма дарами: обранням, всиновленням, викупленням, прощенням, радістю спасіння,

єдністю та гармонією, а також постійною присутністю Святого Духа як запорукою майбутніх благ у Його Царстві.

2. Наша відповідь на милостиві дари Бога – це життя хвали й поклоніння у Христі та для Христа.

3. У Святому Духові ми передчуваємо наше майбутнє вічне життя.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Ісус Христос, наш Господь

Слід звернути увагу, як Павло пише про нашого Спасителя. Апостол рідко називає Його просто Ісусом (див. Ефес. 4:21). Для Павла наш Спаситель – це «Господь Ісус» (Ефес. 1:15), «Господь Ісус Христос» (Ефес. 1:2, 3, 17; 5:20; 6:23, 24), «Ісус Христос, наш Господь» (Ефес. 3:11), «Ісус Христос» (Ефес. 1:1, 5; 2:6, 7, 13, 20; 3:1, 6), «Христос Ісус» (Ефес. 1:10, 21), «Христос» (Ефес. 1:10, 12; 2:5, 12, 13; 3:4, 8, 17, 19; 4:7, 13, 15, 20, 32; 5:2, 5, 21, 23, 24, 25, 29, 32; 6:5, 6), «Господь» (Ефес. 2:21; 4:1, 5; 5:8, 17, 19, 22; 6:7, 8, 10, 21).

Звичайно, Павло саме так називає нашого Спасителя через глибоке благоговіння, яке має бути частиною мови й поведінки християнського богослова. Однак ці посилання містять дещо більше, ніж просто повагу до Вчителя. Говорячи про Ісуса, Павло звеличує Його як воскреслого Господа Ісуса Христа, Спасителя, у Якому ми маємо прощення своїх гріхів і через Якого здобудемо остаточне воскресіння з могили. Воскресіння Ісуса Христа і наше воскресіння мають вирішальне значення для богослов'я і життя Павла, оскільки вони перебувають у самому серці Божого Плану викуплення (див. Ефес. 2:1–6). Тема воскресіння повністю змінює уявлення Павла про життя та спасіння. Ця тема має бути важлива і для нас.

Славословне богослов'я

Уривок Ефес. 1:3–14 апостол Павло написав у стилі, який можна назвати славословним богослов'ям. Теологи зазначають, що християнське богослов'я має і починатися, і закінчуватися славослів'ям (хвалою). Павло був одним із перших доксологічних* теологів, і його богослов'я – це не холодний,

*Доксологія (грец. δόξα – «слава» і λόγος – «слово») – молитва в християнстві, що виражає славослів'я Богу (прим. експерта).

чисто раціональний, схематичний, нейтральний виклад думок. Використовуючи славослів'я, він пише не просто під впливом тогочасного епістолярного стилю. Увічнюючи у своєму листі прекрасне християнське богослов'я про те, Хто є Богом і що Він здійснив для нас, про любов Господа до нас, про втілення, смерть і воскресіння Ісуса Христа, про радість, мир, надію і глибоке перетворення людства в Христі, Павло споглядає і описує найвеличніші чудеса нинішнього життя й життя майбутнього. Викладаючи всі ці дорогоцінні істини в листі до своїх братів і сестер в Ефесі, Павло не може стриматися від захоплення й поклоніння великому Богу, Якого він звеличує.

Для апостола Бог – наш Отець, Творець, Спаситель. Він сповнений любові, могутності, справедливості та благодаті. Господь завжди готовий захищати і спасати нас, дарувати нам благословення, щоб ми могли повною мірою насолоджуватися життям у Його Царстві нині й у майбутньому. Як міг Павло писати про такого Бога і Його велике спасіння, не вигукуючи з радістю та хвалою?!

Благословення з Небес

Павло наполягає на тому, що наш Бог є Богом благословень. Однак даровані Ним благословення – це не просто матеріальні чи земні блага, які не мають нічого спільного з духовними чи вічними реаліями. Господні благословення – це благословення з небесних сфер, з Його Царства. Підкреслюючи цю ідею, Павло розширює розуміння спасіння. Спасіння – це не лише розв'язання невеликої тимчасової людської проблеми. Воно відбувається не в закутку світу (хоч у певному сенсі так і було, адже Ісус помер у нетрях Всесвіту та в глушині Римської імперії). Для апостола спасіння – це процес всесвітнього масштабу. Павло веде нас до запаморочливих висот *επουρανιός* – небесних сфер.

Грецьке слово *επουρανιός* має кілька значень. З одного боку, воно означає духовне чи благочестиве, на відміну від земного чи гріховного (див. Івана 3:12; Євр. 3:1). З іншого боку, це слово стосується просторових вимірів (див. 1 Кор. 15:40, 41). Павло ж поєднує і просторовий, і духовний виміри слова *επουρανιός* (див. 1 Кор. 15:48, 49). Наприклад, у тексті Ефес. 1:3 *επουρανιός* стосується духовної реальності, тобто Бог поблагословив нас

духовними благословеннями в Христі. Однак у тому самому розділі автор описує Небо як просторове царство, що відрізняється від Землі (вірш 10). У тексті 20 він пов'язує *етураніоз* зі сходженням Христа на Божий престол. Отже, опис Небес у Посланні до ефесян далекий від певних ефірних неоплатонічних сфер, у яких існує нематеріальний Божественний світ і куди наш безтілесний дух нібито вирушає після смерті.

У ширшому біблійному контексті поняття «небесні оселі» має глибоке біблійне підґрунтя. З одного боку, поняття «небеса» стосується всього Всесвіту, створеного Богом (див. Бут. 1:1; Псал. 8:4; 19:2; 2 Хронік 6:18), з усією його неймовірною красою. З іншого боку, Біблія зображує й інше значення «небес», ближче до того, про яке говорить Павло в Посланні до ефесян, де апостол пов'язує Небеса з творінням і спасінням. Створивши Всесвіт, Бог не залишився поза ним (Біблія не підтримує деїзму). Він увійшов у Всесвіт як його Творець, Податель і Цар (див. Псал. 11:4), аби встановити особливі особисті взаємини з істотами, яких Він створив за Своїм образом і Своєю подобою (див. Бут. 1:26–28). Господь всюдисущий, тобто присутній одночасно у всьому Всесвіті (див. Псал. 139:7, 8), тому зв'язок з Його творіннями здійснюється постійно. Це означає, що ми можемо молитися Богу будь-де, завжди, у будь-якій ситуації, і Він чує нас.

Однак Біблія відкриває нам й інший вид взаємодії Бога з жителями Всесвіту. Багато біблійних авторів наголошують, що Господь вибрав особливе місце на Небесах, де встановив Свій престол любові та справедливості (див. Псал. 103:19, 20). У цьому місці Він постійно видимо присутній і керує Всесвітом. Перебуваючи в Небесному храмі, Творець благословляє Всесвіт Своїми ділами люблячого провидіння. Саме біля Свого престолу Він зустрічався з усіма Своїми розумними істотами (див. Йова 1:6); саме там вони відповідають поклонінням і благоговінням на присутність і провидіння Господа, на Його любляче та справедливе правління.

Біблія пов'язує престол Бога з Його Небесним храмом (див. Псал. 11:4; 103:19, 20; пор. Вих. 25:8, 9), «небесами», або «місцем постійного перебування» (2 Хронік 6:21, 23, 25, 30, 33, 35, 39). У своїй молитві посвячення Соломон пов'язав храм з небесною оселею Бога (див. також 2 Хронік 6:2, 18, 40, 41). Саме проти

цього престолу воював Люцифер на Небесах, звинувачуючи Бога в самолюбному, несправедливому характері та правлінні. Саме на цей престол зійшов Ісус після того, як повністю розкрив Божий характер любові та справедливості.

У своєму Посланні до євреїв Павло також пов'язує Небеса з Божим престолом і Небесним святилищем: «Ми маємо такого Первосвященника, Який сів на небі праворуч престолу Величності. Він – Служитель святині та істинного намету, який поставив Господь, а не людина. Адже кожний первосвященик настановляється на те, аби приносити дари й жертви, тому й потрібно, щоб і Він мав що принести» (Євр. 8:1–3; див. також 1:8; 4:16; 9:23–25; 12:2, 22–24). Отже, як і Даниїл (див. Дан. 7), Соломон (див. 2 Хронік 6) і пізніше Іван (див. Об'явл. 4 і 5), Павло у своєму Посланні до євреїв звертає увагу читачів на небесну оселю Бога, на Його престол і Небесну святиню, звідки Він благословляє Свій народ усіма благословеннями, визначеними в Його початкових планах творіння та спасіння в Христі.

Ілюстрація: пристрій захисного відключення

У минулому багато людей гинуло від випадкового удару електричним струмом у побуті. Сучасні будинки оснащені спеціальним пристроєм захисного відключення. Цей пристрій реагує на будь-яку різницю в потоці струму в системі й припиняє подачу електроенергії за мілісекунди. Тож якщо дитина вставить у розетку металевий предмет, пристрій спрацює, зупинить електрострум і врятує дитину від смерті. Бог створив нашу Землю і заселив її розумними вільними людьми, які мали змогу відкинути Господа та згрішити. Наслідки гріха (як і наслідки дотику до дроту під напругою) призводять до загибелі грішника. Бог сказав Адамові та Єві, що вони помруть у день, коли згрішать (див. Бут. 2:17). І все-таки вони не померли. Чому? Можна почути таку відповідь: хоч наші прабатьки не померли, але вони зрозуміли, що сталося, і сховалися від Бога (див. Бут. 3:6, 7). Фактично вони померли в духовному сенсі й були приречені на фізичну смерть через певний час.

Звичайно, така відповідь заслуговує на увагу, однак Євангеліє (особливо викладене в Посланні до ефесян) більше пояснює, чому Адам і Єва не відразу померли за свій гріх. За

2 словами апостола, раніше від створення світу (див. Ефес. 1:4) Бог вбудував у план творіння «елемент безпеки», «духовний захисний пристрій». Коли Адам і Єва згрішили, вони мали негайно померти, оскільки торкнулися «оголеного дроту» гріха. Однак вони не померли відразу, бо запрацював План спасіння, підготовлений Богом ще до створення світу. Серцем цього Плану був Христос, і кожен, хто вірить у Нього, хто обирає перебувати «в Христі», той спасений від сили й наслідків гріха, від провини, відчуження та смерті.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Обговоріть з учнями вашого класу, як вони можуть організувати служіння подяки в особистому житті, у своєму сімейному житті, спільноті або місцевій церкві. Ці служіння можуть мати різні теми: подяка за План спасіння; за зміни, здійснені Христом в особистому житті людей; подяка за любов Спасителя, явлену в особистому житті людини та в суспільстві; за дароване Ісусом прощення.
2. Попросіть учнів подумати над запитанням: наскільки духовно піднесене їхнє спілкування? Тобто як їхнє повсякденне усне чи письмове спілкування свідчить, що їхнього життя торкнулася перетворювальна Божа благодать? Чим зміст і манера їхньої розмови схожі на розмову Павла? Попросіть учнів подумати про те, як вони розмовляють із сім'єю, друзями, колегами, людьми в громадських місцях. Чи зосереджені їхні розмови на Христі й чи відображають їхні слова Його характер? Запропонуйте їм переглянути тексти своїх електронних листів і повідомлень у соціальних мережах.
3. У тексті Ефес. 1:5 Павло пише, що Бог «наперед призначив нас для того, щоб усиновити Собі через Ісуса Христа, згідно з уподобанням Своєї волі». Багато християн розуміє, що апостол навчає концепції призначення: Бог одних обирає для спасіння, а інших не обирає, і ми не можемо протистояти Його волі або змінити Його рішення. Як би ваші учні пояснили цей текст таким групам людей: (1) своїм друзям-християнам, які вірять у концепцію призначення; (2) своїм друзям чи сусідам, які не є християнами?

Урок
3

8-14 липня

СИЛА ЗВЕЛИЧЕНОГО ІСУСА

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 1:15–23; 3:14–21; 1 Сол. 5:16–18; П. Зак. 9:29;
1 Кор. 15:20–22; Псал. 110:1.

Пам'ятний вірш:

«Яка неосяжна велич Його сили в нас, котрі віримо в дію могутності Його сили, що Він її здійснив у Христі, воскресивши Його з мертвих і посадивши праворуч Себе на небесах» (Ефес. 1:19, 20).

Люди завжди прагнуть більшої сили. Наприклад, автовиробник *Devel Motors* продемонстрував свій новий автомобіль *Devel Sixteen* (16-циліндровий 12,3-літровий двигун потужністю в 5000 кінських сил; гранична швидкість автомобіля — близько 560 км/год). Ця модель серйозно претендує на звання найшвидшого автомобіля у світі.

А магістральний тягач *Peterbilt* оснащено трьома реактивними двигунами *Pratt&Whitney J34-48*. Маючи потужність 36 000 кінських сил, ця вантажівка долає 400 метрів за 6,5 секунд, її максимальна швидкість — 120 км/год.

Жителі Ефеса захоплювалися різними силами й божествами своєї культури. На противагу цьому Павло молиться про те, щоб віруючі ефесяни відчували неосяжну велич сили, яку Бог дає їм у Христі. Ця Божественна сила не вимірюється кінськими силами, а явлена в чотирьох подіях історії спасіння, як-от: (1) воскресіння Ісуса; (2) Його звеличення на Божому престолі; (3) усе підкорене Христу; (4) Христос — Голова Церкви (Ефес. 1:19–23).

Розглядаючи ці чотири події, віруючі можуть почати осягати й відчувати безмежність сили, яку Бог застосовує в їхніх інтересах.

МОЛИТВА Й ПОДЯКА

Зрадівши з вістки про те, що християни в Ефесі процвітають у вірі в Ісуса і в любові одне до одного (можливо, цю вістку повідомив Тихик; див. Ефес. 6:21, 22), Павло молиться за них.

Порівняйте дві молитви апостола за ефесян — Ефес. 1:15–23 та 3:14–21. Які теми молитов Павла?

Іноді тон наших молитов може бути скорботний, сумний через складні обставини або проблеми в житті. Однак основна тема молитов Павла — подяка. Це спонукає і нас зберігати в пам'яті Божі благословення й дякувати Йому за них. Ми намагаємося зрозуміти, як Бог діє у важких обставинах, і славимо Його за підбадьорливу присутність Господа в нашому житті. Відчувши благодать і силу звеличеного Ісуса (див. Ефес. 1:20–23), ми дякуємо Йому за благословення, даровані нам і нашим ближнім. Таємниця молитовної сили Павла полягала в його хвалі й подяці.

Павло пише: «Не перестаю дякувати за вас, згадуючи вас у своїх молитвах» (Ефес. 1:16; див. також Филп. 1:3, 4; 1 Сол. 1:2; 5:16–18).

У тексті 1 Сол. 5:17 апостол закликає нас: «Невпинно моліться». Що означає цей заклик Павла? Це не означає, що ми маємо постійно стояти навколішки перед Богом. Невпинно молитися — це під впливом Божого Духа провадити життя із вдячними серцями, відкритими для присутності й сили Господа. Це означає, що ми готові розв'язувати всі життєві питання, спілкуючись і радячись з Ним, і постійно бути відкритими для Божественного керівництва.

Деякі християни вважають молитву неважливою, доповненням до учнівства та служіння; вони переконані, що молитися потрібно при нагоді. Однак у своєму Посланні Павло представляє зовсім інший погляд. Апостол серйозно ставить до завдання молитися за віруючих в Ефесі, дякуючи за них (див. Ефес. 1:16; пор. 1:3–14) і заступаючись (див. Ефес. 1:17–23; пор. 3:14–21). Для нього молитва є одним із основних і навіть найголовнішим завданням християнської віри. Наведені вірші містять зворушливий заклик до молитви, запрошення для кожного з нас розглянути своє «молитовне служіння» у світлі досвіду Павла.

Чому для нас важливо завжди дякувати Богові в молитві?

ДУХ МУДРОСТІ Й ВІДКРИТТЯ

«Не перестаю дякувати за вас, згадуючи вас у своїх молитвах, щоби Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець слави, дав вам Духа мудрості й відкриття для Його пізнання» (Ефес. 1:16, 17).

Підносячи свої молитви до Божого престолу, Павло висловлює дуже важливе прохання. Раніше він уже зазначив, що віруючі відзначені Святим Духом під час їхнього навернення (див. Ефес. 1:13, 14). Тепер апостол молиться про нове благословення від Духа — про духовну проникливість для глибокого розуміння Господа («для Його пізнання», вірш 17).

Прочитайте тексти Ефес. 1:17–19. Про розуміння яких трьох питань молиться Павло?

Спочатку Павло молиться про те, щоб ефесяни пізнали, «якою є надія Його покликання» (вірш 18). Це означає, що вони мають пам'ятати про минулі діяння Бога заради їхнього спасіння (вірші 3–9, 11–13), а також про славне майбутнє, яке Господь приготував для них (вірші 10, 14).

Молячись далі про пізнання того, «яке багатство слави Його спадщини у святих» (вірш 18), апостол має на увазі старозавітне уявлення про віруючих як про Божий спадок (див. П. Зак. 9:29; 32:9; Зах. 2:12; пор. Ефес. 1:11). Павло бажає, щоб ефесяни усвідомлювали: вони не тільки мають спадщину від Бога, а й вони самі — Божий спадок, до того ж дуже цінний для Нього.

На завершення молячись, щоб ефесяни пізнали, «яка неосяжна велич Його сили в нас, котрі віримо» (вірш 19), Павло показує, як Святий Дух дарує свіже розуміння безмежності Божої могутності й реалізує його в їхньому практичному житті.

Молячись за віруючих, Павло хоче, щоб вони у власному житті випробували те, що було даровано їм у Христі.

Як ви можете краще пізнати, «яка неосяжна велич Його сили в нас, котрі віримо»? Чому це важливо для нашого повсякденного життя?

Вівторок, 11 липня

УЧАСТЬ У СИЛІ ВОСКРЕСІННЯ

В останніх текстах своєї молитви (див. Ефес. 1:20–23) Павло далі розвиває думку про «неосяжну велич Його сили в нас,

котрі віримо». Апостол вказує на дві події історії спасіння, які ілюструють Божу силу: (1) воскресіння Ісуса з мертвих; (2) сходження Ісуса на престол праворуч Отця на Небесах (вірш 20).

Як Божа сила виявилася у воскресінні Христа? Ефес. 1:20; 1 Кор. 15:20–22; Филп. 3:8–11; Євр. 13:20, 21; 1 Петра 1:3.

Воскресіння Ісуса Христа — незаперечний доказ істинності християнської віри (див. 1 Кор. 15:14, 17). Саме тому, що Христос воскрес, віруючі очікують на славне майбутнє воскресіння до вічного життя під час Його Другого приходу (див. 1 Кор. 15:20–23). Завдяки воскресінню Ісуса ми можемо користуватися всіма благословеннями Євангелія, зокрема й присутністю Святого Духа в нашому житті.

Образний вислів про те, що Бог посадив Христа «праворуч Себе на небесах» (Ефес. 1:20), — це алюзія на текст Псал. 110:1. (Псалом 110 — один із найбільш цитованих псалмів у Новому Завіті). Вознесіння й прославлення Христа займають важливе місце у Посланні до ефесян. Віруючих Бог також «в Ісусі Христі посадив разом на небесах» (Ефес. 2:6). До того ж Павло говорить про сходження Христа на престол як про прелюдію до того, що Господь Ісус наповнить усе і дасть дари Своїй Церкві (див. Ефес. 4:8–11).

В уривку Ефес. 4:8–11 Павло представляє не статичний образ Христа на престолі Отця, а «динамічну новозавітну картину звеличеного Христа, Який крокує Своїм Духом по всьому світі, перемагаючи й підкоряючи все» (F. F. Bruce. *Epistles to the Colossians, to Philemon, and do the Ephesians*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1984. P. 133). Отже, Павло змальовує прославлення/коронацію Христа не просто як ілюстрацію Божественної сили, запропоновану віруючим, а як джерело цієї сили.

Як ми можемо краще використовувати силу Христа у своєму житті? Які наші дії і рішення можуть перешкоджати нашому доступу до Його сили?

Середа, 12 липня

ХРИСТОС ВИЩЕ ВІД БУДЬ-ЯКОЇ ВЛАДИ

Павло відзначив вознесіння та прославлення Ісуса, Який тепер сидить з Отцем на небесному престолі. Визначивши становище

Христа щодо Отця («посадивши праворуч Себе на небесах» — Ефес. 1:20), апостол переходить до питання про становище Ісуса щодо начальства і влади. Оскільки Син Божий і Отець — Вони одне (див. Івана 10:30), то Ісус «вище» від усіх (Ефес. 1:21).

Порівняйте згадки Павла про духовні сили зла в Ефес. 1:21; 2:2; 6:12. Як ви вважаєте, чому Павло пише про ці сили?

Історія про сімох синів юдейського первосвященника Скеви (див. Дії 19:11–20) підтверджує, що Ефес за часів Павла був центром магічних мистецтв. «Найважливішою особливістю магічної практики у всьому елліністичному світі було пізнання світу духів, які впливають майже на всі аспекти життя. Ціль мага полягала в тому, щоб відрізнити добрих духів від злих, вивчити, як вони себе виявляють, які їхні сильні сторони й можливості. На підставі цих знань можна було створити засоби (усні чи написані формули, амулети тощо) для маніпулювання духами на користь конкретної людини. За допомогою відповідної формули можна було вилікувати викликану духами хворобу або виграти перегони на колісницях» (Clinton E. Arnold. *Power and Magic: The Concept of Power in Ephesians*. P. 18).

Вживання імен божеств і сил у заклинаннях було характерно для релігійного життя в Ефесі (див. Дії 19:13), а серед деяких людей це популярно і нині. Павло хоче прояснити взаємини між Христом і «силами»: звеличений Ісус «вище від усякого начальства, влади, сили, панування» (Ефес. 1:21).

Аби переконати свою аудиторію в тому, що немає вищої влади за владу Ісуса, апостол натякає на практику вживання всіх імен божеств у заклинаннях: «вище від... всякого імені, яким іменують» (вірш 21). Переходячи від сфери простору до сфери часу, Павло наголошує: славне правління Ісуса вічне! Його влада над усіма силами діє «не тільки в теперішньому віці, але й у майбутньому» (вірш 21).

Які сучасні прояви сил зла? Як ми можемо переконатися, що не потрапимо в їхню пастку?

Четвер, 13 липня

ІСУС, УСЕ СУЩЕ І ЙОГО ЦЕРКВА

Ранні християни вбачали в тексті Псал. 110:1 пророцтво про вознесіння та прославлення Ісуса: «Промовив Господь

(Ягве) Господеві (Адонай) моєму: «Сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів за підніжка ногам Твоїм». Хоч віруючі розуміли, що їхня «боротьба... з піднебесними духами злоби» (Ефес. 6:12), вони також усвідомлювали, що ці сили — під ногами Христа.

Зверніть увагу: Отець «усе підкорив під Його [Христа] ноги і поставив Його над усім — як Голову Церкви» (Ефес. 1:22). Вживаючи слово «усе» («над усім»), яке має всеосяжне значення, Павло підкреслює: усе, що існує (зокрема і сили зла), перебуває під ногами Христа, підкоряючись Йому.

Які переваги дають Церкві сходження Христа на престол у Всесвіті та Його панування над усім на Небі й на Землі? Ефес. 1:22, 23.

Христос переміг усі сили зла. Церква, яка тісно пов'язана з Христом і яку Він забезпечує всім необхідним, зможе Його силою здобути перемогу над цими ворогами. Божа сила, яка виявилася у воскресінні Ісуса і Його звеличенні над усіма всесвітніми силами, була активізована для Церкви. Отець дарував Свого переможного Сина Церкві, яка настільки з'єднана з Ним, що називається Його тілом.

Як ми, віруючі, можемо пізнати звеличеного Христа і відчуті Божу силу в нашому житті? Павло не говорить безпосередньо про будь-які механізми чи стратегії, за допомогою яких це відбувається. Однак факт, що цей уривок є частиною молитви апостола, змушує нас замислитися. Павло вірить: Бог відповідь на його молитву. Він прославляє Божу силу, явлену в Христі, і просить, щоб вона діяла в житті віруючих.

Чи ви відчували на собі силу молитви? Як молитва наближає нас до Бога і до сили, запропонованої нам у Христі?

П'ятниця, 14 липня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Ось що пише Еллен Уайт про царювання Христа:

«Вознесіння Христа на Небо було знаком того, що Його послідовники отримають обіцяне благословення. На нього вони мали чекати, перш ніж узятися за виконання своєї спра-

ви. Христос, увійшовши небесними ворітьми, сів на престол при загальному поклонінні ангелів. Щойно ця церемонія завершилася, Святий Дух щедрими потоками зійшов на учнів і Христос був воістину прославлений тією славою, котру мав у Отця від віковичних часів. Злиття Духа в день П'ятидесятниці було ознакою Неба, що коронація завершилася. Згідно зі Своєю обітницею, Він послав Своїм послідовникам Святого Духа з Неба на знак того, що прийняв усяку владу на Небі й на Землі як Цар і Священник та є Помазаником над Своїм народом» (Дії апостолів. С. 38).

«Отець обнімає Свого Сина та промовляє слово: “І хай поклоняться Йому всі Божі ангели!” (Євр. 1:6). З невимовною радістю начальства, панування й сили визнають верховну владу Князя життя. Ангельський сонм падає ниць перед Ним, а всі небесні двори наповнюються радісними голосами: “Заколений Агнець достойний прийняти силу і багатство, мудрість, міць, честь, славу, благословення!” (Об'явл. 5:12).

Пісні перемоги зливаються зі звуками ангельських арф, і все Небо наповнюється радістю й хвалою. Любов перемогла! Загублене знайдене! Небо дзвенить голосами, які у величних тонах проголошують: “Тому, Хто сидить на престолі, й Агнцеві — благословення, і честь, і слава, і влада на віки віків!” (Об'явл. 5:13)» (Бажання віків. С. 834, 835).

Запитання для обговорення:

1. Поміркуйте про біблійну концепцію «вже» та «ще ні» щодо вознесіння та прославлення Ісуса. У якому сенсі Ісус *уже* є Господом усього суцього і демонічні сили *вже* підкоряються Йому? А в якому сенсі Його повне правління над усім суцям належить до майбутнього, тобто *ще ні*? (Див. 1 Кор. 15:24–28).
2. Чи усвідомлюєте ви, що Христос сидить на Небесах праворуч Отця? Чому ця істина важлива для вас? Чи не перебуваєте ви під впливом інших, грішних сил, чия влада приречена на провал? Як захиститися від сил зла, які, хоч і переможені, але все ще мають вплив у нашому світі?

Ключові вірші: Ефес. 1:19, 20.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 1:15–23; Ефес. 3:14–21; 1 Сол. 5:16–18; П. Зак. 9:29; 1 Кор. 15:20–22.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Прославляючи Бога за Його План спасіння в Христі, в уривку Ефес. 1:15–23 Павло повідомляє своїм братам і сестрам, що молиться про те, аби вони продовжували зростати у вірі й пізнанні Ісуса Христа через служіння Святого Духа в їхньому житті. Павло просить Бога Отця дарувати ефесянам (1) досвід пізнання Бога через Його об'явлення; (2) надію Божого покликання й обітниць; (3) віру, завдяки якій вони могли б відчуті безмежну силу Господа Ісуса Христа (див. Ефес. 1:17–19).

Сила Христа є подвійною. По-перше, ми відчуваємо силу Ісуса завдяки Його воскресінню. Ми духовно підносимося до нового життя в Христі, і нам обіцяне майбутнє остаточне воскресіння для вічного життя. По-друге, ми відчуваємо силу Христа завдяки Його вознесенню на Небеса, де Він сів на престолі Всесвіту як наш Бог і благословляє нас зі Своєї Небесної святині. Ісус Христос створив Усесвіт і всі його фізичні й духовні сили, тому всі вони підпорядковані Йому. Йому підпорядковані і бунтівні духовні сили, які тимчасово претендують на панування над Землею.

Ісус вознісся до Божого престолу, і ті, хто прийняв Христа, стають спадкоємцями і жителями Божого Царства в Ньому. У

Христі все, що є у Всесвіті, стає нашим! Одного разу ми фізично вознесемося в ці небесні місця і разом з іншими жителями Всесвіту прославимо Бога, Який сидить на престолі (Об'явл. 4:1–4, 8–11; 5:6, 9–14; 15:2–4).

Теми уроку. Урок цього тижня присвячений трьом основним темам:

1. Молитва хвали й подяки – невід'ємна частина життя християнина.

2. Християнин має відчуті у своєму житті перетворювальну силу Христа та Святого Духа.

3. Довіряючи могутності Спасителя, істинні християни можуть вільно жити в Ньому, не побоюючись бунтівних сил цього світу.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

«3 цієї причини»

У своєму Посланні до ефесян Павло нерідко використовує такі слова:

- *діа тудо* (див. Ефес. 1:15; 5:17; 6:13) – тому;
- *діо* (див. Ефес. 2:11; 3:13; 4:25; 5:14) – отже, тому, *оскільки*;
- *ун* (див. Ефес. 4:1; 5:1, 7; 6:14) – отже, тому;
- *туту харін* (див. Ефес. 3:1, 14) – з цієї причини, для цього.

Павло спочатку описує теологічну реальність чи істину, що становить основну частину його звернення до ефесян. Потім іде частина «отже», у якій апостол показує, як застосувати основні ідеї в житті Церкви. Однак іноді Павло використовує частину «отже» як основу для іншої частини «отже». У такий спосіб Павло поступово розширює, розвиває і збагачує істини про Євангеліє, Церкву та християнське життя.

В уривку Ефес. 1:11–14 Павло резюмує суть Євангелія – підвалини, на якій він буде своє практичне богослов'я (вірш 15), а також показує взаємозв'язок Євангелія і Церкви (вірші 15–23), що складається зі «святих» (вірші 15, 18). Християни, або святі, вірують в Ісуса (вірш 15), мають «Дух мудрості й відкриття» в пізнанні Бога (вірш 17), пізнають надію Його покликання, багатство слави Його спадщини й неосяжну силу

та велич Його воскресіння (вірші 18, 19). Ці святі становлять Церкву – тіло Христове (вірші 22, 23).

Церква заснована на Євангелії, яке Павло представив в уривку Ефес. 1:1–15. Решта Послання присвячена самій Церкві. Ця Церква має правильне розуміння Євангелія, «Доброї Звістки», як висловився апостол в інших своїх посланнях (Римл. 2:16; 14:24 (у деяких перекладах 16:25); 2 Тим. 2:8). Ми вже зазначали, що в Ефесі все пізнавалося в порівнянні. У космополітичному контексті Ефеса було дуже легко сформувати свою ідентичність під впливом культури, де різні релігії і філософії тісно взаємодіяли між собою. Однак у цьому питанні Павло непохитний: основа й сутність Церкви сформовані Благою вісткою, Божим Євангелієм, Планом, який був визначений Богом ще до заснування світу і явлений в Ісусі Христі. Церква, її ідентичність, послання й місія не є продуктом культури чи розвитку. Церква – це результат Божого Плану та Його діянь для спасіння людства.

Церква, відкриття та філософія

Павло молиться за церкву в Ефесі (див. Ефес. 1:16, 18) і дякує Богові за Його працю в серцях віруючих. Зокрема він дякує Господу за те, що Він просвічує очі сердець членів Церкви через Його дари мудрості та відкриття (вірші 17, 18). Ця молитва розкриває два основних аспекти природи Церкви.

По-перше, Церква заснована на Божому відкритті, а не на людській філософії. Хоч апостол добре розумівся на філософії (див. Дії 17:28), він відмовлявся закладати в основу Церкви філософський камінь. Він вважав, що Церква має утверджуватися не на мудрості та красномовстві людини, а на «Божій таємниці», на Божому відкритті в розп'ятому Ісусі Христі, у «проявах Духа та сили» (1 Кор. 2:1–5). Тільки нехай ніхто не подумає, що для створення Церкви не потрібна мудрість. Однак це «не про мудрість цього віку чи правителів цього віку, які минають... про Божу премудрість, заховану в таємниці, яку відкрив Бог перед віками для нашої слави; її ніхто з правителів цього віку не пізнав» (1 Кор. 2:6–8). Ось чому Павло застерігав колосян: «Стережіться, щоб ніхто вас не звів

філософією і пустим обманом людських переказів, згідно з принципами світу, а не за Христом» (Колос. 2:8; див. також Івана 1:12, 13; 1 Кор. 1:20–27; 3:19; 1 Тим. 6:20, 21).

Таке ставлення до філософії не означає, що Бог, Павло чи християнство відкидають логіку й розум. Навпаки, розум – це здатність людини мислити, відображати і пізнавати об'єктивну дійсність, це дар, яким Бог наділив людину, створюючи її за Своєю подобою і образом. Тут Павло говорить про те, що ні Церква, ні християнська релігія не ґрунтуються на філософських передумовах і висновках. Західна класична філософія, а останнім часом і сучасна наука значною мірою ґрунтуються на припущенні, що свідомого, особливого, конкретного, сповненого любові Божественного відкриття немає. Вони стверджують, що первинним є людське раціональне, містичне чи психологічне зусилля, спрямоване на досягнення Бога чи певного Божественного царства. Таке мислення суперечить християнській вірі.

Павло завжди наполягав на тому, що Церква не є і не може бути продуктом людської філософії, науки чи їхніх передумов і висновків. Церква – результат прямого втручання Бога в наш світ і відкриття в Ісусі Христі, а також особливого об'явлення Бога через Писання. Через Христа й Писання Бог закликає людство повернутися до Нього та приєднатися до Його Царства. Коли люди відгукуються на цей заклик, вони стають Божою Церквою, заснованою на безпосередній роботі Ісуса Христа і Святого Духа в нас.

По-друге, Церква не є дворівневим суспільством, яке складається з філософської, освіченої, інтелектуальної еліти, з одного боку, і простих неосвічених людей – з іншого. У Церкві всі члени освічені й отримують Боже пізнання істини й мудрість. Ця ідея – християнська основа для понять благодаті та єдності. Спасенні, або святі, отримали спасіння й відкриття не завдяки особливим здібностям, прозрінню чи зусиллям, а завдяки Божій благодаті, бо саме Бог відкриває Себе всім людям і закликає їх до спасіння. Усі члени Церкви успадковують ті самі благословення! Усі вони отримують одкровення, спасіння й доручення. Ось чому Церква єдина і не ділиться на класи чи рівні.

3 Страх перед силами та перемога над ними

Наш світ перебуває у постійному пошуку сили. Якщо ми поміркуємо про силу як про енергію, то побачимо, що джерела енергії викликають у світі постійну напруженість і навіть війни.

Однак світ потребує не лише джерел енергії. Йому особливо потрібні духовні джерела сили, що дають довічний успіх, мир, контроль і задоволення. Наближаючись до кінця людської історії гріха, багато людей свідомо чи несвідомо шукають сили в демонічних джерелах. Однак сили з таких джерел поневолюють і руйнують. Мільйони людей розуміють це, але не можуть звільнитися від них. Інші навіть не здогадуються про якусь альтернативну владу, а просто бояться демонічних сил.

Багато хто боїться сил природи, таких як землетруси, цунами, чорні дірки. Чимало людей боїться сили розташування небесних тіл, сили власного апетиту чи гніву. Останнім часом джерелом страху багатьох став штучний інтелект.

Однак Павло заявляє: сила Христа нескінченно перевершує всі ці сили. Христос створив Усесвіт, тому він перебуває під Його контролем. Він створив і може відновити нас, допомогти нам контролювати себе, а також будь-які внутрішні проблеми, яких ми боїмося. Ісус створив усіх ангелів, частина яких повстала проти Бога і перетворилася на демонів, намагаючись керувати світом. Однак Господь придушив їхнє повстання під час Свого Першого приходу і в кінці великої боротьби знищить їх навіки. Уже зараз ці демонічні істоти переможені і не можуть зашкодити нам, якщо ми перебуваємо в Ісусі Христі.

Церква адвентистів сьомого дня виразила цю євангельську істину у формі фундаментального переконання «Зростання в Христі» (доктрина 11):

«Прийнявши смерть на хресті, Ісус здобув перемогу над силами зла. Перемігши злих духів під час Свого земного служіння, Він зруйнував їхню владу та зробив неминучою їхню остаточну загибель. Торжество Ісуса забезпечує і нам перемогу над цими силами, які все ще прагнуть керувати нами, тимчасом як ми ходимо перед Ним у мирі, радості та впевненості в Божій любові. Зараз Святий Дух перебуває в нас і наділяє нас силою. Постійно перебуваючи в Ісусі, нашому Спасителеві й Господі, ми звільнені від тягара минулих учинків. Ми більше

не перебуваємо в темряві, страху перед силами зла, невігластві й безцільності, які супроводжували нас раніше. Здобувши цю нову свободу в Христі, ми покликані сформувати свій характер за Його подобою, спілкуючись з Ним щодня в молитві, напуваючись Словом, розмірковуючи над ним і Божим провидінням, віддаючи Господу хвалу, збираючись на спільні богослужіння і беручи участь у здійсненні місії Церкви. Коли ми виявляємо любов до ближніх і свідчимо про спасіння в Христі, постійна Божя присутність через Духа Святого перетворює кожен хвилину нашого життя і будь-яку справу на духовний досвід».

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Деякі церковні будівлі адвентистів сьомого дня більшу частину тижня зачинені. Водночас богослужіння в суботні дні іноді включають елементи програми, що передбачають обмежений час для індивідуальної або спільної молитви. Спонукайте своїх учнів разом зі своєю місцевою церквою зробити вашу церковну будівлю місцем для постійної молитви всієї громади й відвідувачів протягом тижня.
2. Запропонуйте своїм учням подумати про те, як їхні сім'ї і церква можуть стати місцем, де люди зі світу могли б відчутти силу Христа. Як ви могли б допомогти людям у вашому колі спілкування подолати різні страхи перед стихійними лихами, техногенними катастрофами, перед іншими людьми й демонічними силами?
3. Попросіть своїх учнів уявити, що кожного з них запросили проповідувати доктрину 11 і про зростання в Христі. Які три ідеї могли б стати основними пунктами їхньої проповіді?

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 2:1–10; 5:6, 14; Римл. 5:17; 2 Тим. 1:7.

Пам'ятний вірш:

«Бог, Який багатий на милосердя, через велику Свою любов, якою нас полюбив, — нас, котрі були мертві через наші переступи, оживив разом із Христом, адже ви спасенні благодаттю» (Ефес. 2:4, 5).

Чотирнадцятого жовтня 1987 року півторарічна Джессіка Мак-Клор гралася на задньому подвір'ї своєї тітки і впала в стару висохлу криницю завглибшки близько семи метрів. Її скрутне становище привернуло увагу ЗМІ всього світу до Мідленду, штат Техас. Завдяки спущеному в шахту динаміку мільйони людей чули, як маленька Джессіка спить, плаче, співає, кличе свою маму і як рятувальники подають свіже повітря в криницю.

Нарешті, через 58 годин після падіння, завдяки величезним зусиллям рятувальників Джессіку дістали з колодезя. Фотограф Скотт Шоу 1988 року отримав Пулітцерівську премію за свій знімок дівчинки на руках одного з рятувальників. Немає нічого більш захопливого, ніж історія про успішний порятунок!

Павло у своєму Посланні до ефесян (2:1–10) описує найбільш грандіозну й масштабну рятувальну місію всіх часів — саможертвоні зусилля Бога для викуплення людства. Драматизм цієї історії посилюється від усвідомлення того, що ми не просто глядачі спасіння інших людей, а свідки власного спасіння.

КОЛИСЬ МЕРТВІ Й ОБМАНУТІ САТАНОЮ

Прочитайте Ефес. 2:1–10. Що Ісус здійснив для нас?

У першому розділі Послання Павло вже описав спасіння, дароване християнам (вірші 3–23), і коротко згадав історію навернення віруючих Ефеса (вірш 13). У другому розділі апостол викладає цю історію докладніше. Він протиставляє їхнє минуле гріховне існування (вірші 1–3) благословенням спасіння, яке здійснив Господь. Це спасіння Павло зображає як участь віруючих у воскресінні, вознесенні та прославленні Христа (вірші 4–7), а основа спасіння — це благодать і творча діяльність Ісуса (вірші 8–10).

Ці ідеї автор відображає в словах: «Нас, котрі були мертві через наші переступи, [Бог] оживив разом із Христом, адже ви спасенні благодаттю» (вірш 5).

У перших двох віршах другого розділу Павло вказує на сумну реальність існування своїх адресатів до їхнього навернення, підкреслюючи, що вони були духовно мертві через свої гріхи і перебували під владою сатани. Звертаючись до фізично живих людей, Павло говорить, що в минулому вони були духовно мертві (пор. Ефес. 5:14), оскільки були розділені з Богом, Джерелом життя (пор. Колос. 2:13; Римл. 5:17; 6:23).

Розмірковуючи про минуле ефесян, Павло називає дві зовнішні сили, які домінували в їхньому житті. Перша сила — звичай цього світу (див. Ефес. 2:2), які спотворили життя людини та призвели до повстання проти Бога.

Друга сила — сатана, «князь, який панує в повітрі» (вірш 2). «Повітря» (давньогрец. *aer* — нижні щільні шари повітряної оболонки Землі) — це місцезнаходження надприродних сил, зокрема і злих духів (пор. Ефес. 6:12). Сатана орудує і на Землі, оскільки він є «духом, що тепер діє в синах непокори» (Ефес. 2:2).

Як наведені вище вірші свідчать про реальність великої боротьби? Як нам черпати віху й надію з того, що Ісус переміг ворога і ми можемо зараз розділити Його перемогу?

КОЛИСЬ ОБМАНУТІ ВЛАСНИМИ ПОЖАДЛИВОСТЯМИ

«Між ними всі ми колись жили в пожадливостях нашого тіла, виконуючи волю тіла та думок, були від природи, як і інші, дітьми гніву» (Ефес. 2:3).

У житті синів непокори панують не лише зовнішні сили зла, згадані в Ефес. 2:2, а й внутрішні сили: «виконуючи волю тіла та думок, були від природи, як і інші, дітьми гніву» (вірш 3; пор. Якова 1:14, 15; 1 Петра 1:14).

Що мав на увазі Павло, говорячи, що його слухачі колись були «від природи, як і інші, дітьми гніву» (Ефес. 2:3; пор. 5:6)?

Сучасна реальність гріховного життя досить трагічна, а її результати в останній день жахливі. Людей, які є «від природи... дітьми гніву», очікує справедливий Божий суд наприкінці часів.

Фраза «від природи... дітьми гніву» вказує на ще одну жахливу реальність. Хоч ми залишаємося носіями Божого образу, проте усвідомлюємо, що в нас є щось украй погане. Жити християнським життям — це не просто перемогти кілька шкідливих звичок або не чинити злочинів і гріхів (див. Ефес. 2:1). Ми боремося не просто з гріхами, а з гріхом, із гріховністю. Ми схильні до бунту проти Бога й саморуйнування. Живучи за звичаєм цього світу, як і сатана (вірш 2), і керуючись власними вродженими гріховними пожадливостями (вірш 3), люди сприйняли модель саморуйнівної гріховної поведінки. Ефесяни колись були «від природи... дітьми гніву».

Важливо, що у вислові: «Ми... були від природи... дітьми гніву» Павло використовує минулий час. Однак це не означає, що вроджена схильність до зла не є реальністю для віруючих. Тому значну частину свого Послання (Ефес. 4:17–5:21) апостол приділяє попередженню про те, що гріховні вчинки, які кореняться в гріховній природі людини, залишаються загрозою для християн. Проте стара людина більше не повинна домінувати над віруючим, який силою Христа може відкинути «стару людину з її попереднім способом життя» і зодягнутися «в нову людину, створену за подобою Божою, у праведності та святості істини» (Ефес. 4:22–24).

Хто з нас не відчував, наскільки зіпсована наша людська природа, навіть після того як ми віддали себе Ісусові?

Наскільки ж для нас важливо триматися за Господа кожную хвилину нашого життя!

Вівторок, 18 липня

НИНІ ОЖИВИВ, ВОСКРЕСИВ І ПОСАДИВ НА НЕБЕСАХ У ХРИСТІ

«Бог, Який багатий на милість, через велику Свою любов, якою нас полюбив» (Ефес. 2:4). Тут за допомогою могутнього слова «Бог» Павло переходить від сумної картини минулого життя своїх читачів (вірші 1–3) до нових, сповнених надії реалій, якими наповнено їхнє життя як віруючих (вірші 4–10).

Як віруючі беруть участь в оживленні, воскресінні та прославленні Христа? Коли це відбувається? Ефес. 2:6, 7.

Ми вже зазначали, що Послання до ефесян — це христоцентричне Послання, яке наголошує на єдності віруючих із Христом. У текстах Ефес. 2:5, 6 Павло розширює цю тему, вживаючи три дієслова для відкриття приголомшливої істини про те, що з ініціативи Бога віруючі самі беруть участь у важливих подіях історії спасіння, центром яких є Месія Ісус.

Віруючих Бог (1) **оживив** разом із Христом (як Христос ожив і вийшов із могили, так і людина оживає духовно); (2) **воскресив** із Христом (завдяки життєдайній силі Божої благодаті ми воскресемо, щоб жити новим життям в Ісусі Христі); (3) **посадив на Небесах** в Ісусі Христі (віруючі беруть участь у сходженні Христа на престол Усесвіту) (див. Біблійний коментар АСД. Т. 6. С. 1007).

Щоб оцінити силу Павлових аргументів, ми повинні звернутися до уривка Ефес. 1:19–23 і згадати, що Своєю смертю, воскресінням, вознесенням і сходженням на престол Христос здобув перемогу над усіма злими силами, які колись панували в житті віруючих. Після воскресіння, вознесення та прославлення Ісуса ці сили, хоча ще активні й загрожують людям, були підкорені під ноги Христа. Тому Всесвіт змінився, реальність змінилася. Віруючі не сторонні глядачі цих подій, а безпосередні учасники. Те, що ми ожили й воскресли разом з Ісусом, відкриває перед нами безліч нових можливостей. Ми маємо право перейти від існування під владою демонів до життя в духовному достатку й силі в Христі (див. 2 Тим. 1:7).

«Адже Бог не дав нам духа страху, але духа сили, любові й розсудливості» (2 Тим. 1:7). Як розглянуті сьогодні вірші допомагають зрозуміти, про що Павло пише Тимофієві?

Середа, 19 липня

НИНІ НАВІКИ БЛАГОСЛОВЕННІ БЛАГОДАТТЮ

Порівняйте Божий План спасіння, описаний в Ефес. 1:3, 4, і вічні результати цього Плану, які апостол передбачив в Ефес. 2:7. Які основні елементи й цілі Божого Плану спасіння?

Випускні церемонії — це чудові свята, чи то в дитячому садку, чи в докторантурі. Ці церемонії знаменують собою важливі досягнення, перехід на інший етап життя чи кар'єри. Для нас, віруючих, важливо зрозуміти глибоку істину Євангелія: ми ніколи не станемо випускниками благодаті. Не існує урочистостей з приводу присвоєння наукового ступеня у сфері благодаті; людина ніколи не перестане потребувати її.

Павло підтверджує цю істину в тексті Ефес. 2:7 за допомогою широкої хронології. У минулому Бог діяв у Христі, щоб викупити нас, настільки ототожнивши нас зі Своїм Сином, Ісусом Христом, що тепер ми співучасники Його оживлення, воскресіння та прославлення (див. Ефес. 2:4–6). Проте Божий План не закінчується на минулому, наповненому благодаттю, або на теперішньому, омитому прощенням і милістю Христа. Божий План, схвалений на Божественних радах раніше від створення світу (див. Ефес. 1:4), простягається в нескінченне майбутнє, охоплюючи всі «майбутні віки» (Ефес. 2:7). План Господа щодо вічного майбутнього ґрунтується на тому самому принципі, що і Його дії в минулому й теперішньому, — на принципі благодаті. Бог бажає «в Ісусі Христі в майбутніх віках показати надзвичайно велике багатство Своєї благодаті» (вірш 7).

Павло вважає Божу благодать безцінним скарбом (Ефес. 1:7; 3:8), з якого віруючі можуть черпати незаслужену милість на будь-які потреби. Ця велика щедрість Господа до нас відкриває всім жителям Всесвіту Його справжній характер. «Прийшовши на Землю, щоб жити серед нас, Ісус мав відкрити Бога як людям, так і ангелам... Проте це одкровення було дано не тільки Його дітям, народженим на Землі. Наш невеликий світ є навчальним посіб-

ником для Всесвіту. Чудовий Божий задум благодаті, таємнича викупної любові — ось тема, яку бажають збагнути ангели (див. 1 Петра 1:12) і котру вони досліджуватимуть протягом нескінченних віків. Як викуплені, так і безгрішні істоти знаходитимуть у хресті Христовому тему для дослідження й оспівування. Вони побачать, що слава, яку випромінює обличчя Ісуса, — це слава жертвовної любові» (Е. Уайт. Бажання віків. С. 19).

Четвер, 20 липня

НИНІ СПАСЕННІ БОГОМ

Прочитайте Ефес. 2:1–10, звернувши увагу на висновок Павла у віршах 8–10. На чому наголошує апостол, завершуючи уривок?

У текстах Ефес. 2:1–3 Павло підкреслив, що спасіння ефесян здійснилося не завдяки їхній гарній поведінці або позитивним рисам характеру. До свого навернення вони були духовно мертві через переступи й гріхи (вірш 1). Вони не виявляли жодної особистої ініціативи щодо спасіння, ними керував сатана, їхні пожадливі й омани (вірші 2, 3).

Навіть не підозрюючи, ефесяни разом з усім людством були ворогами істинного Бога і приречено йшли назустріч остаточному Божественному суду. Вони були «від природи, як і інші, дітьми гніву» (вірш 3).

Однак через Свою велику любов і милість Бог оживив їх разом із Христом (вірші 4, 5). Тепер завдяки Божому керівництву вони йдуть шляхом свого Господа. З глибини гріховного рабства й духовної смерті вони оживають, воскресають і сідають разом із Христом на небесному престолі (вірші 5, 6). Однак таке дивовижне Божественне втручання — це не тимчасове явище. Воно має реальну силу, вічну міцність, оскільки Бог виявлятиме Свою благодать до них в Ісусі Христі протягом усієї вічності (вірш 7).

У віршах 8–10 Павло повертається до цієї теми, бажаючи закріпити свою думку: «Адже ви спасенні благодаттю через віру, і це не від вас, це Божий дар, не від діл, щоб ніхто не хвалився». Спасенні Божою благодаттю, ми, віруючі, є видимим проявом Його благодаті й лише Його благодаті. Ми — Його шедеври, «створені в Христі Ісусі» (вірш 10).

Чому для нас важливо зрозуміти, що ми спасенні Божою благодаттю, а не завдяки нашим достоїнствам чи зусиллям?

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

У Посланні до ефесян апостол Павло, використовуючи життєвий приклад християн Ефеса, викладає всю історію спасіння. Основні етапи цієї історії:

1. Бог вибрав людей для спасіння «раніше від створення світу» (Ефес. 1:4, 5, 11).
2. У минулому ефесяни були відчужені, приречені на загибель грішники (див. Ефес. 2:1–3, 11, 12; 4:17–19, 22; 5:8).
3. Бог у Христі здійснив їхнє спасіння (див. Ефес. 1:7, 8; 2:4–6, 13–19; 5:2, 8, 23, 25, 26).
4. Ефесяни прийняли Євангеліє (див. Ефес. 1:13). Колись вони були «позбавлені надії» (Ефес. 2:12), а тепер «покликані в одній надії їхнього покликання» (Ефес. 4:4; пор. 1:18).
5. Нинішнє життя віруючих в Ефесі — це життя учнівства. Хоч вони живуть у часи небезпек і протидії злих сил, проте можуть використовувати ресурси, які запропонував їхній звеличений Господь (див. Ефес. 1:15–23; 2:6; 3:14–21; 4:7–16; 6:10–20).
6. У період учнівства величезну роль у перетворенні й освяченні віруючих відіграє Святий Дух — завдаток їхньої спадщини (див. Ефес. 1:13, 14). Через Святого Духа вони зміцнюються силою «у внутрішній людині» і «запечатані на день викуплення» (Ефес. 3:16; 4:30).
7. Під час Другого приходу Господа християни отримають нагороду за свою вірність, одержавши спадщину, уже даровану їм у Христі (Ефес. 2:7; 6:8). Завдяки своїй вірі в Христа, вони отримають своє місце в майбутньому віці, у центрі якого перебуває Господь (див. Ефес. 1:21; 2:7, 19–22; 4:13, 15).

Запитання для обговорення:

1. Представлена вище панорама — це історія спасіння не лише віруючих у першому столітті, а й кожного з нас. Який зі згаданих етапів цієї історії дає вам найбільшу надію?
2. Як ви вважаєте, чому Павло так часто згадує гріховне минуле своїх адресатів, спонукаючи їх задуматися про своє життя до навернення?
3. Порівняйте короткий виклад Євангелія в Ефес. 2:8–10 з його попереднім викладом у Римл. 1:16, 17. Чим вони схожі, а чим відрізняються один від одного?
4. Хоч добрі діла людини не можуть викупити її, яку роль вони відіграють у Божому Плані спасіння? Ефес. 2:10.

Ключові вірші: Ефес. 2:4, 5.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 2:1–10; 5:6, 14; Римл. 5:17; 1 Тим. 1:7.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

У першому розділі Послання до ефесян Павло викладає Божий всеосяжний План спасіння в Христі на всесвітньому рівні, а в другому розділі більш докладно пояснює, як Господь бере участь у нашому спасінні на індивідуальному рівні. Згрішивши й залишивши Еденський сад, люди, за словами Павла, стали «мертвими через ваші переступи й гріхи» (Ефес. 2:1). Це означає, що ними керують внутрішні сили (гріховні нахили) і зовнішні сили (диявол і світ). Люди в цьому стані не можуть надіятися на життя з Богом, вони є «дітьми гніву» (вірш 3). Єдина надія для нас — духовно воскреснути, вознестися й сісти разом з Христом на Небесах (вірші 6, 7).

Проте ми самі не можемо досягнути такого стану. Тому Павло наголошує, що ми «спасенні благодаттю» (вірші 5, 8). Це робить тільки Бог за Своєю ініціативою, зі Своєї любові й милості та Своєю силою (вірш 4). Такі діяння Господа апостол вважає основою Євангелія. Проте він відразу додає, що ми спасенні «через віру» (вірш 8). Хоч наше спасіння — це Божа справа, Він не спасає нас проти нашої волі. Спасенні вознесуться на Небеса і будуть звеличені з Христом не за Божественним призначенням. Божа благодать діє в нашому житті, коли ми виявляємо віру, тобто приймаємо дар спасіння, дозволяючи Божій силі воскресити нас, змінити наше життя і дати нам силу жити в Ісусі Христі.

Теми уроку. В уроці цього тижня особлива увага приділяється трьом основним темам уривка Ефес. 2:1–10, які розкривають динамічний процес особистого спасіння:

1. Що означає бути мертвим через гріх? Яка природа гріховного життя?
2. Що означає воскреснути з Христом до нового життя в Ньому?
3. Що означає бути спасеним через віру?

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Еллен Уайт про спасіння благодаттю

У другому розділі своєї книги «Дорога до Христа» Еллен Уайт пояснює стан грішної людини. Вона зазначає, що «після гріхопадіння людина вже не знаходила радості у святому житті, намагалася сховатися від Бога. У такому стані і сьогодні перебувають люди, серця яких не зазнали відродження й оновлення. Таке серце не живе у згоді з Господом і не знаходить радості в єдності з Ним. Грішник не був би щасливим у присутності Бога; він уникав би спілкування зі святими істотами. Якби навіть він опинився в Небесному Царстві, то це не принесло б йому радості. Дух безкорисливої любові, що панує там, де кожне серце відповідає на безмежну любов Творця, не знайшов би відгуку в його душі. Думки, смаки, наміри грішника були б незрозумілі й чужі для безгрішних небожителів. Він би вніс дисонанс у мелодію Небес. Небо перетворилося б для нього на місце мук. Йому б хотілося б лише одного: сховатися від Того, Хто є Світлом і найбільшою Радістю небожителів. Проте не свавільне рішення Бога закриває грішникам дорогу до Неба; вони самі закривають її для себе власною непридатністю для небесного оточення. Божа слава була б для них “нищівним вогнем”. Вони б воліли загинути, аби тільки сховатися від обличчя Того, Хто помер заради їхнього викуплення» (С. 17, 18).

Потім авторка книги пише: «Ми не можемо власними силами вирватися з безодні гріха, до якої потрапили. Помисли нашого серця злі, і ми не можемо змінити їх. “Хто народжується чистим від нечистого? Ні один”. “Оскільки тілесні задуми – ворожнеча проти Бога, бо вони не коряться Божому Запові, та й не можуть” (Йова 14:4; Римл. 8:7). Культура, освіта, виховання волі,

людські зусилля мають певний сенс, однак у цьому випадку вони безсилі. За їхньою допомогою можна досягти бездоганної зовнішньої поведінки, але вони не спроможні змінити серце або очистити джерело життя; щоб грішник міг стати святим, необхідна внутрішня сила, нове життя, отримане згори. Ця сила – Христос. Лише Його благодать спроможна оживити змертвілу душу і повернути її до Бога, до святості» (С. 18).

Далі Еллен Уайт пояснює: «Недостатньо відчутти любов і ласку Божу, Його батьківську ніжність і доброту; недостатньо визнати мудрість і справедливість Божого Закону, що ґрунтується на вічному принципі любові. Усе це знав апостол Павло, коли наголошував: “Погоджуюся з Законом, що він добрий”. “Закон – святий, і заповідь – свята, праведна та добра”. Проте водночас він з гіркотою і відчаєм додавав: “А я тілесний, проданий гріхові” (Римл. 7:16, 12, 14). Павло прагнув чистоти і праведності, якої не міг досягнути власними силами, і тому з жалем вигукнув: “Нещасна я людина! Хто визволить мене від цього тіла смерті?” (Римл. 7:24). Такий зойк виривався з переобтяжених сердець у всіх краях і протягом усіх віків. А відповідь лише одна: “Ось Агнець Божий, Котрий бере на Себе гріх світу” (Івана 1:29)» (С. 19).

Мертві через гріхи і воскреслі з Христом

Слова Павла «мертвими через ваші переступи й гріхи» (Ефес. 2:1) підкреслюють три основних аспекти грішного людського стану.

По-перше, ці слова свідчать про буквальну смерть. Гріх протилежний Богові та життю. Бути в гріху означає заперечувати Бога й життя. Павло пише: «Заплата за гріх – смерть» (Римл. 6:23). Перебування в гріху веде до смерті (див. також 1 Івана 5:16) – вічної смерті, цілковитого знищення всієї людської істоти. Перебування в гріху означає засудження на смерть, а це рівнозначне тому, що людина «мертва». Така смерть поглинає не тільки тіло; людина, яка плекає гріх і вирішує залишитися в ньому, буде мертвою повністю, у всіх аспектах.

По-друге, «мертвими через ваші переступи й гріхи» – це духовно-моральний стан, така людина мертва для Бога. Однак такий стан людини не означає, що вона не може сприйма-

ти любов і справедливість Бога, не здатна почути заклик до покаяння або усвідомити свій занепад. Поки не скоєно гріха проти Святого Духа, люди можуть сприймати і сприймають Боже відкриття й заклик, тому «немає їм виправдання» (Римл. 1:19–21; див. 2:1, 9–16). Найбільша небезпека полягає в тому, що людина чує Божий заклик благодаті, але вважає, що з нею все гаразд, і вирішує йти власним шляхом. Зазвичай такі люди заявляють, що можуть змінитися і виправити світ (див. Ісаї 5:21; Рим. 1:21–23; Бут. 11:1–5). Однак таке спотворене розуміння ще більше занурює їх у трясовину гріха (див. Римл. 1:24–32).

У Посланні до ефесян Павло називає такий стан життям «за звичаєм цього світу» (Ефес. 2:2). Таке життя сповнене пристрастей, пожадливістей, помислів плоті (вірш 3). Учиняючи так, люди, не освячені Христом, досягають точки, коли вони «зло називають добром, а добро – злом», «ставлять темноту за світло, а світло – за темряву» (Ісаї 5:20). Цей стан є не лише моральним заміщенням, а й моральним бунтом проти Бога.

По-третє, слова «мертвими через ваші переступи й гріхи» вказують на нашу цілковиту нездатність подолати тяжіння чорної діри гріха. Така нездатність пояснюється тим, що гріх став силою в людині, яка всюди проникає і все контролює; це «інший закон у моїх членах, який воює із законом мого розуму» всередині нас і проти нас (див. Римл. 7:23). Саме тому Павло зазначає, що тільки «воскресіння» може спасти нас від стану «мертві через ваші переступи» (Ефес. 2:5, 6). Однак апостол не говорить про воскресіння, подібне до воскресіння міфічного птаха фенікса, який мав внутрішню регенеративну силу. Наша смерть у гріху і через гріх остаточно й незворотна. У нас немає жодної внутрішньої сили для відродження. Тільки наш Бог-Творець може відтворити й воскресити нас.

Для Павла воскресіння – це не відновлення наших біологічних тканин, щоб ми могли жити ще кілька десятків років у тому самому гріховному стані. Апостол представляє воскресіння як втечу від руйнівної сили світу й панування гріха. Він розумів, що воскресіння – інший вид, інша якість життя, це вічне життя (Римл. 6:23). Ця унікальна сила оновлення була виявлена у воскресінні Христа з мертвих (див. Ефес. 1:20), а потім дана нам, адже Бог запросив нас духовно брати участь у воскресінні Христа (див. Ефес. 2:5, 6).

У своєму Посланні до римлян Павло пояснює: оскільки гріх – сила, яка проникає всюди, наша смерть неминуча. Та щоб намножилася Божа благодать, нам треба померти не в гріху, а для гріха. Христос помер замість нас за наші гріхи. У Христі ми помираємо, проте помираємо з Христом для гріха (Римл. 6:2–4). Апостол доходить висновку: «Бо якщо ми з'єдналися з Ним подобою Його смерті, то з'єднаємося з Ним і подобою воскресіння. Знаємо, що стара наша людина розп'ята разом з Ним, щоб гріховне тіло позбавити влади, щоб ми більше не служили гріхові; бо хто помер, той оправданий від гріха» (Римл. 6:5–7).

Спасенні благодаттю через віру

Проголошуючи, що ми «спасенні благодаттю через віру» (Ефес. 2:8), Павло не говорить, що ми спасенні лише благодаттю чи лише через віру. Віра і благодать завжди діють разом для спасіння. Однак не віра породжує благодать. Віра – це не наша внутрішня енергія, яка дає нам життя й силу, підносить нас до Бога, змінює ставлення Господа до нас або породжує спасіння. Павло розумів, що віра народжується в нас і діє тоді, коли Бог пропонує нам Свою благодать (див. Римл. 10:17). Благодать породжує віру. Віра – це прийняття явленої нам Божої благодаті.

Це розуміння має принаймні три основних наслідки. По-перше, віра не є і не може бути предметом нашої похвали. Фактично навіть віра є даром від Господа, оскільки Він дав усім нам можливість отримати Його благодать. І благодать, і віра – це Божі дари (див. Ефес. 2:8). Тому Павло підкреслює, що наші діла не відіграють жодної ролі в отриманні спасіння (вірш 9). Проте, як спасенні люди й Боже творіння, ми «створені в Христі Ісусі для добрих діл, які Бог наперед приготував для нас, щоб ми в них перебували» (вірш 10). Отже, ці добрі діла не наші, вони не народжені нашим генієм чи силою віри, а були призначені нам Богом, щоб ми їх здійснювали.

По-друге, Павло поєднує виправдання з освяченням. Тимчасом як виправдання означає, що ми зодягнені в праведність Христа, освячення означає, що ми зодягнені в Христову одягу добрих діл і ходимо в ній.

По-третє, благодать і віра – основа єдності Церкви. Ця істина є однією з центральних тем богослов'я Церкви, викладеного

Павлом. Церква єдина як у досвіді здобуття Божественного відкриття благодаті, так і в досвіді прийняття його вірою, «одна віра» (Ефес. 4:5). У цьому досвіді всі члени Церкви рівні. Ще раз наголосимо: Церква – це не багаторівневе суспільство, де деякі члени є найкращими християнами, оскільки отримали більше благодаті. Церква не поділяється на групи більш духовних або менш духовних членів, залежно від ступеня їхньої віри. Ні! Уся Церква об'єднана однією благодаттю і тим самим прийняттям цієї благодаті – вірою. У тексті Ефес. 4:7 апостол говорить про різні ступені, або типи, благодаті. Однак тут ідеться не про спасенну благодать, а про різноманітність духовних дарів для розбудови Божої Церкви та для виконання її місії. Також у тексті 1 Кор. 12:9, коли він говорить, що Дух дає віру деяким, він має на увазі ту саму тему духовних дарів, а не спасенну віру, даровану всім людям.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Тимчасом як для деяких людей християнський Бог – каральне і мстиве божество, багато сучасних людей просто не можуть асоціювати люблячого й милостивого Бога з гнівом, судом і засудженням. У тексті Ефес. 2:3 Павло описує грішних людей і називає їх «дітьми гніву», а це означає: якщо вони залишаться в такому стані, то приймуть на себе Божий гнів і осуд, спрямований проти гріха (див. Римл. 1:18). Запропонуйте своїм учням подумати, як пояснити поняття «Божий гнів» таким групам людей: їхнім дітям, сусідам-неадвентистам, світським колегам-атеїстам.
2. Попросіть учнів згадати їхній досвід духовного воскресіння з Христом та в Христі. Як би вони описали цей досвід своїм друзям і знайомим? Як вони можуть зберегти цей досвід свіжим у своєму християнському житті?
3. Багато адвентистів сьомого дня вирости в ізольованому або суто християнському середовищі, у якому не піддавалися багатьом спокусам світського життя. Проте ці адвентисти, як і всі інші, потребують покаєння, відродження, перетворення й освячення. Як члени вашого класу можуть допомогти цим братам відчути повноту того, що вони «ожили із Христом» (Ефес. 2:5)?

Урок
5

22–28 липня

ЄДИНЕ ВИКУПЛЕННЯ: ХРЕСТ І ЦЕРКВА

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 2:11–22; Римл. 3:31; 7:12; Ісаї 52:7; 57:19; Івана 14:27; 1 Кор. 3:9–17.

Пам'ятний вірш:

«А нині, в Ісусі Христі, ви, які колись були далекими, кров'ю Христа стали близькими. Адже Він — наш мир, Який зробив з двох одне, зруйнував Своїм тілом серединну перегородку — ворожнечу» (Ефес. 2:13, 14).

Уявіть, що ви — язичник, грек, який повірив у Бога юдеїв. Ви залишили поклоніння багатьом богам і прийняли єдиного істинного Бога. Тепер, ідучи прекрасними дворами повз рифлені колони Єрусалимського храму, ви чуєте хвалу, яка закликає вас до поклоніння. Та раптом опиняєтеся перед кам'яною метровою стіною, на якій через кожні кілька метрів вигравірувано латинською та грецькою мовами попередження про те, що жоден чужинець не може ввійти за межі цієї огорожі навколо храму. Той, хто порушить цю заборону, сам буде винний у своїй смерті. Прочитавши таке суворе застереження, ви почуваетесь відчуженим, знедоленим і приниженим.

У текстах Ефес. 2:11–22 Павло пише, що хрест Христа докорінно змінює ситуацію, руйнуючи перешкоди та стіни. Голгофський хрест усуває будь-яке відчуження як по вертикалі, так і по горизонталі, примиряючи людей і з Богом, і одне з одним. Завдяки Своему подвигу на хресті Ісус Христос усуває ворожнечу між юдеями та язичниками, даруючи їм мир і створюючи з них «одну Нову Людину» (вірш 15). Разом

вони стають новим храмом, разом будуються «Духом в Божу оселю» (вірш 22).

Що ця істина означає для нас сьогодні?

Неділя, 23 липня

ТІ, ЯКІ СТАЛИ БЛИЗЬКИМИ В ХРИСТІ

Порівняйте Ефес. 2:1–3 (попередній опис язичницького минулого ефесян) з Ефес. 2:11, 12 (новий опис їхнього минулого). На чому апостол наголошує в цьому новому описі?

Язичники, які нині є віруючими в Христа і членами Його Тіла, Церкви, колись були відчужені від Ізраїлю й запропонованого Богом спасіння. Павло вважає, що вони повинні пам'ятати (вірш 11) своє минуле. Тоді ефесяни були «без Христа» — Помазаника, Месії Ізраїлю, «відчужені від громади Ізраїля», «далекі від завітів обітниць». Вони не звертали уваги на обітницю про спасіння, які Господь пропонував протягом усієї історії спасіння. Відчуження від Ізраїлю і запропонованого через нього спасіння означало, що вони колись були «позбавлені надії і без Бога на світі» (вірш 12).

До того ж у минулому язичників було втягнуто у ворожнечу проти юдеїв. Павло згадує про цю вкорінену ненависть, посиляючись на один з її симптомів — зневага. Юдеї в'їдливо називали язичників «необрізними», а язичники з такою самою зневагою називали юдеїв «обрізними» (вірш 11).

Однак у вірші 13 апостол вказує на радикальну зміну такого становища: «А нині, в Ісусі Христі, ви, які колись були далекими, кров'ю Христа стали близькими».

Говорячи про віруючих з язичників як про тих, які «колись були далекими», Павло посиляється на слова пророка Ісаї: «Спокій, спокій далекому та близькому! — говорить Господь, — і вздоровлю його» (Ісаї 57:19; пор. Ефес. 2:17, 18). В Ісусі Христі, Його Кров'ю віруючі з язичників наблизилися до всього, від чого раніше були відчужені, — до істинного Бога, надії, до своїх єврейських братів і сестер. У словах Павла міститься могутня добра вістка: якщо Христос за допомогою хреста лік-

відував глибоку прірву між євреями і язичниками, отже, Він може усунути всі наші чвари й відчуження. Ця добра вістка закликає нас подумати про проблеми, які існують у нашому особистому житті й у громаді, і усвідомити силу Ісуса, здатну усунути всі розбіжності.

Що Ісус здійснив у вашому житті? Чому важливо регулярно згадувати, де ви були, коли Він знайшов вас, і де могли опинитися, якби цього не сталося?

Понеділок, 24 липня

ПРИМИРЕННЯ: БОЖИЙ ДАР НА ХРЕСТІ

«Адже Він — наш мир, Який зробив з двох одне, зруйнував Своім тілом серединну перегородку — ворожнечу... аби... в одному тілі примирити хрестом обох із Богом, знищивши на ньому ворожнечу» (Ефес. 2:14–16).

Прочитайте тексти Ефес. 1:7, 8; 4:32; 2:13, 14; 2:16; 5:2, 25. Як Павло змальовує хресний подвиг Христа? Що апостол говорить про те, як Ісус через хрест змінює наші стосунки?

У текстах Ефес. 2:11–22 апостол підкреслює: через Свою жертву на хресті Господь дарує віруючим три великих переваги: (1) язичники, які «були колись далекими» від Бога і Його народу, тепер «стали близькими» (вірш 13) з ними як Божі сини й дочки, брати та сестри віруючих юдеїв (вірш 19); (2) «ворожнеча» (грец. *ехтран*, пов'язана з *ехтрос*, «ворогом») між єврейськими та язичницькими віруючими знищена на хресті (вірш 16); (3) замість ворожнечі народжується примирення, мир, оскільки Христос примирив «хрестом обох із Богом» (вірші 16, 17; пор. Колос. 1:19–22).

Як відбувається примирення? Уявіть собі серйозну відчуженість між матір'ю і дочкою, яка поглиблювалася багато років. Уявіть, що ця злість розчиняється у хвилях благодаті, прощення й подальшого возз'єднання рідних людей. Це і є примирення. Примирення відбувається і тоді, коли один член Церкви позбувається того, що розділяє його з іншим членом Церкви, визнаючи його чи її улюбленим братом або сестрою.

Таке примирення — це не випадковий і не юридичний акт, а міжособистісна дія з відновлення зруйнованих стосунків. Павло усвідомлює, що хресна жертва Христа вплинула на взаємини не лише між окремими людьми, а й між цілими групами людей. Він знає: коли сила Христа наповнює наше життя, вона руйнує всі розбіжності, усуває всі суперечки, оновлює наше спілкування й порозуміння.

Можливо, вам необхідно помиритися з кимось. Як ви можете застосувати в цій ситуації викладені вище принципи?

Вівторок, 25 липня

РУЙНУВАННЯ СЕРЕДИННОЇ ПЕРЕГОРОДКИ

Прочитайте тексти Ефес. 2:14, 15. Що і чому вчинив Христос щодо «Закону заповідей»? _____

Павло натякає на стіну, яка оточувала двір Ізраїлю в храмі Ірода і за яку язичникам було заборонено заходити під загрозою смерті. Він уявляє, як ця стіна впала і язичникам було надано повний доступ до поклоніння Богові (див. Ефес. 2:18). За словами апостола, будь-яку таку стіну руйнує Ісус за допомогою Свого хреста. Біля Голгофського хреста ми дізнаємося, що дві згаданих вище групи — євреї і язичники — насправді єдине ціле.

Дехто вважає, що в текстах Ефес. 2:14, 15 Павло повідомляє: Десять Заповідей, зокрема й заповідь про суботу, «усунено» хрестом. Однак у Посланні до ефесян апостол демонструє глибоку повагу до Десяти Заповідей як до ресурсу для формування християнського учнівства. У цьому Посланні він цитує п'яту заповідь (див. Ефес. 6:2, 3), згадує сьому (див. Ефес. 5:3–14, 21–33), восьму (див. Ефес. 4:28), дев'яту (див. Ефес. 4:25), десяту (див. Ефес. 5:5). Усі згадані тексти можна поставити в один ряд з попередніми твердженнями Павла про Закон (див. Римл. 3:31; 7:12). Апостол вказує на зловживання Законом, але шанує сам Закон і приймає його незмінність. Тому вважати, що у віршах Ефес. 2:14, 15 Павло пише про скасування Десяти Заповідей, — явно означає неправильно тлумачити наміри Павла.

Навпаки, будь-яке використання Закону для того, щоб забити клин між євреями та язичниками або виключити язичників з Божого народу й поклоніння Йому, — неприйнятне для Павла, бо це зловживання Божественним задумом щодо Закону. «Закон» в Ефес. 2:14, 15 — це або церемоніальні аспекти закону, які розділяли юдеїв та язичників і які представлені в складній фразі Павла «Закон заповідей, виражений в обрядах» (Англійська стандартна Біблія — ESV); або це вся старозавітна система закону, після того як її витлумачили, перебільшили, спотворили і неправильно використали як клин, щоб відокремити євреїв від язичників.

«Любов — це виконання Закону» (Римл. 13:10). Як ми можемо донести цю істину до наших братів і сестер з інших християнських конфесій, які вважають, що Ісус на хресті скасував Божий моральний Закон?

Середа, 26 липня

ІСУС — БЛАГОВІСНИК МИРУ

Прочитайте тексти Ефес. 2:17, 18. Як Павло підсумовує служіння Христа? _____

Концепція миру займає важливе місце в Посланні до ефесян: воно починається і закінчується побажанням благодаті й миру «від Бога, нашого Отця, і Господа Ісуса Христа!» (Ефес. 1:2; 6:23). В уривку Ефес. 2:11–22 Павло стверджує, що Христос уособлює мир, «адже Він — наш мир», і за допомогою Свого хреста творить мир (вірші 14–16). Христос не тільки кладе край ворожнечі між юдеєм і язичником, а й створює нове людство, примирене з Богом і сповнене миру (вірші 14–17). Такий мир — це не просто відсутність конфліктів, він перегукується з давньоєврейським поняттям «шалом» — відчуттям цілісності та благополуччя в наших взаєминах як з Богом (див. Римл. 5:1), так і з людьми.

Як Павло уявляє участь віруючих у поширенні вістки Ісуса про мир? Ефес. 4:3; 6:14, 15; пор. Римл. 10:14, 15 із Ефес. 2:17–19; Ісаї 52:7; 57:19. _____

Євангеліє свідчить про те, що Ісус був Благовісником миру. У Своїх прощальних зверненнях до учнів Він обіцяв їм і нам: «Мир

залишаю вам, Мій мир Я даю вам» (Івана 14:27); «Це Я сказав вам, щоб у Мені ви мали мир. У світі зазнаєте страждання, але будьте відважні: Я переміг світ!» (Івана 16:33). Коли Христос являвся учням після Свого воскресіння, Він неодноразово вітав їх словами: «Мир вам!» (Івана 20:19, 21, 26).

У текстах Ефес. 2:17, 18 Павло підкреслює, що блага вістка Христа про мир вийшла за межі Його земного служіння. Він «благовістив мир» як «далеким» (віруючим з язичників до їхнього навернення), так і «близьким» (віруючим з юдеїв; пор. Ефес. 2:11–13). Прийнявши цю вістку, усі віруючі отримують велике благословення.

Як ми можемо навчитися бути благовісниками миру, а не сіячами розбрату? Як ви можете нести мир, що сприяє духовному й фізичному зціленню людей?

Четвер, 27 липня

ЦЕРКВА – СВЯТИЙ ХРАМ

Які образи використовує Павло в уривку Ефес. 2:11–22, щоб показати єдність між юдеями та язичниками в Церкві?

Розглядаючи другий розділ Послання до ефесян, ми наголошували: вірші 1–10 повідомляють, що ми живемо в єдності з Ісусом, а вірші 11–22 говорять, що ми живемо в єдності з людьми як частина Його Церкви. Смерть Христа сприяє розвитку та зміцненню наших взаємин як з Богом (вертикальний напрямок) (вірші 1–10), так і з людьми (горизонтальний напрямок) (вірші 11–22). Завдяки хресту Ісус руйнує всі перешкоди між віруючими з язичників і юдеями, зокрема й зловживання Законом для збільшення прірви між ними (вірші 11–18). Христос також зводить дивовижний новий храм, що складається з віруючих. Язичники, яких колись не допускали до поклоніння у священних місцях храму, тепер приєднуються до віруючих євреїв і стають новим храмом. Ми всі стаємо частиною Божої Церкви, святим храмом у Господі (вірші 19–22); ми маємо перевагу жити в єдності з Ісусом і нашими братами й сестрами в Христі.

В уривку Ефес. 2:19–22 Павло порівнює Церкву з храмом. Які метафори щодо Церкви він використовує в інших своїх посланнях? 1 Кор. 3:9–17; 2 Кор. 6:14–7:1; 1 Петра 2:4–8.

Павло порівнює Церкву з храмом; це кульмінаційна метафора, яка відображає приєднання язичників до Церкви. Колись їм було заборонено поклонятися у дворі Єрусалимського храму, тепер вони не лише отримують доступ до Отця (див. Ефес. 2:18), а й самі стають частиною нового храму, збудованого «Духом в Божу оселю» (вірш 22).

Автори Нового Завіту порівнюють Церкву з храмом, аби відобразити її святість, єдність віруючих усередині Церкви, роль Бога в її створенні та зростанні. Цей храм, ця «будівля... зростає» (вірш 21), віруючі будуються «Духом в Божу оселю» (вірш 22). Замість статичного образу апостол представляє Церкву живою, діяльною, щораз більшою, бо це «храм Живого Бога» (2 Кор. 6:16).

П'ятниця, 28 липня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Перш ніж відповісти на запитання для роздумів, уважно дослідіть наведений нижче матеріал.

У якому контексті Павло пише уривок Ефес. 2:11–22, відображаючи вплив Голгофського хреста на людські стосунки? Апостол звертає увагу на взаємини між віруючими з юдеїв і язичників, які разом є членами Церкви. Він радіє з того, що і євреї, і язичники – співгромадяни святих і домашні для Бога (вірш 19). Однак у контексті всього Послання Павло демонструє ширшу далекосяжну мету. Його тема – великий кінцевий Божий план об'єднати все в Христі (див. Ефес. 1:9, 10), зокрема й «кожну родину на небесах і на землі» (Ефес. 3:15).

Важливо зазначити, що єдність віруючих усередині Церкви (конкретна тема, викладена апостолом в уривку Ефес. 2:11–22) має ширшу мету, яку Павло розкриває в тексті Ефес. 3:10: «Щоб тепер через Церкву могла виявитися правителям і

владам на небесах багатогранна Божа премудрість». Утілюючи в життя єдність, яку Ісус завоював на хресті, віруючі повинні явити світові, що Божий кінцевий план об'єднання всього в Христі перебуває на стадії реалізації. Їхні братні стосунки свідчать про Божий план для Всесвіту, об'єднаного в Христі. Тому уривок Ефес. 2:11–22 доречно розглядати в контексті Послання до ефесян загалом, щоб знайти біблійні принципи, які стосуються важливої та актуальної теми — взаємин між різними групами людей, зокрема між расами.

Запитання для обговорення:

1. Які біблійні принципи, що стосуються етнічних взаємин, представлено в уривку Ефес. 2:11–22? Чому цей уривок пропонує христоцентричний підхід до стосунків членів різних етнічних груп?
2. З огляду на Божий план щодо майбутнього людства (Ефес. 1:9, 10; 2:11–22) наскільки важливо для Церкви розв'язувати свої внутрішні питання й конфлікти між расами?
3. Чи існують у вашій громаді нерозв'язані проблеми у взаєминах між етнічними групами? Як ваша церква може розв'язати ці проблеми та сприяти примиренню, яке Христос уже звершив на хресті? Як ви особисто можете брати участь у цій справі?

Ключові вірші: Ефес. 2:13, 14.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 2:11–22; Римл. 3:31; 7:12; Ісаї 52:7; 57:19; Івана 14:27; 1 Кор. 3:9–17.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

В уривку Ефес. 2:1–10 Павло малює неймовірну картину спасіння Богом окремої людини. Бути спасеним означає бути покликаним Месією, воскреснути з Месією, вознестися з Месією і звеличитися з Месією. Однак цей опис зазвичай застосовували до євреїв, які з нетерпінням чекали свого Месію-Спасителя. Юдеї вважали, що під час Свого Приходу Месія спасе та прославить євреїв, а язичників принизить і знищить. Однак піднесу мову, яку євреї використовують, описуючи спасіння свого народу, апостол застосовує... до язичників!

Однак Павло не проголошує, ніби тепер язичники спасенні, оскільки вони язичники, чи євреї спасенні, бо вони євреї. Євреї, які були «близькими» до Бога (Ефес. 2:13), могли жити «без Бога на світі» (вірш 12), як і язичники (вірші 1–10; див. Римл. 2:17–26). Проте і язичники не повинні забувати, який спосіб життя вони вели до того, як зустріли та прийняли Христа. Отже, обидві групи були рівною мірою спасенні Божою благодаттю, явленою в Ісусі Христі на хресті. Тільки в Христі і євреї, і язичники можуть бути спасенні. З іншого боку, Павло підкреслює, що спасіння походить від юдеїв (вірш 12; див. Римл. 9:4, 5; Івана 4:22). Зрештою «Бог обрав єврейський народ бути Його представниками на Землі... Він довірив їм

Божественні вістки, і Сам Месія... був євреєм (див. Римл. 9:4, 5)» (Біблійний коментар АСД. Т. 5. С. 940).

Теми уроків. Урок цього тижня розкриває три основних теми:

1. Ісус Христос однаково спасає як євреїв, так і язичників, хоч спочатку Господь закликав євреїв проголошувати світові вістку спасіння.

2. Спасіння, запропоноване Господом Ісусом, є загальним, оскільки Він помер на хресті за всіх, зробивши спасіння можливим для кожного, хто вірить у Нього (див. Івана 3:16). Він зруйнував стіну, яка розділяла євреїв і язичників.

3. Ісус Христос будує нову реальність, новий Божий храм, Церкву, у якій як юдеї, так і язичники разом становлять одне ціле.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Руйнування перешкоди

Деякі християни хибно розуміють: у тексті Ефес. 2:16 Павло повідомляє, що мир між євреями та язичниками має настати через скасування закону Мойсея. Ці християни вважають: Старий Завіт і Десятислів'я вже не стосуються християнства. Однак така думка суперечить богослов'ю Павла.

Тут важливо наголосити на двох основних моментах.

По-перше, безпосередній контекст віршів Ефес. 2:15, 16 свідчить про те, що язичники, які бажали приєднатися до Божого народу, справді зіткнулися із серйозною перешкодою. Середина перегородка (ворожнеча) між євреями та язичниками стала трагедією, адже Бог зробив Ізраїль спадкоємцем Своєї благодаті й доручив йому проголошувати Його благодать світові. Проте ізраїльтяни переплутали даровану благодаттю святість з ізоляціонізмом та елітарністю, тому не змогли виконати свою місію.

Деякі схильні вважати, що ворожнечу, яка тут описана, спричинили виключно євреї, які прагнули утримати язичників від доступу до Бога. Основний висновок такого погляду: цю проблему буде розв'язано, якщо Ісус просто скасує єврейський закон і встановить нову релігію. Безперечно, євреї ворогували з язичниками. Однак Старий Завіт свідчить і про ворожість інших народів стародавнього світу до Ізраїлю та Юдеї.

Однак Павло у своєму Посланні не займається дипломатією, намагаючись примирити дві групи людей традиційними методами, що ґрунтуються на виявленні точок дотику, на компромісах з обох сторін і на політичному рішенні виявляти взаємну толерантність. Так, апостол заявляє, що винні і юдеї, і язичники, але він не говорить, що основна проблема цих двох груп полягає просто у взаємній ворожості чи нездатності знайти спосіб мирного співіснування. Павло пише християнам-язичникам в Ефесі, що вони були «мертвими через... переступи» не через юдеїв, а через те, що, піддавшись своїй гріховній природі й сатані, стали зарозумілими й самовпевненими. Вони вважали, що краще знають, як їм спастися (див. Ефес. 2:1–3, 5; Римл. 1:21–32).

А проблема євреїв, полягала не в тиску і нападах з боку язичників. Бог обіцяв їм захист, якщо вони повністю довіряться Йому. Проблема полягала й не в тому, що Божі обітниці, завіти, закони й обряди було дано євреям, а не язичникам. До того ж євреї стали ворогами язичників не тому, що Бог нібито наказав їм стати їхніми ворогами. Проблема ворожнечі між євреєм і язичником полягала в іншому.

Павло переконаний, що головна проблема їхньої взаємної ворожнечі полягає в тому, що обидві групи однаково згрішили і повстали проти Бога (див. Римл. 3:9–19). Тимчасом як язичницький шлях до спасіння завжди пролягав через діла (принаймні вони так думали), юдеї отримали відкриття про Боже спасіння благодаттю. Однак перед Першим приходом Ісуса різниця між євреями та язичниками вже не полягала у благодаті (євреї) і ділах (язичники); тепер вони сперечалися про те, чиї вчинки заслужать спасіння. Язичники думали, що їхня героїчна ініціатива, учинки та спосіб життя поставили їх на шлях спасіння людства, а євреї вважали, що це вони на шляху до спасіння – свого спасіння, оскільки своїм суворим дотриманням заповідей вони виконували даний їм Богом Закон (див. Римл. 9:31, 32; 10:3).

Отже, ворожнеча була поверховою і штучною, а насправді і юдеї, і язичники були грішними бунтівниками проти Божої благодаті (див. Римл. 1:21; 2:4, 5), які стверджували, що вони будуть спасенні завдяки своїм ділам. Євреї та язичники змага-

лися в релігії діл. По суті, єврейська релігія стала язичницькою за своєю природою; саме тому Ісус після тривалого докору юдеїв за законництво та спотворення Писання (див. Матв. 23) мав оголосити єврейським вождям: «Ось, залишається вам ваш дім порожнім» (Матв. 23:38).

Бог закликав Ізраїль бути у світі хоронителем і проповідником релігії благодаті. Цей заклик благодаті та до благодаті становив саму сутність і місію Ізраїлю. Саме тому Павло невпинно боровся за збереження істини про Божу благодать в основі християнської релігії. Його Послання до галатів (язичників) і євреїв (юдеїв) – це заклики до християн не уподібнюватися до Ізраїлю в його омані.

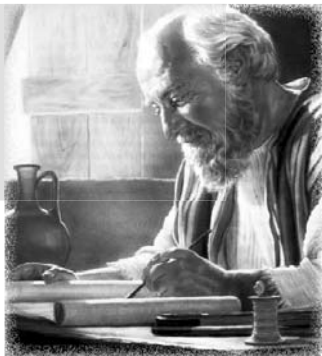
По-друге, розв'язання цієї важливої проблеми не було соціальними чи політичними переговорами, у яких старозавітний закон необхідно було частково чи повністю скомпрометувати, щоб примирити язичників і євреїв. Навпаки, Павло закликав обидві групи відмовитися від свого укоріненого принципу покладатися на свої заслуги і прийняти Божу благодать в Ісусі Христі. Коли кожна з цих груп прийме Божу благодать для примирення з Господом, вони опиняться в одній об'єднаній сфері Божого Царства. Вони стануть частиною одного Божого народу, громадянами однієї країни та членами однієї сім'ї (див. Ефес. 2:19) – Божої Церкви.

Отже, горизонтальне земне примирення юдеїв і язичників полягає у їхньому прийнятті вертикального духовного викуплення. Це викуплення досягається через Христа, Який втілює, щоб «в одному тілі хрестом примирити обох із Богом, знищивши на ньому ворожнечу» (Ефес. 2:16). Отже, Церква – спільнота, де панує мир між євреєм і язичником, – не будується на скасуванні Божого Закону, адже це Закон любові та благодаті Бога (див. Івана 14:15; Римл. 13:8–10).

Якби Господь міг примирити людство із Собою, скасувавши власний Закон, то не було б потреби ні в Голгофській жертві Ісуса, ні в Плані спасіння. Однак Бог примирив із Собою і юдеїв, і язичників, покликавши їх усіх до Себе і спасаючи їх усіх лише Христом і Духом (див. Ефес. 2:16, 18).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Нині взаємини між євреями та язичниками стали неактуальними для багатьох християнських церков. Найімовірніше, місцева чи регіональна церква вашого класу здебільшого складається з язичників, і вони навіть не думають про євреїв. Однак, подібно до євреїв, ми як християни могли спорудити власні стіни, які розділяють нас, Божий народ, з іншими групами людей; і ці стіни утримують їх від Євангелія. Попросіть ваших учнів перевірити, чи існують такі стіни в їхньому особистому житті та в житті їхньої громади. Як віруючі можуть дозволити Христові усунути ці перепони?
2. Деякі люди можуть витлумачити руйнування стіни між євреями та язичниками як знак того, що тепер не має бути різниці між Церквою та світом і Церква може жити за стандартами світу. Чому таке розуміння не відповідає Біблії? Попросіть учнів подумати, як воно заважає ділитися Євангелієм з усіма людьми. Чому заклик берегти себе у святості, не допускати гріха та світського способу життя в Церкві є правильним закликом?
3. Окремі християни можуть помітити, що стіна, яка розділяла євреїв і язичників, була зведена насамперед Самим Богом, особливо коли Він наказав ізраїльтянам відокремитися від язичників. І навіть Ісус сказав, що Бог «обгородив його [Ізраїль] огорожею» (Матв. 21:33). До того ж Господь суворо заборонив ізраїльтянам одружуватися з представниками інших народів (див. П. Зак. 7:1–6). Та й сам Павло застерігав від шлюбу з невіруючими (див. 2 Кор. 6:14). Сучасне суспільство дотримується інклюзивного, недискримінаційного погляду на змішані релігійні шлюби. Зважаючи на ці спостереження, як члени класу могли б пояснити твердження апостола про те, що Ісус зруйнував стіну між євреями та язичниками?

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 3; Йова 11:5–9; Єзек. 43:13–16; Амоса 7:7, 8; Об'явл. 11:1, 2.

Пам'ятний вірш:

«А Тому, Хто силою, яка діє в нас, може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо, — Йому слава в Церкві й у Христі Ісусі на всі покоління і навіки-віків, амінь» (Ефес. 3:20, 21).

У третьому розділі Послання до ефесян Павло викладає істину, про яку вже говорив раніше: «Що і язичники є співспадкоємцями, одним тілом і співчасниками обітниць в Ісусі Христі через Євангеліє» (вірш 6). Хоч ця істина, можливо, не є відкриттям для сьогоднішньої Церкви, яка здебільшого складається з язичників, для багатьох читачів Павла вона була радикально нова.

Далі Павло натхненно пише про своє покликання проповідувати язичникам Євангеліє Ісуса Христа. Ми також дізнаємося про труднощі апостола, пов'язані із цим служінням, зокрема про його перебування в римській в'язниці.

Павло викладає своє «розуміння Христової таємниці», а саме: у Церкві язичники мають рівні права зі своїми єврейськими братами. Ми відчуваємо його переживання за Церкву та її всесвітню місію; чуємо, як він молиться, віддаючи хвалу Богові за Його благодать, явлену через Церкву.

Вивчаючи урок цього тижня, ми зможемо розділити радість і натхнення апостола, приєднавшись до його проповіді Євангелія.

ПАВЛО: АПОСТОЛ-В'ЯЗЕНЬ ДЛЯ ЯЗИЧНИКІВ

Прочитайте третій розділ Послання до ефесян. Які основні теми викладає Павло?

Третій розділ має цікаву структуру. Павло починає його словами: «З цієї причини для вас, язичники, я, Павло, став в'язнем Ісуса Христа» (вірш 1). Потім іде довгий відступ, присвячений його служінню як апостола для язичників (вірші 2–13). Далі апостол повертається до першої думки, повторюючи фразу: «Для цього» (вірш 14), а тексти 14–21 — це натхненна молитва апостола за ефесян.

У першому вірші Павло називає себе «в'язнем Ісуса Христа», пояснюючи: хоч фізично він може перебувати в римській неволі та під владою Римської імперії, у його житті є Божественна мета. Він в'язень не Риму, а «в'язень Ісуса Христа!» (Пор. Ефес. 4:1).

Повідомлення Павла про його «страждання» (Ефес. 3:13) і пізніша згадка про кайдани (див. Ефес. 6:20) свідчать про те, що він перебуває не під відносно комфортним домашнім арештом (пор. Дії 28:16), а у в'язниці. Перебувати у в'язниці в першому столітті, та ще й у римській підземній в'язниці, було особливо важко. У Римській імперії не було добре обладнаних в'язниць із санітарними зручностями й регулярним харчуванням. Фактично імперія не потребувала в'язниць, оскільки ув'язнення не застосовувалося як покарання. Людей поміщали у в'язницю, тільки коли вони чекали суду або страти. В'язні мали самі себе забезпечувати і залежали від родичів і друзів, які приносили їм їжу та все необхідне.

Можливо, занепокоєння Павла пов'язане з емоційним впливом, який справляли його кайдани на віруючих, оскільки тоді ув'язнення вважали великою ганьбою. Апостол міг побоюватися, що деякі запитають: «Як Павло може бути апостолом звеличеного Христа і водночас зневаженим в'язнем?» Тому він змальовує своє ув'язнення в такому світлі, щоб допомогти віруючим побачити в ньому частину Божого плану. Він страждає за них («з приводу моїх страждань за вас»), але те, що здається ганьбою, насправді слугуватиме для їхньої «слави» (Ефес. 3:13).

Як ми можемо навчитися довіряти Богові та Його керівництву у складних обставинах?

ТАЄМНИЦЯ ЄВАНГЕЛІЯ, ЯКА НЕ БУЛА ВИЯВЛЕНА**Яку таємницю було довірено Павлові? Ефес. 3:1–6.**

Досліджуючи уривок Ефес. 3:1–6, зверніть увагу на такі моменти:

1) Павло пише цю частину Послання саме віруючим із язичників у домашніх церквах Ефеса (вірш 1).

2) Апостол стверджує, що йому дана «Божа благодать» для віруючих із язичників (вірш 2). Він покликаний просвітити всіх, у чому полягає здійснення таємниці (тобто управління, керівництва, організації, плану) Божої благодаті, і благовістити язичникам «незбагненне багатство Христа» (Ефес. 3:7–9).

3) Павло повідомляє, що йому була відкрита таємниця, про яку він уже згадував у своєму Посланні (див. Ефес. 1:9, 10; 2:11–22), «Христова таємниця» (Ефес. 3:3, 4). І Господь доручив йому проголошувати Євангеліє язичникам.

4) Не лише апостол Павло отримав об'явлення про цю таємницю. Святий Дух відкрив її також «святим апостолам і пророкам», причому настільки, що це об'явлення перевершило об'явлення Божого плану попереднім поколінням (Ефес. 3:5). Тут слово «пророки», імовірно, стосується не пророків Старого Завіту, а тих віруючих, які мали дар пророцтва і використовували його в ранніх християнських домашніх церквах. Раніше прихована таємниця тепер була відкрита.

5) Павло ясно викладає суть цієї таємниці: «Що і язичники є співспадкоємцями, одним тілом і співучасниками обітниці в Ісусі Христі через Євангеліє» (Ефес. 3:6).

Павло всією душею любить Євангеліє, особливо відображене в Церкві, яка складається як з юдеїв, так і з язичників. Ці дві групи стали «будівельними блоками» нової Божої спільноти, Його нової «марки» людства, Церкви (див. Ефес. 2:14–16). Можна сказати, що тепер вони з ворогів стали «співспадкоємцями, одним тілом» і «співучасниками» євангельської обітниці (див. Ефес. 3:6).

Які ваші погляди можуть суперечити всеосяжному характеру Євангелія? Як ви можете позбутися таких поглядів?

ЦЕРКВА: ВІСНИЦЯ БОЖОЇ ПРЕМУДРОСТІ**Що Павло говорить про Бога та Його діяння в уривку Ефес. 3:7–13?**

Павло знову заявляє, що є «служителем... через дар Божої благодаті» (вірш 7; пор. вірші 1, 2). Цей дар, як і саме Євангеліє, людина отримує не завдяки своїм позитивним рисам, а через Божу благодать. Апостол підкреслює це, називаючи себе «найменшим із усіх святих» (вірш 8).

Переглядаючи послання Павла у хронологічному порядку, ми помічаємо цікаву прогресію у його розумінні самого себе. На початку він заявляє про свій статус обраного Богом апостола (див. Гал. 1:1). Однак пізніше представляється «найменшим з апостолів», «недостойним називатися апостолом» (1 Кор. 15:9). У Посланні до ефесян Павло називає себе «найменшим з усіх святих» (Ефес. 3:8). І в листі до Тимофія характеризує себе як першого з грішників (див. 1 Тим. 1:15).

Таке уявлення Павла про себе допомагає зрозуміти відому цитату Еллен Уайт: «Що ближче ви до Ісуса, то більше недоліків помічатимете у власному характері, адже ваш духовний зір загострюється. Порівняно з Його досконалістю ваші хиби стають помітнішими» (Дорога до Христа. С. 64).

У тексті Ефес. 3:10 апостол пише: «Щоби правителям і владам на небесах тепер могла виявитися через Церкву багатогранна Божя премудрість». Що це за «правителі і влади на небесах»? Як Церква сповіщає їм про «багатогранну», різноманітну Божу премудрість? «Спочатку Люцифер так провадив свою роботу зваблення, що сам залишався поза підозрами... Бог міг користуватися лише тими засобами, які узгоджувалися з принципами істини та праведності. Сатана ж міг застосовувати методи, неприйнятні для Бога, — лестощі й обман. Він прагнув спотворити Боже Слово й викликати хибне уявлення про Його правління, заявляючи, що Бог чинить несправедливість, нав'язуючи Свої Закони ангелам і вимагаючи послуху й покори від створених Ним істот.

Люцифер шукав тільки самозвеличення. З цієї причини необхідно було показати небожителям і мешканцям усіх світів, що Боже правління є справедливим, а Його Закон — досконалим.

Сатана ж викладав всю справу так, ніби саме він прагнув добра для Всесвіту. Усім потрібно було зрозуміти справжній характер узурпатора та його справжню мету. Необхідний був якийсь час, аби лихі дії викрили Люцифера... Сатану мали засудити його власні дії. Від самого початку він запевняв у своїй непричетності до повстання. Усесвіт повинен був побачити, як буде викрито ошуканця» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 42).

«Загальна мета викуплення включає виправдання імені й характеру Божого, який сатана поставив під сумнів, поширивши цей сумнів і на ангелів... Це найбільше видовище, яке можуть споглядати розумні небесні істоти (пор. 1 Кор. 4:9)» (Біблійний коментар АСД. Т. 6. С. 1016).

Якби ваша громада серйозно сприйняла слова Павла в Ефес. 3:10, як це могло б змінити стосунки між членами вашої церкви?

Середа, 2 серпня

ХРИСТОС, ЯКИЙ ЖИВЕ У ТВОЄМУ СЕРЦІ

Порівняйте два молитовних прохання Павла, записаних в Ефес. 1:16–19 та 3:14–19. Які загальні теми ви знаходите в цих проханнях? _____

У текстах Ефес. 3:14, 15 міститься важлива гра слів. Коли Павло пише: «Для цього я схиляюсь *на* свої коліна перед Отцем Господа нашого Ісуса Христа, від Якого має ім'я кожна родина на небесах і на землі», — він використовує фонетичний зв'язок між грецькими словами *патер* — «Отець» і *патрія* — «батьківщина», тобто сім'я. У своєму Посланні до ефесян Павло прославляє всеосяжний характер Божого Плану спасіння, що включає все (див. Ефес. 1:9, 10) і на всі часи (вірш 21). А в текстах Ефес. 3:14, 15 апостол стверджує, що «кожна родина на небесах і на землі» належить Отцеві. Кожна сім'я (*патрія*) бере своє ім'я від Отця (*патер*). Це дуже гарна вістка!

Подумайте: ваша сім'я, незважаючи на її недосконалість і недоліки, належить Богові. Ваша родина перебуває не в жорстоких лещатах долі, а в дбайливих руках Небесного Отця. Бог любить усі сім'ї, хоч вони недосконалі. Вони носять Боже ім'я, знак приналежності до Небесної сім'ї.

В уривку Ефес. 3:16–19 записано прохання Павла до Бога дати Його дітям багатий духовний досвід, зміцнений силою через присутність Духа (вірш 16), близькістю із Христом, Який оселився в серцях віруючих (вірш 17), щоб вони були укорінені й засновані на любові (вірш 17).

Бажаючи прославити Бога за безмежність Його благословень для віруючих, апостол називає не три, а чотири виміри — «ширина й довжина, висота й глибина» (вірш 18). Він не дає чіткого визначення, чого саме стосуються ці виміри, хоч вони явно описують величезні розміри чогось важливого. Це цікава загадка для дослідників Біблії. Чи відображають згадані виміри безмежність Божої мудрості (пор. Йова 11:5–9), Божої слави (пор. Ефес. 3:16, 17) чи безмірність духовного храму (див. Ефес. 2:19–22)? А може, ці чотири виміри найкраще підходять для опису безмежності Христової любові (див. Ефес. 3:19)? Саме такого висновку можна дійти, розглядаючи фразу «зрозуміти, що це за ширина й довжина, висота й глибина» (Ефес. 3:18), як паралельну наступній фразі: «пізнати Христову любов, яка сягає за межі пізнання, щоб наповнилися ви всякою Божою повнотою» (Ефес. 3:19; пор. Римл. 8:35–39). Як би ми не сприймали слова Павла, це чудова вістка!

Четвер, 3 серпня

СЛАВА В ЦЕРКВІ Й У ХРИСТІ ІСУСІ

Павло завершує свою молитву славослів'ям, коротким поетичним вираженням хвали Богу. За що він хвалить Його? Ефес. 3:20, 21. _____

У текстах Ефес. 3:14–19 записано молитовні прохання Павла за віруючих, а вірші 20, 21 — це його славослів'я. При читанні цього славослів'я у нас можуть виникнути два запитання:

1. Чи не надто Павло звеличує Церкву, ставлячи її на один рівень із Христом у фразі: «Йому слава в Церкві й у Христі Ісусі» (вірш 21)? Хоч Павло дуже зацікавлений у Божій Церкві, проте спасає не Церква, а Христос. Тільки Христос — Спаситель Церкви, Спаситель кожного віруючого, у серці якого оселився і живе (див. Ефес. 3:17). У своєму славослів'ї Павло звеличує Бога за спасіння, запропоноване Церкві в Христі Ісусі.

2. Чи відображає фраза «на всі покоління і навіки-віків» (вірш 21) нескінченне земне майбутнє Церкви, у якому повернення Христа відкладене на невизначений термін? У всіх своїх листах, зокрема й у Посланні до ефесян, Павло неодноразово висловлював свою велику надію на Другий прихід Христа, пов'язуючи славне майбутнє Божої Церкви із цією подією. Наприклад, у тексті Ефес. 1:18 сказано про «надію... покликання» віруючих, про «багатство слави Його спадщини у святих»; а у вірші 21 апостол підкреслює, що віруючі відчуватимуть безмежну суверенну силу Христа «у майбутньому». У тексті Ефес. 4:30 він нагадує про запечатування Божих дітей Святим Духом «на день викуплення», тобто на день Другого приходу Христа. Отже, славослів'я Павла в Ефес. 3:20, 21 — це оспівування безмежної сили Христа від імені віруючих.

Аналізуючи другу молитву Павла (Ефес. 3:14–21; пор. 1:15–23), ми бачимо, що апостола підбадьорюють постійна турбота Отця про кожен створену істоту у Всесвіті (Ефес. 3:14, 15), готовність Святого Духа зміцнювати Божих дітей (вірш 16), співпраця Самого Христа з віруючими (вірш 17) і Його безмежна любов (вірші 18, 19). Апостол бажає своїм братам і сестрам наповнитися «вською Божою повнотою» (вірш 19); він прославляє ці духовні реалії, постійно дивуючись з багатства Божої сили, що запропонована святим (вірші 20, 21).

Відчуваючи тиск проблем, спокус чи сумнівів, ми можемо звернутися до цієї натхненної молитви Павла. Ув'язнений апостол звертає наш погляд до дорогоцінної благодаті Христа і до грандіозних цілей Бога, нагадуючи нам: які б не були наші нинішні обставини, ми учасники Божого кінцевого плану (див. Ефес. 1:9, 10) і Його сила діє в нас.

Які Божі благословення особливо цінні для вас? Складіть молитву хвали, щоб прославити Господа за Його благословення.

П'ятниця, 4 серпня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитайте в книзі Еллен Уайт «Велика боротьба» розділ «Пробудження в наші дні» (С. 461–478).

«Як ми можемо узгодити наш карликовий духовний стан із цим уривком [Ефес. 3:14–19] про повноту знання, яким ми маємо честь володіти? Який вигляд маємо в очах Неба ми, які отримали такі щедри духовні й матеріальні переваги для зростання в благодаті, але так і не скористалися ними?»

Апостол написав ці слова не для того, щоб мучити нас, обманювати, завищувати наші очікування й розчарувати в нашому досвіді. Він написав їх, щоб показати нам, якими ми можемо і маємо бути, якщо бажаємо стати спадкоємцями Божого Царства. Як ми можемо працювати разом з Богом, якщо маємо карликовий досвід? Ми знаємо про переваги християнина і повинні прагнути того глибокого духовного розуміння в Божих ділах, якого Господь бажає нам.

Чи віримо ми Біблії? Чи справді віримо, що можемо досягти пізнання Бога, про яке говорить цей уривок? Чи віримо ми кожному слову, що виходить з Божих уст? Чи віримо словам пророків та апостолів, словам Ісуса Христа, Який є Авторем світла й кожного благословення і в Якому перебувають усі багатства й повнота? Чи віримо ми в Бога і в Його Сина?» (Ellen G. White. *Advent Review and Sabbath Herald*. October 1, 1889).

Запитання для обговорення:

1. Порівняйте славослів'я Павла в текстах Ефес. 3:20, 21 з іншим славослів'ям у Новому Завіті: Римл. 11:33–36; Филп. 4:20; 2 Петра 3:18 (частина 2); Юди 24, 25. Які теми й ідеї викладено в цих текстах? Як ми можемо навчитися так само прославляти нашого Бога?
2. У своєму Посланні до ефесян апостол Павло чотири рази вживає слово «повнота» (Ефес. 1:10, 23; 3:19; 4:13). Як ви вважаєте, чому це поняття важливе для Павла?
3. У третьому розділі свого Послання Павло прославляє Божі діла. Яке з них найбільше надихає вас? Чому?
4. Першу частину Послання до ефесян Павло завершує так само, як і почав (Ефес. 1:3–21), використовуючи мову молитви та хвали. Апостол захоплено радіє з Божої сили, яка присутня в житті віруючих через Христа і Духа (Ефес. 3:16–21). Згідно з наведеною вище цитатою Е. Уайт, як ми можемо краще відчувати цю силу у своєму житті?

Ключові вірші: Ефес. 3:20, 21.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 3; Йова 11:5–9; Єзек. 43:13–16; Амоса 7:7, 8;
Об'явл. 11:1, 2.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Виклавши в другому розділі Послання до ефесян істину про хрест Христа та Його звершення для юдеїв і язичників, у третьому розділі Павло вирішив трохи більше зупинитися на своєму служінні для язичників, адже тепер він «для вас, язичники... став в'язнем Ісуса Христа» (вірш 1). Його служіння для язичників розпочалося з «розуміння Христової таємниці», яка полягала в тому, що Бог включив язичників у Свій План спасіння і Свою Церкву. Апостол підкреслює: ця таємниця була не другорядним завданням у Божому Плані, а «відвічним рішенням» Господа (вірш 11). Однак тепер, у новозавітну епоху, Він приступив до розкриття цього задуму світові, виконавши його через Христа, а потім і через Павла, Христового апостола.

Теми уроку. Урок цього тижня присвячений трьом основним темам:

1. Язичники приєднуються до Церкви як частина оновленого людства.
2. Включення язичників до Плану спасіння було великою таємницею Бога й несподіванкою для людства. Павло був покірним вісником цієї таємниці.

3. Завдяки залученню язичників і, отже, усього людства до Плану спасіння, Церква відображає мудрість, любов, силу та славу Бога як на Землі, так і у Всесвіті.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Божа таємниця й Церква, збудована на основі апостолів і пророків

Дискусія про євреїв і язичників, об'єднаних у тілі Христа, порушує питання про взаємини між Церквою та Ізраїлем. Християни розробили різні моделі стосунків між Ізраїлем і Церквою. Одна традиційна позиція така: Ізраїль був народом Божого завіту, але, не визнавши Месію Ісуса, він був відкинутий і замінений Церквою. Отже, після розп'яття Христа Ізраїль не відіграє жодної ролі в Божому здійсненні таємниці спасіння. Інші богослови прийняли «буквальне тлумачення» Писання й розвинули диспенсационалістську теорію: Ізраїль і Церква представляють два різних Божих народи. У цих народів різні покликання, різні завіти, шляхи до спасіння й цілі у здійсненні таємниці спасіння.

Навіть поверхове прочитання Нового Завіту й послань Павла показує, що обидві теорії проблематичні, а диспенсационалістський підхід до ізраїльської церкви особливо суперечить ученню апостола. Можна виділити кілька основних поглядів Павла на взаємини між Ізраїлем і Церквою. По-перше, Павло бачив наступництво між Ізраїлем і Церквою. Ці взаємини слід розуміти в контексті всеосяжного біблійного тлумачення обітниць: Христос і новозавітний Божий народ є виконанням Божих обітниць Старого Завіту. У Старому Завіті Господь спас Ізраїль і закликав його проголошувати у світі Божі завіти й обітницю благодаті. Через Ізраїль Божий заклик отримати Його обітницю благодаті та приєднатися до Його завітів мав досягти всіх народів Землі. Згідно з Божим задумом, Ізраїль не повинен був перетворитися на імперію, яка завойовує та анексує землі інших народів. Очікувалося, що інші народи приєднаються до Божого завіту й обітниць, а не до нації чи імперії. Отже, Старий Завіт передбачав наднаціональну структуру Божого народу, у якій люди всіх націй будуть частиною одного завіту

з Богом (див. Бут. 12:1–3; 1 Цар. 8:41–43; Ісаї 56:3–7; 60:3). Ця наднаціональна структура реалізована в новозавітному Божому народі, який складається як з євреїв, так і з язичників.

По-друге, Ізраїль і Церква не є двома Божими народами, які співіснують паралельно, кожен зі своїм завітом, шляхом спасіння та місією. Навпаки, Христос пояснив, що Його завдання – «привести» Своїх «інших овець, які не з цієї кошари», щоб вони стали одним стадом з одним Пастирем (див. Івана 10:16). Церква – це не просто заміна Ізраїлю як народу, бо Ізраїль був Божим народом до Христа, а тепер, після того як Ісус відкинув Ізраїль як народ, Церква – це новий Божий народ. Для Павла Церква – це не інший Божий народ, а виконання дивовижної Господньої обітниць, даної в Старому Завіті: Він закликає усе людство до Своєї благодаті. Ось чому в Римл. 9 Павло розглядає єдину Церкву, що складається з юдеїв та язичників (вірші 23–26).

До учнів Ісуса приєдналася лише частина ізраїльського народу (див. Римл. 9:27–29), але це свідчить, що Бог не заперечував приєднання Ізраїлю до Церкви (див. Римл. 11:1). Останок забезпечує наступність і єдність між Ізраїлем та Церквою. Тому в уривку Римл. 11:16–18 Павло порівнює Церкву з оливкою: одні гілки – це діти Ізраїлю, а інші – язичники, але всі гілки живляться з одного кореня, який є завітом Бога з Авраамом. У Бога завжди був один План спасіння, одне Насіння – Христос, одна обітниця, один завіт та один народ.

У розділах 2 і 3 Послання до ефесян знову з'являється та сама ідея про єдиний План Бога, наступництво між Ізраїлем і Церквою і єдність Церкви. Апостол пояснює ефесянам, що Церква складається як із «обрізаних», так і «необрізаних» (Ефес. 2:11). Він не говорить, що юдеї і Церква – два окремих народи або що Церква посіла місце юдеїв як Божого народу. Далекий від виключення євреїв із Церкви, Павло дотримується богослов'я Ісуса та стверджує, що спасіння від юдеїв (Івана 4:22). Тому апостол підкреслює: тимчасом як язичники були «далеко», юдеї були «близько» (Ефес. 2:17). В іншому місці він описав цю «близькість» як отримання Божих обітниць або завітів, Божих пророцтв, Месії і Божої місії поділитися всім цим зі світом (див. Римл. 9:4, 5). Отже, ці язичники наблизилися

до Бога і стали частиною Його храму; цей храм заснований на єврейських пророках, а не на язичницьких міфах чи філософії.

По-третє, навіть говорячи про заснування Церкви, Павло використовує ту саму ідею наступництва Ізраїлю й Церкви, але цього разу в термінах об'явлення. Церква збудована на Божественному об'явленні. Бог не має двох окремих об'явлень Старого й Нового Завітів. Він дав Своє об'явлення в Старому Завіті не для того, щоб відмовитися від Свого Плану і розпочати новий проєкт. Його План один, і Його об'явлення єдине й безперервне. Ось чому Павло наголошує, що Церква збудована як на апостолах, так і на пророках (див. Ефес. 2:20)*. Апостолів названо першими, можливо, тому, що вони «більші» за пророків так само, як Іван Хреститель був найбільшим з пророків. Цю «велич» слід розуміти в контексті виконання обітниць: якщо пророки пророкували про Прихід Месії, то апостоли сповіщали про Його реальний історичний Прихід, що вже відбувся. Месія, Який прийшов у світ і Якого представляли апостоли, був тим самим Месією, Якого бачили пророки у своїх видіннях. Апостоли та пророки були єдині у своєму свідченні, яке є основою Церкви.

Хоч Павло говорить, що Бог покликав апостолів і пророків виконувати основну роль у Церкві, вони визнавали та проголошували, що наріжний Камінь Церкви – Христос, про Якого сповіщали старозавітні пророцтва (див. Ефес. 2:20). Це було змістом і сутністю їхнього свідчення. Будучи апостолом, Павло проповідував Христа, «пояснив їм з усього Писання те, що стосувалося Його» (Луки 24:27). Ці Писання вказували на Нього, на Його Прихід і служіння (див. вірші 25–27). Ісус – наріжний Камінь, і саме тому будівля зростає «на Ньому» як «святий храм» для перебування Бога (Ефес. 2:20–22).

По-четверте, погляд Павла на взаємини між Ізраїлем та Церквою також розкриває його розуміння Особистості й характеру Господа. Бог Ізраїлю не є їхнім національним Богом,

*Див. також опис Нового Єрусалиму, де імена апостолів написані на підвалинах міста, а імена патріархів написані на брамах, однак і апостоли, і патріархи об'єднані в одному Новому Єрусалимі, Божій оселі (див. Об'явл. 21:10–14).

Він є Богом усієї Землі. Хоч Його земна резиденція може бути розташована в Єрусалимі, Його юрисдикція не обмежується Юдеєю та її околицями. Бог християн має Свій престол на Небесах, у Святині, а Його влада вища за будь-яку владу на Землі й на Небі (див. Матв. 6:10; 28:18; Ефес. 1:21), оскільки Він Творець і Викупитель усього світу. Ось чому Господь закликає весь світ повернутися до Нього, отримати Його благодать і жити в Його Царстві.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Людям подобаються загадки, таємниці. Попросіть учнів класу поміркувати над запитаннями: чому для багатьох людей Євангеліє залишається таємницею? Як ви можете поділитися з довколишніми Благою вісткою про викуплення, яка назавжди змінила ваше життя і може змінити життя кожної людини?
2. У тексті Ефес. 3:10 Павло стверджує, що Господь через Церкву відкриває Свою мудрість «правителям і владам на небесах». Поставте присутнім такі запитання: як ви вважаєте, чи є Церква відкриттям Божого Плану спасіння для Всесвіту? Чи є єдність у Церкві в Христі, єдність між язичниками та юдеями, єдність у сім'ях та в суспільстві суттєвою частиною спасенного одкровення благодаті й сили Бога? Обговоріть відповіді зі своїм класом.
3. У тексті Колос. 1:27 (паралельному розділу 3 Послання до ефесян) Павло підкреслює, що таємниця, яку Бог відкрив «святим» у Церкві, – це «Христос у вас, надія слави». Запропонуйте учням класу поділитися тим, як вони могли б пояснити цей вислів нехристиянину. Що апостол має на увазі, коли говорить «Христос у вас»? Чому Христос названий «надія слави»? Як ця «таємниця» впливає на ваше повсякденне життя?

Урок
7

5-11 серпня

ЄДИНЕ ХРИСТОВЕ ТІЛО

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 4:1–16; Филп. 2:3; Псал. 68:19; Дії 2; 1 Кор. 12:4–11, 27–30; Ісаї 5:4.

Пам'ятний вірш:

«Він і поставив одних апостолами, інших пророками, ще інших благовісниками, а тих — пастирями та вчителями, щоб приготувати святих для справи служіння, для збудування Христового тіла» (Ефес. 4:11, 12).

Одна з байок Езопа має назву «Живіт і ноги». Вона звучить так: «Живіт і ноги сперечалися про свою значущість, і коли ноги продовжували наполягати, що вони настільки сильніші, що навіть несуть живіт на собі, живіт відповів: “Однак, мої добрі друзі, якби я не вживав їжі, ви не змогли б нічого нести”» (Lloyd W. Daly. *Aesop Without Morals*. New York: Thomas Yoseloff, 1961. P. 148).

Павло також використав образ людського тіла, щоб донести духовну думку. Апостол розумів: як людське тіло, так і Церква як тіло Христа складаються з різних частин з різноманітними функціями, але всі вони повинні діяти спільно заради здоров'я тіла. В уривку Ефес. 4:1–16 Павло використовує метафору тіла, яку так ефективно застосовував раніше (див. Римл. 12:3–8, 1 Кор. 12:12–31). Христос — Голова тіла, Церкви, Він забезпечує її людьми, які допомагають об'єднати тіло, причому кожна частина, кожен член Церкви, застосовує свої здібності для спільної цілі.

Змальована Павлом картина єдиного здорового тіла допомагає нам зрозуміти Божу мету для нас: ми повинні бути частинами плідної, об'єднаної у Христі Церкви.

ЄДНІСТЬ ДУХА

Прочитайте Ефес. 4:1–16. Як Павло закликає віруючих піклуватися про єдність Церкви? _____

На початку другої частини свого Послання (розділи 4–6) Павло закликає віруючих до єдності, причому єдності у двох основних напрямках. По-перше, в уривку Ефес. 4:1–6 він просить ефесян «зберігати єдність Духа», виявляючи чесноти, які сприяють згуртованості (вірші 1–3). Цей заклик апостол підкріплює поетичним списком із семи «одне» (вірші 4–6). По-друге, в уривку Ефес. 4:7–16 Павло вказує на переможного, звеличеного Ісуса як на Джерело благодаті для людей. Ділячись із ближніми Євангелієм, члени Церкви вказують їм на спасіння в Ісусові (вірші 7–10) і сприяють здоров'ю, зростанню та єдності Христового тіла (вірші 11–16).

На початку розділу Павло просить християн, щоб вони «поводилися гідно звання, до якого були покликані» (вірш 1; пор. 2:2, 10; 4:17; 5:2, 8, 15). Говорячи про їхнє звання, апостол має на увазі покликання до християнської віри (див. Ефес. 1:18; 2:4–6, 13). Він спонукає віруючих поводитися гідно, виявляючи такі чесноти, як *покірність, лагідність і довготерпіння* (див. Ефес. 4:1–3).

Розгляньмо кожну згадану Павлом чесноту.

У Посланні до филип'ян Павло відкриває суть покорі, закликаючи віруючих: «Нічого не робіть наперекір чи з марнославства, але в покорі вважайте одне одного більшим за себе» (Филп. 2:3). Отже, покірність слід розуміти як позитивну чесноту, яка поєднує скромність, вдячність і бажання служити іншим.

Лагідність означає «не бути надмірно захопленим відчуттям власної значущості», а бу ти «ввічливим, дбайливим, м'яким» (*Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, ed. by Frederick Danker. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000. P. 861).

Довготерпіння — це здатність витримати провокацію чи випробування.

Ці якості свідчать, що людина зосереджена не на своєму «я», а на цінності ближніх.

Покора, лагідність, довготерпіння. Подумайте, як ці якості можуть об'єднати нас як народ. Як ми можемо навчитися культивувати й розвивати ці чесноти?

Понеділок, 7 серпня

РАЗОМ ЯК ОДНЕ В ОДНОМУ

Які сім «одне» Павло наводить на підтримку своєї теми про єдність Церкви? Яку думку він хоче донести завдяки цьому списку? Ефес. 4:4–6. _____

Наведений список із семи «одне» має поетичний характер. Список починається зі згадки про двох «одне» разом: «одне тіло» (тобто тіло Христа, Церква; див. Ефес. 4:12, 16; 1:23; 5:23, 29, 30) і «один Дух» (Ефес. 4:4). Третє — «в одній надії вашого покликання» (Ефес. 4:4; пор. 4:1).

Далі у списку ще три елементи: «один Господь» (Христос); «одна віра» (ідеться про те, у що вірять християни — Ефес. 4:13; Колос. 1:23; 2:7; Гал. 1:23; 1 Тим. 4:1, 6) і «одне хрещення» (пор. Ефес. 5:26). Свій список Павло закінчує поетичними словами: «Один Бог і Отець усіх, Який над усіма, і через усіх, і в усіх нас» (Ефес. 4:6).

Що Павло хотів повідомити за допомогою такого опису Бога? Оскільки Бог створив усіх, отже, Він — «Отець усіх». Далі в цьому реченні апостол говорить про ставлення Бога до усього створеного Ним. Павло не впадає в оману пантеїзму (що ототожнює природу з Богом) або панентеїзму (який стверджує, що світ перебуває в Богові, але Бог не розчиняється у світі). Апостол проголошує трансцендентність Бога («Який над усіма»), Його активне правління («Який... через усіх») та іманентність, тобто близькість («Який... в усіх нас»).

Зверніть увагу на два аспекти єдності Церкви (див. Ефес. 4:1–6). По-перше, єдність Церкви — реальність, духовний факт, укорінений у семи «одне» (вірші 4–6). По-друге, ця єдність вимагає від нас зусиль і старанності, щоб зберігати її (вірш 3). Приводів для смутку через наші невдачі в реалізації єдності

Церкви буде чимало. Однак, якими б не були наші невдачі, ми повинні радіти єдності Церкви в Богові та з Богом через Христа, радіти з реальності «єдності Духа» (вірш 3). Це дасть нам сили повернутися до нелегкої праці задля зміцнення єдності, але з новою впевненістю в тому, що ми робимо Божу справу. **Ще раз прочитайте тексти Ефес. 4:4–6. Що ви відчували під час читання? Чи відчуваєте ви радість, усвідомлюючи нашу єдність у Богові та з Богом через Христа?**

Вівторок, 8 серпня

ЗВЕЛИЧЕНИЙ ХРИСТОС, ПОДАТЕЛЬ ДАРІВ

«А кожному з нас дана благодать згідно з даром Христа. Тому сказано: Піднявшись на висоту, Він полон полонив і дав дари людям. А що означає "піднявшись", як не те, що раніше Він зійшов до найнижчих місць землі? Хто зійшов, Той і піднявся вище від небес, щоб наповнити все» (Ефес. 4:7–10). Про що пише Павло?

У наведеному уривку Павло процитував вірш з книги Псалмів: «Ти піднявся був на висоту, полонених набрав, узяв дари ради людини, — і відступники мешкати будуть у Господа Бога також» (Псал. 68:19). Давид зображує Господа, Ягве, як Полководця-Завойовника, Який, перемігши своїх ворогів, сходить із військовополоненими у своєму обозі на пагорб, де побудовано його столицю (вірші 2, 3, 19). Потім він «узяв дари» (вірш 19) від своїх переможених ворогів. Павло адаптує цей образ до звеличеного Христа, беручи до уваги ширший контекст псалма (вірш 36).

Якщо дотримуватися послідовності Псалма 68:19, то спочатку відбувається сходження вгору — вознесення Христа на Небо (див. Ефес. 1:21–23), а потім сходження донизу, коли воскреслий, звеличений Ісус дає дари і наповнює все. Так Павло зобразив злиття Святого Духа в день П'ятидесятниці (див. Дії 2). Ця думка підтверджується в текстах Ефес. 4:11, 12, де дари, дані звеличеним Ісусом, — це дари Духа. «Христос піднявся на висоту, полон полонив і дав дари людям. Коли після сходження Христа Дух Святий зійшов, як це було обіцяно, подібно до могутнього пориву вітру, і наповнив усе те місце, де зібралися

апостоли, яким був результат? Тисячі навернулися за один день» (Е. Уайт. Ви приймете силу. С. 157).

Як ми можемо навчитися черпати втіху з наведених вище віршів Послання до ефесян, де описано, що Христос уже здійснив для нас і ще зробить, коли наповнить «все в усьому» (див. Ефес. 1:23)?

Середа, 9 серпня

ДАРИ ЗВЕЛИЧЕНОГО ІСУСА

Учора ми розглянули, як на підставі тексту Псал. 68:19 Павло зобразив воскреслого, звеличеного, переможного Христа, Який дає дари Своему народові з висоти (Ефес. 4:8–10).

Які дари дає звеличений Ісус Своїй Церкві та з якою метою? Ефес. 4:11–13.

Павло виділяє чотири групи наділених дарами людей — це частина скарбниці звеличеного Ісуса, яку Він дає Своїй Церкві: (1) апостоли; (2) пророки; (3) благовісники/євангелісти; (4) пастирі та вчителі (структура грецької фрази передбачає, що це одна група). Христос наділив Своїх дітей цими дарами для виконання важливої роботи: «щоб приготувати святих для справи служіння, для збудування Христового тіла, аж поки всі досягнемо єдності віри й пізнання Божого Сина, досконалого змужніння, міри зрілості — повноти Христа» (Ефес. 4:12, 13).

Тексти Ефес. 4:11–13 мали особливе значення для перших адвентистів, які розмірковували про духовні дари Еллен Уайт. Піонерів нашої Церкви цікавили запитання: що говорить Біблія про вияв дару пророцтва в Церкві? Чи був цей дар лише за часів апостолів, чи він виявлятиметься до Другого приходу Христа? Перші адвентисти знайшли відповідь у тексті Ефес. 4:13. Цією відповіддю вони поділилися через історію про капітана корабля, який був зобов'язаний дотримуватися інструкцій щодо плавання. Коли корабель наблизився до порту, капітан виявив: в інструкціях сказано, що на борт має піднятися лоцман, який допоможе вести судно. Щоб залишитися вірним інструкціям, капітан повинен дозволити лоцману піднятися на борт і підкоритися його подальшим вказівкам. «Хто нині прислухається до тієї першої книги вказівок? Ті, хто відкидає лоцмана, чи ті, хто

приймає його, як наказує їм ця книга? Вирішуйте самі» (Uriah Smith. "Do We Discard the Bible by Endorsing the Visions?" *Review and Herald*. January 13, 1863. P. 52).

Господь через пророка Ісаю сказав: «Що ще можна вчинити було для Мого виноградника, але Я не зробив того в ньому?» (Ісаї 5:4). У контексті цього вірша подумайте: що Бог дарував нам через служіння Еллен Уайт?

Четвер, 10 серпня

ЗРОСТАННЯ В ХРИСТІ

Яка небезпека загрожує хриstopодібній зрілості Церкви? Ефес. 4:14.

Павло бачить, що віруючим нав'язують різні ідеї, такі як «всякий вітер вчення» і «лукавство, що вводить в оману». Апостол використовує три образи для опису небезпек, пов'язаних з оманливим богослов'ям: (1) дитяча незрілість: «щоб ми не були більше малими дітьми»; (2) вітер лжевчень: «хитаються і захоплюються всяким вітром вчення»; (3) хитре мистецтво спокуси: ефесян можуть обманути люди, які, подібно до азартних гравців, практикують спритність рук. Павло вживає грецьке слово *кюбейя* («гра в кості») у значенні «хитрість» або «лукавство».

Апостол вважає розділення важливою ознакою омани: добро — це те, що насичує, зрощує тіло і допомагає йому триматися разом, а зло виснажує і розділяє його. Залишивши розкольніцьке вчення і звернувшись до вчення перевірених і надійних вчителів (див. Ефес. 4:11), віруючі прямуватимуть до істинної християнської зрілості й ефективно працюватимуть «для збудування Христового тіла» (вірші 12, 13; пор. 15, 16).

Як здорова Церква функціонує подібно до здорового тіла? Ефес. 4:15, 16.

В уривку Ефес. 4:1–16 Павло пише про єдність Церкви і закликає християн активно сприяти цьому. Єдність вимагає від нас наполегливої праці (вірш 3). Щоб зміцнювати єдність, необхідно бути активними членами Христового тіла (вірші 7–16). Кожен з нас є частиною тіла і має сприяти його здоров'ю та зростанню (вірші 7, 16). Ми також повинні черпати підтримку з праці апостолів, пророків, евангелістів і пасторів-учителів

(вірш 11). Вони, як «тіло, складене і надійно сполучене різними зв'язками» (вірш 16), як сухожилля, суглоби, об'єднують, зміцнюють нас, допомагаючи досягти міри зрілості Христа, Який є Головою тіла (вірші 13, 15).

Які «вітри вчення» дують сьогодні в нашій Церкві і як ми можемо рішуче протистояти їм?

П'ятниця, 11 серпня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитайте наведену нижче цитату Еллен Уайт та обговоріть її у своєму класі Суботньої школи.

«У єдності — сила, у розділенні — слабкість. Коли ті, хто вірять в істину для теперішнього часу, єдині, вони справляють великий вплив. Сатана добре це розуміє. Ніколи він ще не був так рішуче налаштований позбавити Божу істину її ефективності, спричиняючи образи й розділення серед Божого народу... Перед вознесенням на Небо Христос залишив Свою справу на Землі в руках Своїх слуг, молодших пасторів. «Він і поставив одних апостолами, інших пророками, ще інших благовісниками, а тих — пастирями та вчителями, щоби приготувати святих для справи служіння, для збудування Христового тіла, аж поки всі досягнемо єдності віри й пізнання Божого Сина, досконалого змужніння, міри зрілості — повноти Христа» (Ефес. 4:11–13). Пославши Своїх служителів, наш Спаситель дав дари людям, оскільки через них Він повідомляє світові слова вічного життя» (Свідчення для Церкви. Т. 5. С. 236, 237).

Запитання для обговорення:

1. Порівняйте список духовних дарів в Ефес. 4:11 зі списками в 1 Кор. 12:4–11, 27–30; Римл. 12:4–8; 1 Петра 4:10, 11. Які відмінності й подібні якості ви помічаєте?
2. У класі поговоріть про деякі «вітри вчення», які сьогодні дмуть у Церкві. Як конкретно ми можемо захистити себе й інших у Церкві від цих вітрів?
3. У Посланні до ефесян Павло особливо наголошує на важливості єдності в Церкві. Однак чи не прагнемо ми єдності за будь-яку ціну? Інакше кажучи, у яких випадках прагнення єдності може мати негативні наслідки? Обговоріть.

Ключові вірші: Ефес. 4:11, 12.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 4:1–16; Филп. 2:3; Псал. 68:19; Дії 2; 1 Кор. 12:4–11, 27–30; Ісаї 5:4.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Досі Павло пояснював у своєму Посланні до ефесян силу дарованого Богом спасіння, яке об'єднало євреїв і язичників у нове людство в Христі. В уривку Ефес. 4:1–17 апостол продовжує тему єдності, наголошуючи на тому, що єдність – невід'ємна ознака Церкви. Єдність – це результат Божого спасіння, а також Божий інструмент для виконання Його місії для Церкви та через Церкву. Саме тому Павло виходить за межі теми церковної єдності юдеїв та язичників, щоб зосередитися на внутрішній єдності Церкви в житті й місіонерській діяльності. Тепер, коли в Христі немає ні юдея, ні язичника, коли в Христі всі ми брати й сестри, незалежно від національності, Павло обговорює єдність усіх християн як членів одного тіла, залучених до однієї місії Христа.

Єдності Церкви можна досягти кількома способами:

- (1) виявляючи такі хриstopодібні якості, як покая, лагідність і терпіння;
- (2) дивлячись на найвищу модель життя Церкви: єдність Божества в Трьох Особах – Отця, Сина і Святого Духа – і Їхню однодушність у творінні й викупленні;
- (3) за допомогою об'єднувальних засобів спасіння в Христі – однією надією, однією вірою та одним хрещенням;

(4) використовуючи духовні дари, через які Бог благословляє Церкву, щоб вона зростала, об'єднувалася в одне тіло в Христі й виконувати свою місію у світі.

Теми уроку. Урок цього тижня розкриває три основних теми:

1. Єдність Церкви потрібна для її самобутності, життя та місії.
2. Церковна єдність досягається, коли Церква дивиться на три Особи Божественної Трійці, приймає Божі цінності та будує взаємини.
3. Духовні дари необхідні для єдності, життя й місії Церкви.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Церква як тіло Христове

Коли Павло пише в Ефес. 1:22, 23, що Церква є тілом Христовим, він не має на увазі, що сама Церква Божественна чи надприродна. Для здійснення таємниці Плану спасіння Бог прийняв людську природу. Церква – це тіло Христове, адже це нова спасенна спільнота, представлена та збудована втіленням Христа. Це нова спільнота, створена, спасенна і керована Христом, її Творцем, Спасителем і Господом. Отже, Церква – це Божий народ, створений Господом і відроджений Ним для Його Царства. Саме тому Церква є «повнотою Того, Хто наповнює все в усьому» (Ефес. 1:23).

Триєдине джерело й модель існування та єдності Церкви

Єдність Церкви – невід'ємна частина вчення Павла про Церкву. Однак апостол не моделює цю єдність на кшталт адміністративно-політичної, економічної і військової єдності Римської імперії або будь-якої іншої людської інституції. Павло вважає, що єдність Церкви корениться в самій природі християнського Бога, Триєдиного Бога. Послання до ефесян наповнене посиланнями на три Особи Божества, які діють у Плані спасіння, у творінні та зміцненні Церкви.

В уривку Ефес. 1:1–14 Павло описує Особи Божества, Які діють для нашого спасіння, а в текстах Ефес. 1:15–23 він представляє Отця і Сина, Які творять, благословляють і зміцнюють Церкву. Тому апостол закінчує цей розділ, називаючи Церкву «тілом» Христа і «повнотою» Отця (вірш 23;

див. Ефес. 4:6). В уривку Ефес. 2:19–22 Павло повідомляє, що Триєдиний Бог брав і бере участь у створенні Церкви: вона – «будівля», «святий храм» Отця, збудований на Ісусі Христі, у Якому віруючі будуються «Духом в Божу оселю». У третьому розділі свого Послання Павло розглядає Церкву як «служіння Божої благодаті» Отця (вірш 2); апостолам і пророкам «Духом» відкрита (вірш 5) «Христова таємниця» (тобто істина про Церкву, у якій об'єднуються і євреї, і язичники) (вірш 4), а це – «незбагненне багатство Христа» (вірш 8). До того ж Отець (вірш 14) наділяє Церкву «Духом», щоб «через віру Христос оселився у ваших серцях» (вірші 16, 17) і щоб Церква могла «пізнати Христову любов, яка сягає за межі пізнання», і «наповнилися ви всякою Божою повнотою» (вірш 19). Церква створена й об'єднана Богом, бо її Бог є Отцем, «від Якого має ім'я кожна родина на небесах і на землі» (вірші 14, 15). Усі істоти у Всесвіті належать Господу, оскільки Він створив усіх нас і в Ньому всі ми – одна сім'я. У всесвітній Божій сім'ї ми маємо родинні зв'язки не лише з членами Церкви на Землі, а й з усіма жителями Всесвіту (див. Євр. 12:22, 23). Отже, звертаючи нашу увагу на спасіння й на земну Церкву, Павло намагається зберегти всесвітню перспективу, описану в Ефес. 1.

В Ефес. 4 апостол доводить до кульмінації свій грандіозний розвиток вчення про Церкву, створену й об'єднану Богом. Павло заявляє, що єдність Церкви є «єдністю Духа» (вірш 3). У поетичній формі він повідомляє своїм читачам, що ця єдність стосується всіх трьох Особистостей Божества. Ми «одне тіло», бо є «один Дух», який покликав нас «в одній надії» (вірш 4). Так само в нашому одному Господі в нас «одна віра, одне хрещення» (вірш 5). Церква єдина, тому що в нас є «один Бог і Отець усіх, Який над усіма, і через усіх, і в усіх нас» (вірш 6). Церква існує, оскільки Бог створив нас і покликав. До того ж Церква існує як єдине тіло, оскільки Бог, Який створив і покликав її, єдиний: три Особи, але єдиний Бог. Церква не може існувати, якщо вона без Бога і не об'єднана; Церква не може бути єдиною, якщо вона не заснована на біблійному вченні про Триєдиного Бога.

Духовні дари й Церква

Представивши богословське підґрунтя існування та єдності Церкви в Триєдиному Богові, у четвертому розділі Послання Павло пояснює, чому Церква є тілом Христа і як Святий Дух діє в ній. Для цього апостол повертається до тем першого розділу: сходження Христа на Божий престол (вірш 20); Його становище «Голови» Церкви (вірші 21, 22); Церква – «Його тіло» (вірші 22, 23); благословення Церкви «усяким духовним благословенням на небесах» (вірш 3). Це були благословення благодаті для спасіння в Христі: «викуплення Його кров'ю, прощення переступів, згідно з багатством Його благодаті» (вірш 7), відкриття Євангелія Христа (вірші 7–13), віра (вірші 13, 15).

У четвертому розділі Павло наслідує той самий зразок, пояснюючи, що Христос вознісся (вірш 8) і був звеличений (вірш 10). Як Голова Церкви, тобто Його тіла (вірші 15, 16), Христос «дав дари» Своему народові (вірш 8). Ці дари названі дарами Христовими й пов'язані з благодаттю: «А кожному з нас дана благодать згідно з даром Христа» (вірш 7). Однак ці дари є благословенням не для спасіння грішників (про що сказано в Ефес. 1), а для збудування, єдності та місії Церкви. Павло перераховує ці дари: «Він і поставив одних апостолами, інших пророками, ще інших благовісниками, а тих – пастирями та вчителями» (вірш 11). В інших своїх Посланнях Павло називає їх дарами благодаті (*харісма*; див. Римл. 12:6–8; 1 Кор. 12:4) або духовними дарами (*пнеуматикос*; 1 Кор. 12:1), які дає і розподіляє Святий Дух членам тіла Христа (див. 1 Кор. 12:1, 4, 7–13).

Хоч Павло використовує схожу тематику в першому й четвертому розділах Послання, він торкається різних аспектів місії Церкви. Тимчасом як у першому розділі апостол говорить про спасіння людей, у четвертому він обговорює питання існування, єдності та місії Церкви. Ось чому воскреслий і звеличений Господь Ісус дає кожному члену Церкви «благодать згідно з даром Христа» (Ефес. 4:7–10). Тут «благодать» дарована для служіння, а не для спасіння чи прощення. Це дар, «щоби приготувати святих для справи служіння, для збудування Христового тіла...» (вірш 12).

Отже, Церква складається з окремих людей, які були спасенні, але їхнє спасіння – це лише початок життя, яке Бог передбачив для Своєї Церкви. Господь створює нове людство, Свій народ, і ця нова спільнота отримує «благодать згідно з даром Христа» (*харісма*; вірш 7). Через дари Дух діє в Церкві, «поки всі досягнемо єдності віри й пізнання Божого Сина» (вірш 13). Інакше кажучи, поки ми всі не досягнемо «досконалого змушнення, міри зрілості – повноти Христа» (вірш 13), який є Головою Церкви (вірш 15).

На підставі четвертого розділу, де Павло пише про Церкву, можна зробити кілька основних висновків:

По-перше, Церква не є організацією, яку створили і підтримують люди для своїх цілей. Церкву збудовує, підтримує і направляє Сам Бог.

По-друге, відображаючи образ свого Триєдиного Бога, Церква є і має бути єдина. У Своїй первосвященницькій молитві Ісус просив Отця про Церкву: «...Щоб усі були одне, – так, як Ти, Отче, в Мені, а Я в Тобі, – щоб і вони в Нас були; аби світ повірив, що Ти Мене послав» (Івана 17:21).

По-третє, єдність Церкви не продукт людської волі чи генія, а результат діянь Отця, Ісуса Христа та Святого Духа.

По-четверте, Триєдиний Бог сприяє єдності та зростанню Церкви через духовні дари. Тому духовні дари не є факультативною програмою Церкви, яку її члени визнають необхідною. Господь дає своїм дітям духовні дари, щоб зміцнювати, підтримувати й направляти Церкву. Говорячи про сутність та єдність Церкви, важливо зазначити: Павло не пропонує ієрархічну структуру управління Церквою, а наголошує: Джерелом існування, єдності та місії Церкви є Триєдиний Бог. Він – Голова Церкви, Податель духовних дарів, через які виявляє Свою присутність у Церкві та через які діє Святий Дух. Усе це сприяє добрій організації Церкви.

По-п'яте, теми Божества і духовних дарів настільки важливі для біблійного богослов'я, що адвентисти сьомого дня звертаються до них в основах віровчення. Тема Божества викладена у п'яти основних доктринах: у другій (у якій обговорюється біблійне вчення про Трійцю), третій («Бог Отець»), четвертій («Бог Син»), п'ятій («Бог Святий Дух») і десятій («Спасін-

ня в Христі», у якій подано питання про діяння трьох Осіб Божества в спасінні людства). Учення Церкви чітко сформульовано в семи основних доктринах: 12-й («Церква»), 13-й («Останок і його місія»), 14-й («Єдність у Христовому тілі»), 15-й («Хрещення») 16-й («Вечеря Господня»), 17-й («Духовні дари і служіння») і 18-й («Дар пророцтва»).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Розділення – трагедія для будь-якої церкви. На основі вивченого уривка Ефес. 4:1–16 допоможіть учням вашого класу розробити стратегію з трьох пунктів, що сприяє єдності та зростанню вашої місцевої чи регіональної церкви.
2. Який зв'язок між наверненням, приналежністю до Церкви як до Христового тіла й духовними дарами?
3. Обговоріть у класі, коли востаннє ви думали про себе, свою сім'ю, своїх друзів чи громаду в контексті духовних дарів. Як ваш клас Суботньої школи може представити в громаді ідею про те, що духовні дари – це вияв Святого Духа в Церкві?
4. Покора, лагідність, терпіння – це якості, необхідні для зміцнення єдності Церкви. Попросіть учнів вашого класу проаналізувати власні характери й життя і визначити, чи мають вони ці риси.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 4:17–32; Колос. 3:1–17; Зах. 3:3–5; 8:16; Ісаї 63:10; Римл. 8:16, 26, 27.

Пам'ятний вірш:

«То треба, щоб ви відкинули стару людину з її попереднім способом життя, яка зітліває в оманливих пожадливостях, аби ваш розум оновлювався духом, щоб ви зодягнулися в нову людину, створену за подобою Божою, у праведності та святості істини» (Ефес. 4:22–24).

Хосе Антоніо багато років жив на вулицях іспанського міста Пальми як безпритульний. Із сивим скуйовдженим волоссям і бородою Хосе виглядав дуже старим, хоч йому було 57 років. Одного разу до Хосе підійшов Сальва Гарсія, власник перукарні, і запропонував повністю змінити його зовнішність.

Хосе сів у крісло, і працююча команда помила, постригла, пофарбувала й уклала волосся і бороду бездомного. Потім він отримав новий стильний одяг. Коли Хосе побачив себе у дзеркалі, на його очі навернулися сльози: «Невже це я? Я так змінився. Ніхто мене не впізнає!» Пізніше він сказав: «Це була не просто зміна зовнішності. Це змінило моє життя».

В уривку Ефес. 4:17–32 Павло стверджує, що в житті віруючих ефесян відбувається перетворення. З Божою допомогою вони прагнуть відкинути «стару людину з її попереднім способом життя» (вірш 22). Однак це не просто зовнішня зміна,

як у випадку з Хосе. Господь допомагає ефесянам, щоб їхній «розум оновлювався духом» (вірш 23) і щоб вони «зодягнулися в нову людину». Це дивовижне перетворення!

Неділя, 13 серпня

НИЗХІДНА СПІРАЛЬ ГРІХА

Порівняйте уривки Ефес. 4:17–32 та Колос. 3:1–17. Як, за словами Павла, життя віруючих може сприяти єдності Церкви? _____

Темою попередньої частини четвертого розділу Послання до ефесян (вірші 1–16) була єдність Церкви. Наступна частина цього розділу (вірші 17–32) розкриває, як життя християн може сприяти цій єдності. Фактично обидва уривки — це дві проповіді про те, як жити з Богом. Навіть перші вірші цих уривків (вірші 1 та 17) майже ідентичні. Павло об'єднує розділ однією темою: єдність і спосіб життя віруючих. Однак у другій проповіді апостол викладає цю тему з більш негативного погляду.

В уривку Ефес. 4:17–24 Павло протиставляє два способи життя: язичницький, що підриває єдність (вірші 17–19), та істинно християнський, який зміцнює єдність (вірші 20–24). Апостол досить різко, але реалістично описує аморальне життя язичників, однак ми повинні пам'ятати про його переконаність у тому, що цих людей Бог також викупив через Христа і їм запропоновано стати співгромадянами святих і домашніми для Бога, а також «співучасниками обітниць в Ісусі Христі» (Ефес. 2:11–22; 3:1–13). Отже, у текстах Ефес. 4:17–19 Павло описує життя «за тілом язичників» (Ефес. 2:11).

Апостол не просто занепокоєний конкретними гріхами чи поведінкою язичників. Його тривожить модель поведінки, яку вони демонструють, — це низхідна траєкторія життя в кайданах гріха. У віршах Ефес. 4:17–19 зображено картину «закам'янілості їхніх сердець»: *марнота, запаморочення розуму, відчуження від Божого життя*. Закам'янілість серця — це джерело спотвореного розуміння й невігластва. Язичники «стали нечутливими, піддалися розпусті, щоб у нестримності чинити всяку нечистоту» (вірш 19). Відчужені від Бога, вони не знають, як жити; поз-

бавлені Його спасенної благодаті, вони продовжують рухатися по низхідній спіралі гріха й розбещеності.

Павло намалював реальну картину язичницького способу життя ефесян до їхнього навернення. Що це говорить нам про силу гріха, який зтягує людину в ще більший гріх? Як захиститися від нього?

Понеділок, 14 серпня

КАРДИНАЛЬНА ЗМІНА ОДЯГУ

Переказуючи історію навернення своїх слухачів, яку життя важливу істину викладає Павло? Ефес. 4:20–24.

Описавши язичницьке існування ефесян (Ефес. 4:17–19), Павло не говорить: «Але ви не так дізналися про Христа». Натомість він підкреслює: «Але ви не так пізнали Христа» (вірш 20). Зазначивши, що його адресати «чули Його і в Нього навчилися», апостол спонукає їх жити хриstopодібним життям, говорячи: «Адже істина в Ісусі» (вірш 21). Павло переконаний: віра людини має будуватися на особистому зв'язку з Христом, такому яскравому й реальному, що його можна описати як «пізнання Христа». Ми визнаємо, що воскреслий і звеличений Ісус живий і перебуває серед нас. Ми зростаємо під впливом Його вчення і прикладу завдяки силі Святого Духа і виявляємо вірність Йому як нашому живому Господу. Ми відкриваємо своє життя для Його активного керівництва і настанови через Духа і Слово.

Далі апостол наголошує: щоб жити хриstopодібним життям, необхідно здійснити три перетворення. Він ілюструє їх за допомогою образу одягу: (1) «відкинули» (букв. «зняли»), тобто відвернулися від попереднього способу життя (вірш 22); (2) пережили оновлення розуму (вірш 23); (3) «зодягнулися» в новий, богоподібний спосіб життя (вірш 24). Метафора Павла відображає використання образу одягу в старозавітних Писаннях як символу гріховності (*зняти*) (див. Зах. 3:3, 4), так і спасіння (*зодягнути*) (див. Ісаї 61:10; Єзек. 16:8; Зах. 3:4, 5).

У давнину чоловіки носили туніку завдовжки до колін як спідню білизну й мантию як верхній одяг, а жінки — туніку й

халат. Тоді дуже цінували одяг, зберігаючи його довгий час. Мати кілька комплектів одягу могли дозволити собі лише багаті люди. Якість і стиль одягу вказували на статус власника. Зміна одягу, обмін одягом були особливими й важливими подіями (а не незначними діями, як у багатьох культурах сьогодні). Павло переконаний, що зміни в житті мають бути такі самі помітні, як і заміна одного комплекту одягу іншим у контексті першого століття.

Як ви вважаєте, у чому різниця між знанням про Христа й пізнанням Христа?

Вівторок, 15 серпня

МОВА ХРИСТІЯНИНА

Яка з настанов Павла щодо використання мови найважливіша для вас? Чому? Ефес. 4:25–29.

В уривку Ефес. 4:25–32 апостол кілька разів використовує цікаву структуру, яку ілюструє текст 25: спочатку записано повеління позбутися негативного («відкинувши неправду»); потім іде повеління прийняти позитивне («кожний говорить своєму ближньому правду»); далі викладено логічне обґрунтування цих повелінь («бо ми є членами одне одного», тобто ми члени одного тіла, тому пов'язані одне з одним як його частини). Заклик автора Послання «говоріть правду» — це не запрошення протистояти іншим членам Церкви нетактовним переліком фактів. Павло посилається на текст Зах. 8:16, який закликає говорити правду, оскільки це зміцнює мир.

У вірші Ефес. 4:31 апостол закликає віруючих вилучити зі свого середовища гнів та лютість, крик і зневагу. А в тексті 26 він допускає виникнення гніву, але обмежує його прояв, ніби закликаючи: якщо ви розгніваєтеся, не дозволяйте гніву перерости в тяжкий гріх.

Далі у вірші 28 автор перериває свою промову повелінням злодієві відмовитися від негативного: «Хто краде, хай більше не краде». Потім він говорить: «...Краще нехай працює, роблячи своїми руками добро» (див. також 1 Кор. 4:12; 1 Сол. 4:11). Ці накази аргументовані розумним поясненням: «...Щоб мав що

подати тому, хто має потребу». Можливо, Павло включив у свій лист застереження злодіям через зв'язок між крадіжкою та обманом, як це показано в історії Ананія та Сапфіри в Дії 5:1–11. Віра Павла в перетворювальну силу Христа настільки сильна, що він очима віри бачить, як злодії стають благодійниками!

Потім Павло наставляє: «Жодне погане слово хай не виходить з ваших уст» (Ефес. 4:29); і в нашій уяві виникає картина, як огидне слово безперервно прокладає шлях до уст, аби здійснити свою руйнівну справу. Апостол закликає ефесян: будь-який негативний вислів зупиняйте і замінійте добрими словами для зміцнення віри, щоб вони принесли користь тим, хто слухає (див. Ефес. 4:29). О, якби всі наші слова були такі!

Середа, 16 серпня

СВЯТИЙ ДУХ У ЖИТТІ ВІРУЮЧОГО

Говорячи про мову християн, яке повчання висловлює Павло, зважаючи на присутність Святого Духа з віруючими? Ефес. 4:30.

У наведеному тексті Павло одночасно висловлює і грізне попередження, й обітницю надії. Наші грішні слова — це не дрібні провини з незначними наслідками, а зловживання Божим даром мови; вони ображають Святого Духа (див. Ефес. 4:25–27, 29, 31, 32). Підкреслюючи серйозність свого попередження, Павло посилається на текст Ісаї 63:10: «Та стали вони [ізраїльтяни] неслухняними й Духа Святого Його засмутили, — і Він обернувся на ворога їм, Він Сам воював проти них».

В обітниці надії Павло повідомляє: Святий Дух запечатує віруючих із дня, коли вони приймають Христа (див. Ефес. 1:13, 14), і до дня викуплення (див. Ефес. 4:30). Взаємини Духа з віруючим не слабкі, а міцні. Якщо віруючі нехтують настановами Духа, використовуючи Божий дар мови неналежно, Він засмучується. Святий Дух бажає залишатися з віруючими, спонукаючи їх до покаяння, здійснюючи в них перетворення, запечатуючи їх як тих, котрі належать Богові й перебувають під Його захистом до Другого приходу Христа.

Павло називає Духа «Святим Божим Духом», підкреслюючи Його Божественність, а також зображує Його засмученим, тобто

Таким, Який проявляє емоції, що властиві лише Особистості, а не енергії (див. також Римл. 8:16, 26, 27; 1 Кор. 2:10, 13; 12:11).

Ми повинні обережно обговорювати таємницю Божества. Дух єдиний з Отцем і Сином, і водночас Він — окрема Особа Триєдиного Божества. «Дух має власну волю й вибір, отже, може засмучуватися. Він відчуває зневагу й хулу з боку людей, які чинять опір Його впливу. Такі якості Духа — це характеристики не просто сили чи впливу, а Особи. Отже, Святий Дух — така сама Особа, як і ми з вами? Ні, аж ніяк! Тут ми використовуємо обмежену людську мову для опису Божественного, але люди ніколи не зможуть до кінця зрозуміти це» (Paul Petersen. *God in 3 Persons — In the New Testament*. Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2015. P. 20).

Святий Божий Дух так тісно взаємодіє з нами, що наші слова та вчинки впливають на Нього. Ми розділяємо життя з Особою Божества, Яка віддана нам, любить і запечатує нас до кінця часів. Яка має бути наша відповідь віри на цю дивовижну істину?

Четвер, 17 серпня

ДОБРОТА, А НЕ ГІРКОТА

Посилаючись на день викуплення (Ефес. 4:30), Павло запропонував своїм читачам подумати над тим, як вони використовують мову в контексті Другого приходу Христа. Тому наступні вірші (31 і 32) можна сприймати як настанову щодо використання мови тоді, коли ми наближаємося до цієї великої події.

Чекаючи повернення Христа, від яких поглядів і поведінки, пов'язаних із мовою, ми повинні відмовитися? Які приписи й моделі поведінки слід практикувати? Ефес. 4:31, 32.

У заключній настанові четвертого розділу Послання (вірші 17–32) Павло знову використовує згадану в уроці структуру. Спочатку він наказує відмовитися від негативного (від шести вад, які мають віддалитися від вас (вірш 31)); далі висловлює повеління бути добрими, милосердними, прощаючи одне одному (вірш 32). Павло просить наслідувати Ісуса і виконувати ці повеління, адже «і Бог через Христа вам простив» (вірш 32).

Список шести вад починається і закінчується загальними словами: «усяке роздратування» і «з усякою злобою». Між ними записано чотири додаткових слова: «гнів», «лють», «крик» і «зневага» (вірш 31). Останнє з перелічених слів (*зневага*) — це переклад давньогрецького слова *бласфемія*, одне зі значень якого — *богохульство/блюзнірство*. Однак грецьке слово ототожнює мову, яка ганьбить Бога й людей, з «наклепом», «лихослів'ям». У цьому списку негативні почуття (*роздратування, лють, гнів*) переходять у гнівну мову (*крик, зневагу*). По суті, Павло «демілітаризує», тобто «роззброює», християнську мову. Настрої, що призводять до гівної мови, і риторичні стратегії, які використовують цю мову, мають бути вилучені з арсеналу християнина. Християнська громада процвітатиме і єдність Церкви зміцнюватиметься (пор. Ефес. 4:1–16) тільки там, де усунуто всі згадані вище вади.

Однак зневагу слід не просто стримувати, а замінити. Наші розмови та вчинки в Христовій сім'ї і за її межами повинні бути мотивовані не гнівом, а добротою, співчуттям і прощенням, що ґрунтуються на найвищому стандарті — прощенні, дарованому нам Богом через Христа (вірш 32). Павло вказує на «вертикальне прощення» (запропоноване Богом) як зразок «горизонтального прощення» (яке ми пропонуємо одне одному; пор. Колос. 3:13; Матв. 6:12, 14, 15).

Подумайте про силу та вплив своїх слів. Як ви можете використовувати їх, аби підбадьорювати ближніх і зміцнювати їхню віру?

П'ятниця, 18 серпня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

«Нехай ваша розмова буде така, щоб ви не потребували покаєння. “І не засмучуйте Святого Божого Духа, Яким ви запечатані на день викуплення”... Якщо у вашому серці є любов, ви будете прагнути утвердити і зміцнити свого брата в найсвятішій вірі. Якщо почуєте слово, що підриває репутацію вашого друга чи брата, не заохочуйте цю зневагу. Це робота ворога. Будь ласка, нагадайте, що Боже Слово забороняє такі розмови» (Ellen G. White. *Advent Review and Sabbath Herald*. June 5, 1888).

Як би змінилася ваша громада, коли б ви і кожен член Церкви взяли на себе зобов'язання, що складається з наведених нижче тверджень?

1. Я хочу, щоб мій вплив у сім'ї, громаді та за її межами був позитивний, натхненний, зміцнював віру та піднімав моральний дух (див. Ефес. 4:29).
2. Згадуючи заклики Христа до єдності й любові, я витрачати-му більше енергії на підтримку тих, хто говорить і чинить правильно, ніж на критику тих, хто помиляється (див. Івана 13:34, 35; 17:20–23; Ефес. 4:1–6; 1 Сол. 5:9–11).
3. Навіть якщо я не згоден з одновірцем, я виражатиму свою повагу до нього, приймаючи його чесність і відданість Христові. Я висловлюватиму свою думку м'яко і тактовно, а не грубо (див. Ефес. 4:31, 32).
4. Я житиму радісно, шукаючи будь-яку можливість, аби зміцнювати і заохочувати до любові й добрих діл своїх братів і сестер, чекаючи на повернення Христа (див. Ефес. 4:29, 30; Гал. 6:2; Євр. 10:24, 25).

Запитання для обговорення:

1. Перегляньте 11 уривків у Посланні до ефесян, де Павло описує, як тісно співпрацюють три Особи Божества, звершуючи служіння для спасіння людства. Як цей акцент формує наше розуміння Божества? Ефес. 1:3–14; 1:15–23; 2:11–18; 2:19–22; 3:1–13; 3:14–19; 4:4–6; 4:17–24; 4:25–32; 5:15–20; 6:10–20 («Господь» у вірші 6:10 — це Христос).
2. Як настанова Павла про християнську мову (див. Ефес. 4:25–32) застосовується в епоху «комп'ютерного спілкування», яке надто часто використовують для кібербулінгу й анонімних злих пліток онлайн?

Ключові вірші: Ефес. 4:22–24.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 4:17–32; Колос. 3:1–17; Зах. 3:3, 4; 8:16; Ісаї 63:10;
Римл. 8:16, 26, 27.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Пояснивши ефесянам принципи життя й діяльності зрілої християнської громади у Святому Духові та в Христі, Павло переходить до практичного уроку. Він використовує образ одягу, щоб проілюструвати перетворення особистості, яке здійснює Христос через Святого Духа. Становлення християнина подібне до переодягання. Ви залишаєте свій старий комплект одягу (вашу колишню особистість) й одягаєте новий (нову особистість). Проте стати християнином – це не те саме, що тимчасово зняти старий одяг, тільки на ніч, аби знову вдягнути його вранці. Говорячи про зміну одягу, Павло мав на увазі необхідність зняти його та викинути назавжди.

Отже, ми залишаємо або відкидаємо, як «сміття» (Филп. 3:7, 8), поняття язичницького світу, тобто гріховний світогляд і спосіб життя царства цього світу. Натомість ми отримуємо нову особистість, нове громадянство й нове «посвідчення особи» – перепустку в Боже Царство. Проте нове «посвідчення особи» – це не просто паперовий сертифікат. Воно означає справжню зміну, трансформацію світогляду, життя, характеру, соціальних взаємин людини. Нове життя не є відновлювальним проектом, що ґрунтується на людській філософії чи ідеології (див. Івана 1:12, 13). Це якісно нове життя. Воно можливе

лише тоді, коли людина зустрічає і приймає Ісуса Христа як Бога і дозволяє Святому Духові діяти у своєму житті.

Теми уроків. У дослідженні цього тижня можна виділити три основних теми:

1. Християнське життя за якістю контрастує зі старим, світським життям.

2. Зміна життя й особистості можлива лише в Христі й у Святому Духові.

3. Присутність Святого Духа в нашому житті сприяє перетворенню нашого світогляду, ідентичності, способу життя, розмов, поглядів і стосунків.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Світогляд, спосіб життя, міжкультурна місія, критична контекстуалізація і духовне відродження

Сучасне суспільство цінує інклюзивність, тобто прийняття, збереження та просування місцевих культур, способу життя й світогляду. Місіонерів «старого стилю» критикують за ігнорування місцевої національної чи плеємінної культурної спадщини й за моделювання місцевих чи регіональних церков на місіонерських полях на основі «західних» інтерпретацій християнства та їхнього способу життя. Хоч критична контекстуалізація, безумовно, присутня в місіонерській діяльності, виникають два дуже важливі питання: які елементи місцевої культури можна приймати та зберігати, а які є частиною «старого я» і мають бути залишені як гріховні та «від світу»?

Відповідаючи на ці запитання, можна виділити кілька моментів. По-перше, Павло протиставляє світ гріха, суєти, невігластва, темряви, нечистоти, гніву, наклепу та спокуси (див. Ефес. 4:17–22, 25, 31) світові Божої благодаті, праведності, знання, світла, чистоти, чесності, доброти, співчуття, прощення й істини (вірші 25–29, 32). Зрештою, немає потреби розглядати ідеологію чи філософію (такі як раціоналізм, емпіризм, модернізм, прагматизм, утилітаризм чи постмодернізм), щоб оцінити культуру чи спосіб життя. Біблійний принцип оцінки будь-якої культури чи способу життя такий: «І не засмучуйте Святого Божого

Духа, Яким ви запечатані на день викуплення» (вірш 30). Цей принцип, втілений у життя, демонструє любов Господа до нас і нашу любов до Нього, а також відкриває Божу праведність.

По-друге, Павло не обговорює антропологію чи збереження всесвітньої культурної спадщини. Він не класифікує світові культури й не оцінює одні культури через призму інших. Апостол закликає оцінювати всі культури, єврейські чи язичницькі, у світлі Євангелія Ісуса Христа, а також у світлі культури та способу життя Його Царства. У своїх посланнях Павло часто викриває єврейську культуру і закликає євреїв до покаяння. З іншого боку, Павло говорить язичникам, що Бог вітає їх у Своему Царстві, у Своему завіті та Своїй Церкві. При цьому він прямо називає основні характеристики язичницького світогляду (політеїстичного, міфологічного, філософського) і суєтного та гріховного способу життя (вірші 18, 19). Отже, якщо світло Євангелія виявляє гріх у житті членів Церкви та в їхній культурі, необхідно сповідувати цей гріх і відмовитися від нього. А якщо ні, то спасіння – це вже не спасіння від гріха, а виправдання терпимості до гріховного способу життя.

Справді, ми приходимо до Бога такі, які є, у брудному лахмітті гріха, проте приходимо не для того, щоб залишатися в ньому. Ми приходимо до Господа, щоб зняти це ганчір'я, обмитися й увійти до «оновленого життя» (Римл. 6:4). Без цього розуміння християнство втратить свою силу й суть вістки про спасіння. Християнство – це не релігія утвердження людства у своїх гріховних шляхах. Біблійне послання закликає всі народи, покоління, племена і народності оцінити себе у світлі Писання, прийняти духовне обмивання й відроджувальну дію Святого Духа. Павло наголошує: ми не можемо дозволити собі захищати гріховний аспект нашого життя, виправдовуючи його тим, що це частина нашої культурної спадщини чи світогляду. Насправді все гріховне саморуйнівне: гріх не підтримує і не збудовує культури й народи, а руйнує їх.

По-третє, Бог вітає різноманітність і культурне самовираження, яке перебуває в гармонії з Євангелієм Його Царства. Тому Євангеліє не закликає до повної уніфікації усіх культур. Коли культура заснована на цінностях і способі життя Христа, вона лише процвітатиме та збагачуватиметься.

У журналі *Ministry* за 1992 рік відомий місіолог адвентистів сьомого дня Берге Шанц (1931–2014) запропонував три керівних принципи контекстуалізації для здійснення адвентистами сьомого дня міжкультурної місії:

По-перше, міжкультурний місіонер повинен правильно розуміти біблійні історії і вчення в їхньому контексті.

По-друге, міжкультурний місіонер має чітко відрізнити універсальні біблійні вчення та їхні принципи від своїх культурних цінностей і досвіду.

По-третє, міжкультурний місіонер повинен розвивати справжній глибокий інтерес і розуміння культури людей, яким він чи вона служить.

Якщо взяти до уваги всі ці елементи, кінцевий принцип контекстуалізації полягає в тому, що, демонструючи чутливість до різних елементів місцевої культури, місіонери повинні дозволити абсолютам Біблії визначати нові вчення та практики новонавернених.

Берге Шанц поділився «попередженням» для лідерів місії та євангелізації: «Християнські церкви відчувають спокусу втратити чисте вчення й об'єктивну етику, некритично вважаючи, що завжди й у всіх місцях Боже Слово має співвідноситися з місцевою культурою та історією. Процес контекстуалізації спричиняє певні проблеми. Адаптація біблійних учень до різних культур світу може призвести до контакту з хибними, згубними й навіть демонічними елементами. Результат такого місіонерства надто сумний – руйнівний синкретизм, який змушує співіснувати протилежні релігійні елементи». Шанц підсумував: «У всіх культурах, зокрема в нашій, є звичаї, які засуджує Євангеліє, і те, що відкидає Писання, мають також відкинути місіонери й національні лідери». Однак цей принцип не повинен робити нас менш чутливими до негріховних елементів культури місцевих народів. Шанц молився, щоб «Господь місії дарував нам мудрість розрізнити універсалії, які мають бути проголошені в усьому світі, і не обов'язкові змінні західної культури» (*“One Message – Many Cultures: How Do We Cope?” Ministry, June 1992. P. 11*).

Протягом усієї історії прихильники різних філософій, ідеологій і влади заявляли про свою здатність радикально змінити людство. Одним із прикладів такої ідеології є марксизм, особливо в тому вигляді, у якому він пропагувався в Радянському Союзі. Керуючись оптимізмом 1970-х років, «совети» просували ідею, що вони перебувають у процесі людської еволюції, тобто відновлення наступного людського виду: радянського народу. Радянський народ залишить позаду старий релігійно-ідеологічний капіталістичний багаж і колективно перетвориться на нову, марксистську людину. Як свідчить історія, цей радянський проект зазнав повного краху. Замість того щоб створити новий, кращий тип людини, історія закінчилася появою поширеної зневажливої фрази *homo sovieticus* – людина радянська.

Говорячи про еволюцію, особливо в другій половині ХХ століття, теїстичні еволюціоністи, такі як Теяр де Шарден, просували ідею появи нової духовної людини. Хоч Теяр де Шарден вважав, що люди все ще перебувають у процесі еволюції від тваринних форм, він передбачав момент Омеги в майбутньому, коли люди залишать позаду свою стару спадщину хижацької поведінки і перетворяться на нових людей, яким притаманні глобальна свідомість і всеосяжна любов.

Це лише два приклади ідеологій, які прагнули перетворити грішне людство на «нових людей». Хоч ці ідеї звучать радикально, насправді більшість течій філософії і науки вважають, що вони здатні перетворити людство й людське суспільство. Таке припущення розкриває принаймні два важливих спостереження. З одного боку, усі ці течії підкреслюють приховане глибоко всередині прагнення людини до всебічного оновлення, ідеалу. З іншого боку, усі ці течії зазнали невдачі, навіть якщо спочатку здавалося, що деякі з них досягли успіху. Останнім прикладом цього є злет постмодернізму з його критикою модернізму, якому світ повністю довіряв як здатному донести правду про походження, розвиток, долю людства та Всесвіту. Доки постмодернізм намагається створити нову людину, люди починають розуміти, що філософія не має відповіді, як створити нове людство. Нездатність людства відтворити себе під

егідою філософії чи науки впливає з відсутності духовної сили сформуванню нового людства. Біблійне християнство пропонує і те, й інше: Ісус – Взірець нового людства та Джерело сили для нашого перетворення, для відновлення за Його славним образом (див. Івана 1:12, 13).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Запропонуйте учням проаналізувати своє життя, щоб побачити, як досвід духовного навернення впливає на всі аспекти життя. Візьмемо, наприклад, мову. Скільки разів кожен із нас говорить «я» у розмові з іншими людьми? Скільки разів ми зосереджуємо розмову на собі, а не на слухачах? Запропонуйте учням визначити інші сфери їхнього життя, які потребують милостивого й могутнього перетворення Святим Духом.
2. Деякі скептично ставляться до можливості людини змінитися. Хоч Павло знав, що сила гріха поневолює, заважає нам змінитися, він непохитно вірив у здатність Євангелія перетворити нас на найглибшому рівні. Апостол був упевнений у реальності цієї зміни, оскільки знав, що може здійснити Святий Дух. Попросіть учнів визначити три практичних кроки, якими вони можуть поділитися з тим, хто хоче змінитися, залишити своє колишнє «я» і ходити в оновленому житті в Христі, але розчарувався у своїй здатності змінитися або підтримувати зміни.
3. Контроль над негативними емоціями, звичками, поведінкою та управління ними стали серйозною проблемою в сучасному світі. Люди використовують спеціальні вправи, консультаційні програми, проходять клінічне лікування, щоб упоратися зі своїми емоціями й поведінкою. Звісно, у деяких випадках консультування та клінічне лікування необхідні. А що говорить про зміну поведінки, емоцій, поглядів і способу життя християнина Послання до ефесян та Біблія загалом? Попросіть учнів назвати три принципи, що змінюють життя, які вони виявили, вивчаючи це Послання, і які можуть допомогти їм самим, іншим членам Церкви або людям у суспільстві.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 5:1–20; 1 Кор. 5:1–11; Колос. 4:5; Прип. 20:1; 23:29–35; Дії 16:25.

Пам'ятний вірш:

«Отже, уважно слідкуйте, щоб поводитися не як немудрі, але як мудрі, цінуючи час, бо дні лукаві. Тому не будьте нерозумними, але пізнавайте, в чому полягає Господня воля» (Ефес. 5:15–17).

Нещодавно в Об'єднаному Королівстві виставили на аукціон кришталевий глечик. Аукціоністи описали його як «французький глечик кольору бордо XIX століття», оцінивши його у 200 доларів США. Двоє проникливих покупців зрозуміли, що це надзвичайно рідкісний ісламський глечик для вмивання. Його справжня вартість становить 5 млн фунтів стерлінгів (близько 6 млн доларів США). Що дозволило цим покупцям піти з такою вигідною покупкою? Вони знали те, чого не знав аукціоніст, — справжню вартість глечика.

В уривку Ефес. 5:1–20 Павло протиставляє цінності язичників і християн. Язичники вважали головними скарбами життя пусті балачки (вірш 4), пияцтво (вірш 18) і розпусту (вірші 3, 5). Проте християни знають, що настане останній судний день, коли буде очевидна справжня цінність усього (вірші 5, 6). Замість того щоб робити ставку на вечірки й пияцтво, вони віддають перевагу «доброті, праведності й правді» (вірш 9) у Христі. Павло закликає віруючих бути обережними, цінувати час і пізнавати Господню волю, адже вони (як і всі ми) живуть на порозі вічності (вірші 15–17).

ЖИВІТЬ У ЛЮБОВІ

Прочитайте тексти Ефес. 5:1, 2. Як ви розумієте заклик Павла до віруючих наслідувати Бога? _____

Павло закликає ефесян жити в любові (вірш 2); ця ідея пронизує весь розділ. Фраза «живіть у любові» означає жити за зразком любові Христа до нас (пор. Ефес. 4:32), що виражається в Його викупній жертві. Павло виділяє чотири особливості цієї жертви:

1. Вона мотивована любов'ю Бога Отця і Самого Христа (див. Ефес. 5:1, 2).
2. Це викупна жертва, оскільки Христос помер замість нас. Він не пасивна Жертва, адже добровільно віддав Себе за нас.
3. Як і старозавітні жертви, смерть Христа — жертва, принесена Богові.
4. Бог приймає цю жертву, оскільки це приємні пахощі (вірш 2; пор. Вих. 29:18; Левит 2:9; Филп. 4:18).

В уривку Ефес. 5:3–5 апостол непокоїться про сексуальну етику. Молоді новонавернені в Ефесі наражалися на небезпеку відмовитися від свого християнського покликання і повернутися до такої сексуальної поведінки, яка зведе нанівець їхнє християнське свідчення (пор. 1 Кор. 5:1–11; 6:12–20; 2 Кор. 12:21).

З одного боку, греко-римський світ першого століття демонстрував моральну деградацію і розпусту, які Павло описав в інших місцях Нового Завіту (див. 1 Кор. 6:9; Гал. 5:19; Колос. 3:5). Наприклад, бенкет багатих людей завжди супроводжували такі дії, які Павло засуджує в уривку Ефес. 5:3–14: пияцтво, лихослів'я, непристойні розваги й аморальні вчинки. Міські центри також забезпечували анонімність і всюдозволеність, що призводило до аморальних сексуальних практик. З іншого боку, багато членів тогочасного суспільства вели добродісне життя і були захисниками суворої моральності. Коли в Новому Завіті згадуються вади, чесноти чи правила домашньої поведінки (наприклад, Ефес. 5:21–6:9; Колос. 3:18–4:1), автори відображають життя греко-римського світу загалом. Звичаї цього світу, де сусідили розпуста й добродісність, допомагають нам

зрозуміти настанови Павла віруючим. Він закликає їх уникати аморальної поведінки язичників і водночас бути обачними у своїй поведінці, щоб заслужити добру репутацію серед людей.

Чи можна застосувати у вашій культурі слова Павла про сексуальну поведінку?

Понеділок, 21 серпня

ДІТИ СВІТЛА

Павло пише: «Хай ніхто з вас не піддається обманові марних слів, бо через це Божий гнів приходиться на неслухняних синів» (Ефес. 5:6).

У вірші 5 апостол відкрито заявив, що людина, яка вчиняє різні гріхи без сорому і розкаяння, — це «розпусник, або нечистий, або жадібний до наживи». А також попередив: той, хто в Христі, хто прагне стати учасником Його майбутнього Царства, не повинен поводитися як язичник. Однак далі Павло торкається, здавалося б, не такого серйозного питання — він пише про вплив «марних слів» (вірш 6). Тут автор використовує грецьке слово *морологія*, що означає «безглуздість, нісенітниця, пусті балачки». На перший погляд ці слова здаються невинними. Однак апостол попереджає: віруючих можуть обманути такі слова, якщо вони вважатимуть, що сексуальний гріх не заборонений, або навіть самі можуть бути втягнуті в цей гріх. Павло наголошує: через будь-який гріх «Божий гнів приходиться на неслухняних синів» (вірш 6).

У багатьох людей слова «Божий гнів» викликають подив. Гнів Бога відрізняється від гніву людини (пор. Ефес. 4:31). Гнів Господа — це справедлива відповідь довготерпеливого праведного Бога на впертий нахил людини до зла, а не божевільна вулканічна реакція на якесь порушення. Згадки про Божественний гнів найчастіше зустрічаються в контексті натхненних біблійних попереджень про прийдешні Божі суди (див. Об'явл. 6:12–17; 16:1–16; 19:11–16). Попередження Бога про прийдешні суди — це акт благодаті, оскільки люди є «від природи... дітьми гніву» (Ефес. 2:3) і підлягають цим судам.

Чому Павло закликає віруючих не ставати «спільниками» грішників? Ефес. 5:7–10.

Павло закликає ефесян: «Поводьтеся, як діти світла» (вірш 8), і далі спонукає їх: «Досліджуйте те, що до вподоби Богові» (вірш 10). Язичник шукає задоволення в розпусті й усякій нечистоті чи жадобі до наживи (вірш 3). Мета віруючого суттєво відрізняється: догоджати не собі, а Богові (пор. Римл. 12:1; 2 Кор. 5:9; Євр. 13:21, де вжито грецьке слово *еуарестос* — «приємний», «прийнятний»). Віруючий прагне відображати самопожертву Христа: «Живіть у любові, як і Христос полюбив нас і видав Себе за нас» (вірш 2).

Яких «пустих балачок» ми маємо остерігатися?

Вівторок, 22 серпня

«ВСТАНЬ, ТИ, КОТРИЙ СПИШ!»

Прочитайте уривок Ефес. 5:11–14. Яке сильне попередження висловив Павло? Чи актуальне воно сьогодні?

Аби зрозуміти цей уривок, слід зазначити, що Павло неодноразово чергує два заклики: (1) ведіть спосіб життя, який прославляє Бога, як «діти світла» (вірш 8; див. також вірші 1, 2, 4, 9–11, 13, 14); (2) не ведіть аморального, огидного Богові способу життя, «стаючи спільниками в неплідних ділах темряви» (вірш 11; див. також вірші 3, 4, 5–8, 12).

Беручи до уваги паралельні заклики у віршах 8–10, ми можемо зрозуміти текст 11. Віруючі повинні жити у світі як «світло в Господі» й поводитися, «як діти світла» (вірш 8). Завдяки такому життю християн довколишні побачать і зрозуміють, що «плід світла — в усякій доброті, праведності й правді» (вірш 9). У такий спосіб Павло підтримує стратегію демонстрації Божої доброти. Віруючі повинні викривати неплідні діла темряви, представляючи світові праведну альтернативу.

Поетичну мову віршів 13, 14 ми можемо сприймати як сміливе твердження Павла про те, що віруючі, приносячи «плід світла» (текст 9), здатні спонукати людей, поглинених земними турботами, повірити в Христа. «Усе, що засуджується, виявляється світлом, оскільки все, що виявляється, стає світлом» (вірш 13). Коли світло викриває зіпсоване життя світських людей, вони можуть побачити свій реальний стан,

адже він «виявляється». Такі люди починають усвідомлювати, що їхнє життя безперспективне і викликає Божий гнів (вірші 5, 6). Тепер вони можуть пережити перетворення темряви на світло («оскільки все, що виявляється, стає світлом»), те саме перетворення, яке ефесяни пережили самі як віруючі (вірш 8).

У тексті 14 звучить заклик, пов'язаний із воскресінням мертвих наприкінці часу (пор. Ефес. 2:1, 5). Як ми повинні відреагувати на цей заклик, аби прокинутися від духовної дрімоти і відчути перетворювальну присутність Христа? Оскільки уривок Ісаї 60:1–3, на який, очевидно, посилається Павло, звернений до Божого народу Ізраїлю, ми можемо сприймати вірш Ефес. 5:14 як потужний заклик до християн прокинутися і виконувати свою роль місіонерів, які відображають світло Христа в темному світі (пор. Филп. 2:14–16; Матв. 5:16).

Проаналізуйте своє життя. Чи спонукає воно ваших ближніх повірити в Христа? Чи пробуджує в них бажання до перетворення?

Середа, 23 серпня

РОЗКУПИТИ ТОВАР ЗА ЗНИЖЕНИМИ ЦІНАМИ

Павло завершує уривок Ефес. 5:1–20 двома групами настанов, що містяться у віршах 15–17 та 18–20. Перша група починається настановою: «Отже, уважно слідкуйте, щоби поводитися не як немудрі, але як мудрі» (вірш 15), яка перефразована у вірші 17: «Тому не будьте нерозумними, але пізнавайте, в чому полягає Господня воля». Між цими текстами записано заклик цінувати час (вірш 16).

Розглянемо настанови Павла віруючим поводитися обережно й мудро (див. Ефес. 5:15–17). Чим відрізняється життя мудрих людей від життя нерозумних? Що означають слова «цінуючи час»?

У своєму Посланні Павло неодноразово використовував поширену в Старому Завіті дієслівну метафору «жити/перебувати/поводитися/ходити», яка говорить про спосіб життя (Ефес. 2:2, 10; 4:1, 17; 5:2). Апостол використовує цю метафору, щоби заохотити віруючих до посвяченого учнівства. Як при ходьбі по нерівній або погано освітленій дорозі потрібно дивитися

під ноги, так і в житті віруючі повинні поводитися обережно (див. Ефес. 5:15). Оскільки вірш 15 паралельний віршу 17, ми можемо знайти пояснення, що означає жити як мудрі люди. Насамперед ми не повинні шукати мудрості в собі. Бути мудрим означає шукати мудрості в Богові й пізнавати, «в чому полягає Господня воля» (вірш 17).

Заохочуючи віруючих до посвяченого учнівства, Павло використовує яскравий образ. У фразі «цінуючи час» (вірш 16) (у перекладі Біблії П. Куліша «викуплюючи час») він вживає дієслово *ексагораздо* (пор. Колос. 4:5). Цей термін запозичений зі сфери торгівлі та є формою дієслова «купувати», що виражає інтенсивність дії: буквально означає «розкупити (розхпатити) товар за зниженими цінами». Апостол немов би закликає нас розкупити дещо наявне в продажу, доки ми очікуємо повернення Христа. Це дещо — час, грецьке *кайрос*, що відображає період сприятливих можливостей. Час до Другого приходу Христа — це багатообіцяльний період, який потрібно використовувати повною мірою. Це також складний час, бо «дні лукаві» (Ефес. 5:16; пор. Ефес. 6:13; Гал. 1:4) і «за звичаєм цього світу» перебувають у владі «князя, який панує в повітрі» (Ефес. 2:2).

Час очікування Другого приходу Христа — важкий час, і Павло зображує його як ризикований, але вигідний ринок. Віруючі мають настільки цінувати час, що залишився, як люди, які полюють на вигідний товар під час короткочасного розпродажу, що пропонує великі знижки. Хоч ми не можемо купити спасіння, але образ, який використав Павло, дуже доречний: швидко беріть те, що запропоновано нам у Христі.

Четвер, 24 серпня

НАПОВНЕНЕ ДУХОМ ПОКЛОНІННЯ

В уривку Ефес. 5:18–20 Павло змальовує християн, які зібралися для поклоніння. Що він закликає їх робити під час поклоніння?

Другу групу настанов Павло закінчує закликом до віруючих відмовитися від вживання вина, у якому розпушта, а натомість наповнюватися силою Духа (вірш 18). Апостол забороняє п'яцтво (імовірно, цитуючи текст Прип. 23:31 у грецькій версії

Старого Завіту), маючи на увазі заборону вживати алкоголь, що зустрічається в старозавітних книгах мудрості (див. Прип. 20:1; 23:29–35). Пияцтво неминуче призводить до вчинення зла, до грубої, сексуально відвертої мови, бездумності, аморальності й ідолопоклонства (див. Ефес. 5:3–14). Усе це необхідно замінити вдумливим, натхненим Духом поклонінням Богів. Заклик Павла наповнюватися Духом є ключовим, пов'язаним з дієсловами в текстах 19–21 (*повчаючи; співаючи і прославляючи; дякуючи; підкоряючись одне одному*).

Апостол говорить: «Наповнюйтеся Духом» (вірш 18), уявляючи віруючих, які збираються для натхненого Духом поклоніння Богів, яке підтримує єдність (див. Ефес. 4) і контрастує з егоцентричною поведінкою і поклонінням язичників (див. Ефес. 5:1–18). У такому ранньому християнському поклонінні переважало музичне прославлення. Існує навіть висловлювання, що Церква народилася в пісні. Уривок Ефес. 5:18–20 разом із текстом Колос. 3:16 свідчать про важливість співу в християнстві (пор. Дії 16:25; Якова 5:13).

У поклонінні є «горизонтальний» елемент, оскільки під час співу члени Церкви в певному сенсі «повчають самих себе» (Ефес. 5:19). А також є «вертикальний» елемент, оскільки конкретний об'єкт хвали та подяки — Бог, Небесний Отець та Ісус Христос (вірші 19, 20; пор. Колос. 3:16). У фразі «урочистими та духовними піснями» прикметник «духовні» (грец. *пнеуматікос*) підкреслює роль Святого Духа в поклонінні, оскільки ці гімни були створені й виконуються під Його впливом. Отже, в описі раннього християнського поклоніння всі три Особи Божества зображені як активні Учасники.

Як ви можете використати музику, щоб покращити свій досвід поклоніння?

П'ятниця, 25 серпня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Досліджуючи уривок Ефес. 5:1–20, ми бачимо, що Павло займає рішучу позицію проти гріха та зла, особливо проти сексуальної аморальності й непристойної мови. Він не бажає миритися з аморальною поведінкою серед Божого народу,

а закликає всіх віруючих до високих моральних стандартів. Християни повинні ідентифікувати себе як Божих «улюблених дітей», як «святих», благочестивих (вірші 1–10). Апостол вірить: у такий спосіб християни проливають небесне світло на темряву, відвертаючи своїх сусідів від саморуйнівного життя і повертаючи їх до Божої благодаті й істини (вірші 11–14).

Павло уявляє Церкву, яка збирається на поклоніння, натхнену новим зобов'язанням поводитися, «як діти світла», в очікуванні повернення Христа (вірш 8; див. також вірші 15, 16) і благословенну Його присутністю (вірш 14). Оскільки віруючі мотивовані своїм статусом Божих улюблених дітей і смертю Христа за них (вірші 1, 2), а також наповнюються Духом (вірш 18), їхнє спільне поклоніння характеризується енергією і радістю, коли вони співають подячну хвалу своєму Господу Ісусу Христу й Богу Отцю. Міцно тримаючись за небесні реалії, вони оспівують свою надію на майбутнє, укорінену в історії про те, що Бог здійснив, здійснює і ще здійснить через Ісуса Христа, їхнього Господа (вірші 18–20).

Дослідивши уривок Ефес. 5:1–20, ми бачимо, що це не просто набір пов'язаних між собою повелінь щодо християнського життя. Він стає пророчою настановою щодо християнської ідентичності, посвячення, громади й поклоніння в останні дні. Апостол щиро запрошує нас «розкупити товар за зниженими цінами», який запропоновано нам під час очікування Приходу Христа (вірш 16).

Запитання для обговорення:

1. Зіткнувшись із «вірусною» культурою, яка пропонує свої цінності 24/7/365 за допомогою багатьох засобів масової інформації, як віруючі можуть дотримуватися високих стандартів Божого Слова?
2. Які стратегії можуть використати віруючі сьогодні, щоб «досліджувати те, що до вподоби Богам» (вірш 10), і пізнавати, «в чому полягає Господня воля» (вірш 17)?
3. Як наше сучасне суспільство відображає язичницькі практики, подібні до тих, з якими Павло мав справу свого часу?

Ключові вірші: Ефес. 5:15–17.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 5:1–20; 1 Кор. 5:1–12; Об'явл. 16:1–16; Колос. 4:5;
Прип. 20:1; 23:29–35; Дії 16:25.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Наші цінності й мудрість визначаються нашим світоглядом та ідентичністю. Неєврейський світогляд розвине певний набір цінностей і певний тип мудрості. Принципи Божого Царства, світогляд і цінності Бога породжують зовсім інший тип мудрості. Саме тому Павло не закликає християн прийняти мудрість однієї з філософських шкіл або ж наслідувати греко-римську зарозумілість у їхньому прагненні до розвитку чеснот. На його думку, християнська мудрість корениться в жертвній любові Бога, у світлі Христа й чистих моральних принципах. Мудрий християнин уникатиме мудрості цього світу, яка виражається в розпусті, егоцентричних хвастошах і вживанні вина. Натомість мудрий християнин прокинеться від «забуття» світу, буде освітлений Євангелієм Христа, отримає силу від присутності в серці Святого Духа, схопиться за спасіння й поклонятиметься Богові!

Різниця між мудрістю цього світу і Божою мудрістю полягає в розумінні того, хто є об'єктом поклоніння: я чи Бог? На кому зосереджена людина: на собі чи на Богові? Ким наповнена людина: собою чи Богом?

Теми уроків. У дослідженні цього тижня особлива увага приділяється трьом основним темам:

1. Християнська мудрість корениться в Божому одкровенні, у світлі Христа.

2. Християнська мудрість – це не набір дотепних висловлювань про життя. Це спосіб життя, перетвореного Святим Духом відповідно до зразка, залишеного нам у Христі.

3. Християнська мудрість пов'язана зі спасінням і поклонінням.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Мудрість згори

Майже неможливо уявити, що Павло писав про практичні аспекти християнського життя і нічого не написав про мудрість. Увесь давній світ був занурений у розмови про мудрість. За кілька століть до Павла греки породили те, що вони назвали «філософією» – любов'ю до мудрості. Філософія повстала проти давньогрецької міфології, у якій із мудрістю асоціювалися грецькі боги, такі як Зевс, Метіда (перша дружина Зевса), Афіна (їхня дочка) та Аполлон. Люди радилися із цими божествами, яких вважали покровителями різних міст чи груп людей. Наприклад, вважалося, що шукачі мудрості в різних життєвих питаннях можуть отримати доступ до розуму або знань грецького бога Аполлона через Піфію, жрицю храму Аполлона, також відому як Дельфійський оракул. Та крім пошуку мудрості у Піфії, відвідувач храму Аполлона також навчався різних максим дельфійської мудрості, три з яких були найпопулярніші: «пізнай самого себе», «нічого зайвого» та «самовпевненість веде до смерті». Інші максими навчали грецького способу життя, від поваги до богів до ведення етичного способу життя й готовності померти за свою країну.

Філософи, або «любители мудрості», відкидали міфологічні аспекти своєї давньої релігії, але водночас вважали себе правонаступниками оракула в Дельфах. З одного боку, філософи стверджували, що Піфія оголосила Сократа наймудрішою людиною Греції, з іншого – самі використовували дельфійську мудрість, особливо першу максиму «пізнай себе».

Грецька філософія визначила та сформувала мету західної думки – шукати мудрості, апелюючи до людського розуму. В

основу етики, або грецького способу життя, було покладено той самий людський розум. На тому самому фундаменті ґрунтуються й інші філософії, особливо на Сході. Буддизм, наприклад, пропонує спосіб життя, зосереджений на людському досвіді та психології. Незважаючи на різноманітність філософських шкіл як на Заході, так і на Сході, усі вони мають спільну основу: принцип «пізнай себе». Цей принцип показує, що філософії – це орієнтовані на людину спроби зрозуміти кінцеву реальність життя, а на підставі людського самоаналізу і розуму доходять висновку про спосіб життя, прийняття рішень і поведінку. Отже, людська мудрість відкинула Божественне одкровення як на Заході, так і на Сході.

З іншого боку, основною характеристикою біблійної мудрості є те, що вона корениться в Божественному одкровенні. І Павло, і Яків згадують ті самі характеристики мудрості, які пропагують й інші філософи: спокій, врівноваженість, поміркованість, справедливість тощо. Однак Яків охарактеризував християнську мудрість як таку, «що згори» (Якова 3:17), а протилежну – як мудрість «земну, душевну, бісівську» (вірш 15). Павло описує той самий контраст між християнською мудрістю та світською, звертаючись до понять світла й темряви. Тому він застерігає ефесян від обману «марних слів» і «неплідних діл темряви» (Ефес. 5:6, 11), бо піддаватися обману означає бути немудрим.

Та чому Павло так похмуро характеризує мудрість цього світу? Хіба філософи навчали поганого, говорячи, що за основу життя треба брати справедливість і взаємну повагу? Безсумнівно, багато з них давало добрі поради. Та який би шляхетний спосіб життя не винайшла людська філософія, він завжди буде недосконалий і заснований на хибній мотивації, яка заперечуватиме можливість Божого одкровення. Проблема світських філософій полягає не тільки в тому, що вони стверджують, а й у тому, що вони відкидають чи заперечують. Філософ може частково правильно зрозуміти один аспект життя, але заперечення можливості Божого одкровення та сили його впливу на світ робить його філософію марною для спасіння й життя в Божому Царстві. Ось чому, наприклад, сексуальна нечистота не вважалася проблемою етики більшості філософів. І навіть якщо деякі філософи пропагували сексуальне утримання, причини для цього були хибні.

Еллен Уайт зазначає: «Багато вчинків, які визнають добрими ділами, навіть благодійністю, після ближчого розгляду можуть не виявитися такими, адже продиктовані неправильними мотивами. Багатьох хвалять за чесноти, які в них відсутні. Той, хто випробовує серця, перевіряє мотиви вчинків, і найчастіше ті діла, які самі люди високо оцінюють, Він записує як злі, тому що вони здійснюються з егоїстичних спонукань і лицемірно. Кожен учинок нашого життя, чудовий і гідний похвали або який заслуговує на осуд, судить Той, Хто знає думки серця за мотивами, які спонукали людину це зробити» (Свідчення для Церкви. Т. 2. С. 512).

З іншого боку, ці філософії «порожні», бо в їхніх вченнях немає сили благодаті, викуплення, прощення й сили Святого Духа, щоб перетворити нас і допомогти нам йти Божим шляхом. В одному листі Еллен Уайт говорить про важливість мотивації та одкровення щодо істини й філософії: «Віра в будь-яку омани не справлятиме освячувального впливу на життя або характер, жодна омана не стане істиною від того, що її повторюватимуть чи віритимуть у неї. Щирість ніколи не врятує від наслідків, якщо ми покладаємося на хибне вчення. Без щирості не може бути істинної релігії, але щирість у сповіданні хибної релігії ніколи не спасе людину. Можна щиро йти неправильним шляхом, але від цього він не стане правильним і не приведе до пункту призначення. Господь не хоче, щоб ми чомусь чи комусь сліпо довіряли і називали це освячувальною вірою. Істина – ось принцип освячення, тому нам залишається пізнавати, що є істина. Ми зобов'язані порівнювати духовне з духовним, усе випробовувати, але триматися тільки доброго, тобто того, що має печатку Божественного авторитету і відкриває нам справжні мотиви та принципи, які повинні спонукати нас до дії» (Вибрані вісті. Т. 2. С. 56).

Християнський спосіб життя, про який говорив Павло, ґрунтується на одкровенні Бога в Ісусі Христі. Тільки біблійний Бог, Який створив нас, може відкрити нам, Хто Він, хто ми і як нам жити, аби бути щасливими. Тільки Бог може дати нам благодать і силу жити цим життям у Його Царстві.

Урок 9 **Світло в Господі**

У п'ятому розділі Послання до ефесян Павло говорить не про те, що ефесяни були в темряві, а про те, що вони були «темрявою». А тепер «у Господі» вони є «світлом». Тому він закликає ефесян: «поводьтеся, як діти світла» (вірш 8). Апостол пояснює, що ходити у світлі означає приносити «плід світла», «адже плід світла – в усякій доброті, праведності й правді» (вірш 9). Жити треба так, як «до вподоби Богові» (вірш 10), – у світлі Христа (вірші 13, 14). Отже, ми є світлом у Господі, бо освітлені Христом (вірш 14).

Учення АСД про спосіб життя

Адвентисти сьомого дня включили спосіб життя до доктрин Церкви. Згідно з Писанням, для нас спосіб життя не є маргінальним аспектом християнства, а його центральною частиною. Біблійне вчення про християнство як спосіб життя ясно сформульовано у двох основних доктринах Церкви АСД: 19-й («Божий Закон») і 22-й («Християнська поведінка»). До того ж ми вважаємо зміну способу життя важливою частиною християнського досвіду, що також відображається в нашій церковній дисципліні й неодноразових закликах до відродження та реформації.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Попросіть учнів класу згадати, як вони ставилися до мудрості до того, як стали християнами. Що тоді було для них мудрістю? Запропонуйте їм дати своє визначення мудрості тепер, коли вони стали істинними християнами. Попросіть їх поділитися своїм розумінням мудрості з класом.
2. Попросіть учнів класу подумати над запитаннями: що означає «ходити у світлі»? Що це поняття означає для вас особисто?
3. Іноді християн звинувачують у тому, що вони зневажають мудрість і заважають розвитку людських знань. Деякі люди вважають, що християни зарозумілі й нехтують світською мудрістю. Як ми, християни-адвентисти, можемо оцінити пошуки мудрості в цьому світі, зважати на світову спадщину мудрості, бути покірними щодо отриманої від Бога мудрості та проповідувати, що Господь – істинне та єдине Джерело мудрості? Обговоріть відповіді у класі.

Урок
10

26 серпня –
1 вересня

ЧОЛОВІКИ ТА ДРУЖИНИ: РАЗОМ БІЛЯ ХРЕСТА

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 5:21–33; Филп. 2:3, 4; Єзек. 16:1–14; 2 Кор. 11:1–4; Бут. 2:15–25.

Пам'ятний вірш:

«Чоловіки, любіть своїх дружин, як Христос полюбив Церкву й віддав Себе за неї, щоб її освятити, очистивши купіллю води в слові, щоби поставити її Собі славною Церквою, яка не має ні плями, ні вади, і нічого такого подібного, але щоб вона була свята й непорочна» (Ефес. 5:25–27).

В уривку Ефес. 5:21–33 Павло розповідає про виявлення покори одне одному. Спочатку він дає поради дружинам-християнкам (вірші 22–24), далі – чоловікам (вірші 25–32), а наприкінці наставляє і тих, й інших (вірш 33).

Читаючи поради апостола, сучасні читачі Біблії можуть зрозуміти, як воскреслий Христос оцінює наші взаємини. В уривку Ефес. 5:21–6:4 Павло знову актуалізує велику тему Послання – єдність, але тепер уже для християнської сім'ї. Намалювавши портрет старої людини (див. Ефес. 4:22), він вітає створення нової людини (див. Ефес. 2:15). Живучи серед людей цього світу, віруючі виявляють перетворювальну силу Святого Духа (див. Ефес. 2:22; 3:16; 5:18–21; 6:17, 18) і нову етику за прикладом Христа (див. Ефес. 4:13, 15, 20–24, 32; 5:2, 10, 17, 21–33), вказуючи на остаточне виконання Божого плану для Його народу та всього світу.

Неділя, 27 серпня

ПОРАДА ДРУЖИНАМ-ХРИСТИЯНКАМ

Павло розпочинає з ключового тексту Ефес. 5:21, що пов'язує вірші 1–20, 22–33 і закликає членів Церкви підкорятися одне одному (пор. Марка 10:42–45; Римл. 12:10; Филп. 2:3, 4). Віруючі повинні робити це «в Христовому страху» (вірш 21). Це перший із кількох випадків, коли Павло представляє взаємини з Христом найважливішими й визначальними для віруючих.

Про що говорить Павло, благаючи членів Церкви підкорятися одне одному? Як ми маємо розуміти цю ідею? Ефес. 5:21.

Апостол закликає жінок-християнок підкорятися «своїм чоловікам, як Господу» (вірш 22), тобто своїм законним чоловікам (див. також 1 Петра 3:1, 5).

Чи означає цей текст, що дружина повинна підкорятися своєму чоловікові, ніби він — Христос, або що Христос — істинний і найвищий центр її підкорення? З огляду на тексти Ефес. 6:7 (де рабів закликають служити їхнім панам, «як Господу, а не як людям») і Колос. 3:18 (де дружин спонукають слухатися своїх чоловіків, «як личить у Господі») перевагу слід віддати другому пункту. Дружини самі віруючі та зрештою повинні шанувати Христа понад своїх чоловіків.

У Посланнях до колосян та ефесян Христос і лише Христос названий Головою Церкви, яка є Його тілом (див. Ефес. 1:22; 5:23; Колос. 1:18). «Христос — Голова Церкви, Він же — Спаситель тіла» (Ефес. 5:23). Так само чоловік — «голова дружини», причому вірність Церкви Христу — взірць для вірності дружини своєму чоловікові. Наведений текст передбачає подружнє життя в любові, а не дисфункціональний шлюб. До того ж вислів «чоловік є голова дружини» не слід тлумачити так, ніби він допускає будь-яку форму домашнього насильства.

«Павло пропонує жінкам підкорятися своїм чоловікам (пор. 1 Петра 3:1–6). Етика християнських взаємин у сім'ї стає зрозумілою, якщо усвідомити, що відмінність і підкорення в жодному разі не означають неповноцінності. Підкорення, запропоноване дружині, може існувати тільки між рівними; це не рабське підкорення, а добровільний послух з повагою, якою Творець

наділив чоловіка, призначивши його головою (пор. Бут. 3:16). Для організації та розвитку кожне суспільство повинно мати голову» (Коментар АСД. Т. 6. С. 1036).

«Якщо ж чоловік грубий, нестриманий, самолюбний, суворий і владний, то нехай навіть не згадує про те, що чоловік — голова дружини і що вона в усьому мусить йому підкорятися; бо він не Господь і навіть не чоловік у справжньому розумінні цього слова» (Е. Уайт. Християнська родина. С. 117).

Чому чоловікам і дружинам важливо пам'ятати наведені настанови?

Понеділок, 28 серпня

ЦЕРКВА ЯК НАРЕЧЕНА ХРИСТА (Частина 1)

Порівняйте уривок Ефес. 5:25–27, 29 з історією з Єзек. 16:1–14. Які елементи цієї історії Павло відображає у своєму Посланні?

Використовуючи щодо Церкви та її взаємин із Христом метафору шлюбу (Ефес. 5:25–27, 29), Павло говорить про звичай і роль давнього весілля. Щодо Церкви як Своєї нареченої Христос є Божественним Нареченим, Який:

1. Любить Церкву, Свою наречену (вірш 25). Ми ніколи не повинні забувати, що ця любов виходить із серця Ісуса. Він незмінно й безмежно любить нас!
2. Віддав Себе як викуп за наречену. У давнину під час весільної церемонії наречений платив викуп за наречену. Такий викуп — зазвичай настільки велика сума грошей і цінностей, що економіка давніх сіл залежала від цього звичаю. Христос платить безмірну ціну за Церкву як за Свою наречену, бо «віддав Себе за неї» (вірш 25). У Своєму втіленні та жертві на хресті Він віддає Себе як викуп за наречену.
3. Приготував купіль для Своєї нареченої. Підготовка нареченої була важливою частиною давніх весільних урочистостей. Як тоді, так і сьогодні саме дружки й родички нареченої готували її до церемонії. Павло ж уявляє, як Божественний Наречений готує Свою наречену до весілля! Саме Він освячує та очищає її «купіллю води» (вірш 26), що символізує хрещення.

4. Промовляє слова обітниці. Очищення нареченої здійснюється за допомогою слова (вірш 26), знаменуючи слова обіцянки, яку Божественний Наречений дає Своєї нареченій, можливо, на церемонії заручин (пор. Ефес. 1:3–14; 2:1–10). Це вказує на обітниці Бога віруючим під час їхнього навернення. Давні заручини включали серйозні переговори, зокрема письмову угоду про викуп нареченої (з боку чоловіка) і посаг (майно, яке наречена приносить від своєї сім'ї).
5. Підготовка та прикрашання нареченої. Коли наречена постає перед Нареченим, вона казково вродлива в бездоганній пишноті (див. Ефес. 5:27). Христос не лише освячує наречену-Церкву, Він також прикрашає її.

Як ці вірші допомагають нам зрозуміти ставлення Христа до нас? Чому це має втішати нас?

Вівторок, 29 серпня

ЦЕРКВА ЯК НАРЕЧЕНА ХРИСТА (Частина 2)

Як Павло використовує елементи давнього весілля у зверненні до християн у Коринті? Коли відбувається знайомство з нареченою? 2 Кор. 11:1, 2. _____

Використовуючи останній елемент давнього весілля, Павло змальовує Христа в уривку Ефес. 5:25–27 як Того, Хто:

6. Представляє наречену Самому Собі! У давнину наречену представляв найкращий чоловік, її посаджений (весільний) батько, а наречений — ніколи! Однак тут Павло зображує Ісуса, Який представляє наречену-Церкву Самому Собі.

Апостол використовує шлюбні звичаї і ролі, щоб підкреслити ставлення Христа до Церкви в хронологічній схемі: 1. Заручини. Христос приніс Себе в жертву за Церкву (викуп за наречену) (вірш 25) і в такий спосіб побрався з нею. 2. Підготовка до весільної церемонії. Наречений продовжує виявляти увагу до нареченої, освячуючи й очищаючи її (вірш 26). 3. Сама весільна церемонія. Увага Христа звернена на представлення нареченої на весіллі (вірш 27). Цей останній елемент вказує на велике весільне торжество під час Його повернення, коли Христос, Наречений, прийде, щоб узяти Церкву як наречену і представити її Самому Собі (вірш 27; пор. 2 Кор. 11:1, 2; Колос. 1:21–23, 28).

Давні весілля часто починалися з нічної ходи (див. Матв. 25:1–13). Наречений і його оточення збиралися в домі нареченого — новому будинку пари — і з урочистою церемонією розпочинали ходу. Освітлений смолоскипами, з веселою музикою і великою радістю натовп рухається до будинку батька нареченої. Зустрівши там наречену або дорогою її процесію, учасники ходи доставляють пару в їхній новий будинок, де гості влаштовують тижневий бенкет, кульмінацією якого є весільна церемонія, коли наречена постає перед нареченим.

Зображуючи Христа, Який представляє Церкву Самому Собі, Павло посилається на цю грандіозну ходу і на момент представлення. Так він малює зворушливу картину повернення Христа як майбутню весільну церемонію, коли довгі заручини між Христом і Його Церквою завершуються і відбувається весілля.

Яку вістку ми можемо отримати з усіх цих позитивних, щасливих та обнадійливих образів?

Середа, 30 серпня

ЛЮБИТИ СВОЇХ ДРУЖИН, ЯК ВЛАСНІ ТІЛА

Який новий аргумент використовує Павло, щоб спонукати чоловіків виявляти ніжну любов до своїх дружин? Ефес. 5:28–30. _____

Поради Павла для християнської сім'ї (Ефес. 5:21–6:4) розкривають складний соціальний контекст. В уривку Ефес. 5:28–30 апостол звертається до чоловіків, які, слідує поширеній тогочасній моделі, можуть вибрати ненависть до свого тіла (див. вірші 28, 29), ображаючи і б'ючи своїх дружин. В греко-римському світі часів Павла юридична влада «отця сімейства» (лат. *Pater familias*) була незаперечна. Він міг жорстоко карати або навіть убити свою дружину, дітей і рабів, залишаючись у межах своїх законних прав (хоч застосування такої влади дедалі більше обмежувалося громадською думкою).

У віршах 25–27 Павло описав найвищий приклад любові, любові Христа до Церкви, пропонуючи чоловікам модель, що докорінно відрізнялася від поширеної. Та перш ніж викласти новий аргумент, він знову вказує на великого Взірця, закли-

каючи чоловіків-християн ставитися до дружин так, як Ісус, Який «віддав Себе» за Свою наречену-Церкву і задовольняє всі її потреби (вірші 25–27). Павло спонукає чоловіків-християн відкинути звичаї свого часу і прагнути виявляти ніжну Христову любов.

В уривку Ефес. 5:28–30 Павло додає новий аргумент для виявлення любові чоловіків-християн до своїх дружин, і це — самолюбство. Апостол пише: «Ніхто ніколи свого тіла не зненавидів» (принаймні ніхто із психічно здорових). Чоловіки не шкодять собі й не нищать свого тіла, навпаки, годують і гриють його (вірш 29). Бажаючи усунути насильство й жорстоке ставлення до дружини-християнки, Павло закликає чоловіка-християнина ототожнити себе зі своєю дружиною. Ви настільки єдині з нею, стверджує Павло, що заподіяння їй шкоди — це не що інше, як заподіяння шкоди самому собі, а більшість людей у здоровому глузді так не роблять.

Повертаючись до прикладу Ісуса, Павло стверджує, що Сам Христос піклується про віруючих — членів «Його тіла» (вірші 29, 30). Апостол дає чоловікам настанову: ваше поводження з дружиною має відповідати тому, як ви ставитесь до себе і, звичайно, як Христос ставиться до вас.

Звертаючись як до дружин, так і до чоловіків, Павло ставить за приклад Ісуса. Як ви можете навчитися від Спасителя любові до тих, хто перебуває у вашому сімейному колі?

Четвер, 31 серпня

МОДЕЛЬ ШЛЮБУ «ОДНЕ ТІЛО»

Прочитайте розповідь про творіння в Бут. 2:15–25. Наскільки важливо для чоловіка та дружини стати одним тілом (Бут. 2:24)?

Саме цей текст Павло цитує в Ефес. 5:31 як кульмінацію своїх порад дружинам і чоловікам. Розмірковуючи про потреби християнських громад і сімей, Павло згадує історію творіння. У словах Бут. 2:24 він чує послання для всіх сімейних пар на всі часи. Згідно з Божественним задумом, шлюб — це особливі стосунки у форматі «одне тіло», де сексуальна єдність відобра-

жається в емоційній і духовній єдності, а емоційна й духовна єдність наповнює сенсом сексуальні стосунки.

Зверніть увагу: цитуючи текст Бут. 2:24, Павло наводить слова про шлюб, сказані до гріхопадіння, і застосовує їх до взаємин між чоловіками та дружинами. У нашому грішному світі жорстока експлуатація сексуальних стосунків між чоловіком і жінкою показує, наскільки глибоко в сучасній культурі вкоренилася ідея про те, що сексуальний союз уособлює поневолення жінки. Павло стверджує: згідно з Біблією, сексуальні стосунки — це не поневолення, а союз, завіт. Такі взаємини свідчать не про панування чоловіка, а про союз чоловіка та дружини, настільки близький, що вони стають «одним тілом». Отже, ми можемо звернутися до слів в Ефес. 5:21–33 та Бут. 2:24 для важливого контркультурного й коригувального богослов'я шлюбу й сексуальних стосунків. Павло продовжує свою думку в наступному вірші: «Це велика таємниця» (вірш 32). Цю таємницю представляє подвійна метафора: християнський шлюб, який розглядається у світлі взаємин Христа з Його Церквою, і стосунки Христа з Його Церквою, які стають зрозумілими у світлі християнського шлюбу (вірш 32). Християнський шлюб звеличується, якщо порівнювати його із взаєминами між Христом і Церквою. А розглядаючи стосунки Церкви з Христом через призму християнського шлюбу, віруючі по-новому розуміють свої взаємини із Христом.

Як текст Ефес. 5:33 підсумовує поради Павла в уривку Ефес. 5:21–32? Якщо ви одружені, то як можете повніше втілювати ці принципи у своєму шлюбі?

П'ятниця, 1 вересня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитайте в книзі Е. Уайт «Свідчення для Церкви» (Т. 7) розділ «Обов'язки сімейного життя» (С. 45–50); у книзі «Християнська родина» розділ «Взаємні зобов'язання» (С. 114–120).

Еллен Уайт послідовно закликає шлюбних партнерів відмовитися від спроб контролювати одне одного: «Ані чоловік, ані дружина не повинні робити спроб панувати одне над одним. Не намагайтеся примусити одне одного сліпо підкорятися вашим бажанням. Роблячи так, ви не можете зберегти

взаємну любов. Будьте добрі, вибачливі, уважні й люб'язні» (Християнська родина. С. 118).

Вона чітко коментує тлумачення й застосування текстів Колос. 3:18 та Ефес. 5:22–24: «Часто виникає запитання: чи може дружина мати власну волю? Біблія ясно свідчить про те, що чоловік — голова сім'ї. «Дружини, коріться своїм чоловікам». Якби це повеління закінчувалося такими словами, можна було б сказати, що становищу жінки не позаздриш... Багато чоловіків зупиняється на словах: «Дружини, коріться...», але ми прочитаємо продовження цього повеління: «як Господу» (Ефес. 5:22). Бог вимагає, щоб жінка завжди мала страх Божий і споглядала Божу славу. Вона повинна цілковито підкорятися лише Господу Ісусові Христу, Котрий придбав її як Свою дитину безмірною ціною власного життя... Є Той, Котрий стоїть вище за чоловіка, — це її Викупитель, і коритися своєму чоловікові вона повинна так, як заповідав Бог, — «як Господу»» (Християнська родина. С. 115, 116).

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Уявіть, що хтось стверджує, ніби Ефес. 5:21–33 — це застарілий уривок, який неактуальний для християнських сімей, оскільки нав'язує модель шлюбу, зосереджену на владі й пануванні чоловіка. Що б ви сказали у відповідь? Які б слова використовували із самого уривка?
2. Як поради Павла в Ефес. 5:21–33 можуть допомогти тим, хто опинився в складних шлюбних стосунках?
3. Деякі християни стверджують, що історія творіння світу в Бут. 1 і 2 — це лише метафора і не відображає того, що сталося насправді, а саме: мільярди років еволюції. Що говорить нам використання Павлом цієї історії про те, наскільки буквально він її сприйняв?
4. Докладніше зупиніться на темі «одне тіло». Як це допомагає нам краще зрозуміти святість шлюбу? Чому подружжя має робити все можливе, щоб захистити святість свого шлюбу?

Ключові вірші: Ефес. 5:25–27.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 5:21–33; Филп. 2:3, 4; Єзек. 16:1–14; 2 Кор. 11:1–4; Бут. 2:15–25.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Золотою ниткою через усе Послання до ефесян проходить тема єдності. Вона стосується не лише взаємин між євреями та язичниками в Церкві (див. Ефес. 2). У своєму Посланні Павло багато разів говорить про те, як Триєдиний Бог втілює в життя цю єдність: через спасіння, хрещення, віру й духовні дари, через присутність у нас Святого Духа, перетворення нашого життя за образом Христа. Апостол був упевнений, що єдність у всіх її аспектах можлива лише в Христі.

Особливе місце в дискусії про єдність Церкви як нового людства Павло відводив сім'ї. Якщо колись й існував приклад чи модель єдності, то це сім'я. Сім'я може бути по-справжньому єдина лише в Христі, як язичники та юдеї єдині в Христі і як всі члени Церкви об'єднані в одне Христове тіло. У сім'ї дружина кориться чоловікові, як Церква кориться Христові, а чоловік любить свою дружину, як Христос полюбив Церкву. Божественний аспект подружніх стосунків означає, що ми повинні дивитися на сім'ю так само, як на неї дивиться Бог. Цей Божественний аспект також означає, що сім'я має виконувати функції і досягати цілей, які їй дав Господь при творінні: бути «одним тілом», неподільним цілим. Двоє стають одним не через взаємну вигоду, а тому, що Бог створив їх для служіння одне одному. Єдність сім'ї вказує на дещо більше, ніж сама сім'я, як і єдність Церкви вказує на єдність Триєдиного Бога та Його ставлення до людства.

Теми уроку. Це дослідження присвячено трьом основним темам:

1. Тема єдності продовжується в християнській сім'ї і проявляється в стосунках чоловіка та дружини.
2. Єдиний спосіб збереження єдності в істинній християнській сім'ї – бути «у Господі». Це означає, що подружжя кориться одне одному так, як задумав Бог під час творіння і засвідчив Ісус жертвовною любов'ю до людства в Його Плані спасіння.
3. Сім'я, яка справді перебуває в Господі, не буде практикувати образливі стосунки, такі як перелюб чи насильство, тому що і чоловік, і дружина навчаються поважати і любити одне одного в Господі.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Учення Павла про сім'ю

Уривок Ефес. 5:21–33 – глибока христологічна й еклезіологічна дискусія. Як і в інших посланнях, Павло поєднує серйозні богословські роздуми (учення про Христа та вчення про Церкву) з практичними міркуваннями. На думку Павла, біблійне богослов'я існує не тільки для розвитку послідовної інтелектуальної системи, тому практичні настанови апостола завжди будуються на міцному фундаменті Божого Слова.

Апостол не підходить до обговорення питання сім'ї поверхово, начебто це другорядне питання, яке легко розв'язати завдяки загальнолюдській мудрості або знанням із психології і соціології. Він обговорює питання сім'ї в контексті основних християнських доктрин: про Бога, творіння, Христа, спасіння та Церкву. Фактично Павло не використовує сім'ю для ілюстрації цих учень, а навпаки, використовує ці вчення для ілюстрації християнської сім'ї!

Як і у випадку з Церквою, Павло не згоден з тим, що підхід до християнської сім'ї визначається реаліями нашої грішної людської природи й суспільства. Він дотримується Ісусового принципу тлумачення: «Спочатку так не було» (Матв. 19:8). Цей принцип допомагає християнській Церкві та її богослов'ю орієнтуватися на відновлення Божих ідеалів, на протиположності законам реалій грішного світу. Ставлення Павла до сім'ї в контексті

основних християнських доктрин показує, що християнська сім'я не має йти на компроміс із загальноприйнятою «мораллю».

Коріться і любіть

Заклики Павла «коріться», «любіть», звернені до чоловіків і дружин, викликали численні суперечки, аж до засудження християнства як женоненависництва. Однак ці реакції ґрунтуються на неправильному розумінні Послання Павла.

Декілька моментів можуть допомогти нам краще зрозуміти цей уривок:

1. Ставлення як чоловіка, так і дружини визначається покорою одне одному (див. Ефес. 5:21) завдяки наповненню Святим Духом (вірш 18).

2. Дружина кориться чоловікові не як начальнику, а як Христу, своєму Спасителеві й Захиснику. Сенс покори в тому, щоб ставитися до чоловіка з великою повагою, шанувати, визнавати й цінувати його як свого захисника та помічника. Біблія не дає жодних підстав вважати дружину нижчою за чоловіка, і вона не має підкорятися йому як вищому. Навпаки, Павло навчає правильної покори й поваги, які дружина повинна виявляти до свого чоловіка. Факт, що християнство проголошує однакову гідність чоловіків і жінок у Христі, не повинен робити дружин зарозумілими й зверхніми у ставленні до чоловіків. Навпаки, дружина має бути люблячою, вірною, підтримувати свого чоловіка.

3. Чоловіки повинні пам'ятати, що жінки сприймають кохання з погляду турботи й захисту. Любов чоловіка до дружини подібна до жертвовної любові Господа до Церкви. Апостол навчає чоловіків правильної покори, вдячності й любові до їхніх дружин.

4. Павло порівнює покірність дружини з покірністю Церкви, а любов чоловіка – з любов'ю Христа. Однак він не порівнює довільно, змішуючи богословські концепції і в такий спосіб створюючи основу для ієрархічних взаємин між чоловіками й жінками чи сакраментального погляду на шлюб. Навпаки, апостол відразу уточнює своє порівняння і докладно пояснює, що саме він мав на увазі і що саме порівнює. Його порівняння стосується взаємин і форм покори одне одному та виявлення любові.

Іван Златоустий (347–407 рр. н. е.), відомий проповідник і патріарх церкви в Константинополі, використав свої найкращі навички проповіді, щоб описати любов чоловіка до дружини:

«Хочеш, щоб дружина корилася тобі, як Христу кориться Церква? Піклуйся і сам про неї, як Христос про Церкву. Навіть якби треба було пожертвувати за неї життям, навіть якби треба було тисячу разів бути розсіченим або витерпiti й постраждати, не відмовляйся; а якщо ти витерпів усе це, не думай, що зробив щось подібне до того, що здійснив Христос. Ти терпиш це, будучи вже в союзі з дружиною; а Він страждав за Церкву, яка відверталася від Нього й ненавиділа Його. Як Він, коли вона відверталася, ненавиділа, зневажала Його і була розпусна, зі Своєї великої поблажливості підкорив її під Свої ноги, не вдаючись ні до погроз, ні до осуду, ні до залякування і ні до чого подібного, – так і ти стався до своєї дружини; навіть якщо ти бачиш, що вона нехтує тобою, розпусна, зневажає тебе, зумій привести її до своїх ніг своїм великим піклуванням, любов'ю і дружбою, немає уз міцніших за ці, особливо для чоловіка і дружини. Слугу можна іноді прив'язати страхом, хоч, найімовірніше, і його цим не зв'яжеш, він відскочить і втече, а подругу життя, матір дітей і джерело радості треба прив'язувати до себе не страхом і погрозами, а любов'ю і прихильністю. Що за шлюб, коли дружина тремтить перед чоловіком? Яким задоволенням може насолодитися чоловік, який мешкає з дружиною, як із рабою, а не як із вільною? Якби й сталося витерпiti щось за неї, не нарікай: Христос цього не робив» (Бесіди св. Івана Златоустого, архієпископа Константинопольського, на Послання до ефесян, бесіда 20).

Учення АСД про шлюб і сім'ю

Богослов'я сім'ї настільки важливе, що деякі християнські церкви включили пункт про сім'ю до списку своїх доктрин (наприклад, Вестмінстерське сповідання віри, розділ 24). На жаль, деякі церкви дійшли до крайності, розглядаючи шлюб і сім'ю як таїнство.

Погляд адвентистів сьомого дня на сім'ю, особливо на стосунки між подружжям, виражений у доктрині 23: «Шлюб – це Божественна постанова, що дійшла до нас з Едену і затверджена Христом як довічний союз між чоловіком і жінкою для їхнього спільного життя й любові. У християнському шлюбі партнери, взаємно пов'язані між собою єдністю віри, беруть

на себе зобов'язання не лише одне перед одним, а й перед Богом. Взаємно виявлені любов, пошана, повага і відповідальність є основою таких стосунків, у яких відображаються любов, святість, близькість і незмінність взаємин між Христом і Його Церквою. Щодо розлучення Христос сказав: «Кожний, хто розлучається зі своєю дружиною, – за винятком подружньої зради, – той штовхає її на перелюб; і хто одружується з розлученою, той чинить перелюб». Хоч деякі сімейні зв'язки можуть виявитися неідеальними, подружжя, яке повністю віддало себе одне одному в Христі, може досягнути близьких взаємин у любові, якщо довіряться керівництву Духа і вихованню Церкви. Бог благословляє сім'ю і хоче, щоб її члени допомагали одне одному в досягненні цілковитої зрілості. Від батьків очікується, що вони виховують своїх дітей у любові до Господа та в послуху Йому. Приклад і слова батьків допомагають дітям дізнатися, що Христос – ніжний і турботливий Вихователь, Який бажає бачити всіх викуплених членами Божої сім'ї. Згуртованість членів сім'ї – одна з відмітних ознак останньої Трьохангельської вістки» (Основи віри. https://www.advent-ug.org/Osnovu_veru.html).

Адвентистська Церква також надає додаткові пояснення щодо сім'ї через офіційні заяви. Її заява 1996 року про «Шлюб» (див. нижче) пов'язана з п'ятим розділом Послання до ефесян, хоч у заяві Церкви не використовуються біблійні посилання. Однак кілька пунктів цього твердження підкреслюють богословське значення шлюбу й сім'ї:

По-перше, у цій заяві сказано, що шлюб тісно пов'язаний із природою біблійного Триєдиного святого Бога: «Єдність у шлюбі двох різностатевих індивідуумів, створених за Божою подобою, відображає нерозривну єдність трьох Осіб Божества».

По-друге, сім'я символізує взаємини Бога й людства: «Через усе Писання червоною ниткою проходить шлюбний союз між чоловіком і жінкою як символ нерозривних уз між Богом і людством. Це свідчення вірності людини своєму Богові, Його самовідданої любові, це символ Його завіту зі Своім народом. Гармонійний союз чоловіка та жінки в шлюбі відіграє основну роль у забезпеченні соціальної єдності, він освячений часом і є базовим елементом суспільної стабільності».

По-третє, у заяві підкреслюється, що людські сім'ї перебувають у стані гріха і потребують відновлення в Ісусі Христі та Святому Духові: «Оскільки заснований Богом інститут шлюбу був спотворений гріхом, його первісна чистота і краса чекають на відновлення. Через визнання викупної діяльності Христа і вплив Святого Духа на людське серце може бути відновлений первісний задум Бога про шлюб, що дозволить чоловікові та жінці збудувати міцні гармонійні стосунки, поєднуючи свої життя під егідою шлюбного союзу» (Адміністративний комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня. «Шлюб», 23 квітня 1996 р., див. <https://www.asd.in.ua/archives/1188314082>).

Адвентистська Церква виступила з додатковими заявами, які засуджують жорстоке поводження й насильство в сім'ї («Заява про жорстоке поводження й насильство в сім'ях». Адміністративний комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня, 1995 р.), а також підтримують жінок у різних складних ситуаціях («Заява щодо проблем жінок». Адміністративний комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня, 1995 р.).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Обговоріть зі своїми учнями, як їхні сім'ї або громада можуть стати центром сімейного примирення, де чоловіки та дружини зі світських сімей могли б примиритися.
2. Запропонуйте вашому класу уявити, що їх попросили підготувати три презентації у рамках проекту з популяризації християнських взаємин між чоловіком і дружиною у суспільстві. Які три теми вони виберуть, а потім які елементи включать у кожен тему?
3. Попросіть учнів знайти та пояснити три основних відмінності між тим, як Біблія і їхня місцева культура розглядають стосунки між чоловіком і дружиною в сім'ї. Якими трьома способами вони могли б покращити стосунки у своїх сім'ях, щоб стати ближчими до біблійної моделі сімейних взаємин?

ПРАКТИЧНА ВІРНІСТЬ ХРИСТУ

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:1–9; Марка 10:13–16; Колос. 3:21; 1 Петра 2:18–25; 2 Кор. 5:10; Колос. 3:24, 25.

Пам'ятний вірш:

«І ви, пани, так само робіть їм, — облиште погрози, знаючи, що й ви, і вони мають Господа на небесах, а Він не зважає на особу» (Ефес. 6:9).

У 2018 році велику увагу привернув артефакт, що зберігається в Музеї Біблії у Вашингтоні, округ Колумбія. Це скорочена Біблія, призначена для навчання основ віри, проте з неї було видалено всі уривки, що підбурювали рабів до повстання. З цієї Біблії, виданої 1808 року, не просто вилучили деякі уривки. У ній немає 90 % Старого Завіту та 50 % — Нового. З 1189 розділів Біблії залишилося лише 232.

Водночас уривки, які ніби посилюють інститут рабства, залишили без змін, зокрема такі тексти, як: «Раби, слухайтеся земних панів зі страхом і тремтінням, у простоті вашого серця, як Христа» (Ефес. 6:5).

Нині важливе завдання християн полягає в тому, щоб сприймати уривок Ефес. 6:1–9 у контексті всієї історії спасіння, розкритої у Біблії. Чого ми можемо навчитися, спостерігаючи за тим, як Павло застосовує цінності Євангелія до хибних соціальних структур свого часу?

ПОРАДИ ДІТЯМ

Яку пораду Павло дає дітям і як підтверджує цю пораду словами зі Старого Завіту? Ефес. 6:1–3 (див. також Матв. 18:1–5, 10; Марка 10:13–16). _____

Аби повною мірою оцінити пораду Павла дітям, ми повинні уявити, як її читають у домашніх церквах великого квітучого міста Ефеса. Слово «діти» (грец. *та текна*) включало різні вікові групи, оскільки діти залишалися під владою батька до його 60-річного віку (у грецькій традиції) або до його смерті (у римській традиції). Однак ці діти доволі малі, щоб батьки могли навчати їх (Ефес. 6:4), але й досить дорослі для самостійного навчання.

Ми чуємо, як Павло закликає дітей, які поклоняються в християнських громадах, слухатися і шанувати своїх батьків «у Господі», тобто в Христі. Можна сказати, що цей уривок є основним для виховання дітей і служіння їм.

Однак повеління Павла дітям слухатися батьків не завжди можна виконати. Коли вказівки батьків «суперечать вимогам Христа, тоді, хоча це може призвести до ускладнень, вони повинні слухатися Бога, вірячи в те, що Господь потурбується про можливі наслідки» (Е. Уайт. Християнська родина. С. 293).

Свою настанову дітям апостол завершує п'ятою заповіддю, що свідчить про те, як високо він цінував Декалог — моральне керівництво для християн у всіх сферах життя (див. Ефес. 4:1–6:9; 4:25, 28; 5:3–14). Павло цитує початок заповіді: «Шануй свого батька та матір» (вірш 2) і додає свій коментар — «така перша заповідь з обітницею», а потім завершує цитату: «щоб тобі було добре і щоб ти був довголітній на землі» (вірш 3). П'ята заповідь свідчить про те, що шанування батьків є частиною Божого задуму для процвітання людини. Повага до батьків, хоч би які недосконалі вони були, сприяє зміцненню здоров'я та зростання добробуту людей.

Як тексти Ефес. 6:1–3 підтверджують важливість сімейних стосунків? _____

ПОРАДИ БАТЬКАМ

Порівняйте тексти Ефес. 6:4 та Колос. 3:21. Що апостол Павло радить робити батькам на протиположності поведінці, яка дратує їхніх дітей? Колос. 3:21. _____

Єврейський документ «Сирах», доступний за часів Павла, радить батькам, як поводитися зі своїми синами: «Хто любить свого сина, той нехай частіше карає його, щоб згодом утішатися ним... Пести дитя, і воно злякає тебе; грайся з ним, і воно засмутить тебе... Навчай сина твого і працюй над ним, щоб не засмучуватися через його непристойні вчинки» (Сирах 31:1, 9, 13).

Однак повчання Павла має зовсім інший тон. Спочатку він закликає батьків позбутися негативу: «не дратуйте своїх дітей». Далі апостол радить культивувати позитив: «виховуйте їх у послуші та вченні Господа» (Ефес. 6:4). За часів Павла батьки мали повну юридичну владу над дітьми, яких вважали своєю власністю. Батьки мали право застосовувати до своїх дітей жорстокі покарання, аж до смерті. Фактично в деяких стосунках влада батька над своїми дітьми перевершувала владу господаря над своїми рабами. Писання не схвалює такої влади, роз'яснюючи, як будувати сімейні стосунки. У контексті вірності Христу Павло закликає батьків-християн переосмислити застосування своєї влади, оскільки діти, яких провокують на роздратування, не зможуть прийняти «послух та вчення Господа» (вірш 4). Тут міститься заклик поважати дітей як учнів Христа, щоб вони брали активну участь у поклонінні.

«Батьки й матері, у своїй сім'ї ви повинні виявляти Божий характер. Вам слід вимагати послуху, але не в словесній бурі, а в любові й доброті... Будьте приємні у спілкуванні із сім'єю, утримуйтеся від будь-якого слова, яке може викликати роздратування. “Батьки, не дратуйте своїх дітей”, — така Божественна настанова... Слово Боже не дозволяє ні батьківської суворості чи тиску, ні дитячої непокори. Божий Закон і в сімейному житті, і на державному рівні походить із безмірно люблячого серця» (Е. Уайт. Виховання дітей. С. 259).

Хоч у контексті цього уроку йдеться про батьків і дітей, які принципи ми можемо почерпнути з наведених текстів щодо нашої взаємодії з іншими людьми?

Вівторок, 5 вересня

РАБСТВО В БІБЛІЇ ТА ІСТОРІЇ

Прочитайте настанови рабам і рабовласникам у таких уривках: Ефес. 6:5–9; Колос. 3:22–4:1; 1 Кор. 7:20–24; 1 Тим. 6:1, 2; 1 Петра 2:18–25. Як би ви підсумували ці поради?

Ми дивуємося, читаючи звернення Павла до рабів-християн та їхніх рабовласників-християн, які перебувають разом у домашніх церквах Ефеса. Очевидно, рабство в греко-римському світі суттєво відрізнялося від пізнішої версії у Новому Світі. Воно не було зосереджене на одній етнічній групі. Міські домашні раби іноді отримували можливість здобути освіту і могли працювати архітекторами, лікарями, філософами. Часом ці раби отримували свободу після обмеженого періоду служби, хоч більшість до кінця життя перебувала в неволі.

Однак таке ставлення до рабів було не скрізь, і в сільській місцевості вони виснажливо працювали. Незалежно від місця роботи раби підкорялися майже необмеженій владі й авторитету рабовласника, який володів ними, їхніми дружинами й дітьми. Слова римського мімічного поета, колишнього раба Публілія Сіра нікого не залишають байдужим: «Краще померти, ніж жити приниженим рабом».

Рабство було невід'ємною частиною суспільства, у якому жив Павло. Він згадує про нього не як соціальний реформатор, а як пастор. Пастор Павло пропонує віруючим поради щодо того, як жити в навколишніх реаліях і сформувані нове бачення, зосереджене на перетворенні окремого віруючого, що пізніше може вплинути на суспільство загалом. «Його бачення не передбачало звільнення рабів у Римській імперії. Імовірно, його погляд був звернений на дещо інше, ніж юридичне звільнення від рабства, тобто на нове творіння, засноване на спілкуванні братів і сестер як усиновлених Божих дітей... Для апостола

соціальна революція мала відбутися в Церкві, у тілі Христовому на місцевому рівні, у християнській домашній церкві та сім'ї» (Scot McKnight. *The Letter to Philemon*. Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 2017. P. 10, 11).

Одна з найбільших плям в історії християнства — використання біблійних уривків про рабство для виправдання цієї системи. Який серйозний урок ми повинні засвоїти для себе щодо того, наскільки обережно необхідно поводитися з Божим Словом?

Середа, 6 вересня

РАБИ ХРИСТА

Прочитайте уривок Ефес. 6:5–8. До чого Павло закликає рабів-християн у цих текстах? _____

Павло закликає рабів-християн слухатися своїх господарів, щиро й охоче служити їм. Зауважте, що апостол неодноразово просить рабів здійснити велику заміну. Тобто вони не повинні ставити свого рабовласника на місце Христа, пропонуючи йому таку вірність, яка належить лише Господу. Навпаки, в обов'язках і вірності, що мотивують їхнє щире й старанне служіння, вони повинні поставити Христа, Господа, на місце рабовласника. Заохочуючи здійснити цю важливу заміну, Павло пропонує перетворене, християнське розуміння взаємин між паном і рабом.

Зверніть увагу на аргументи, висунуті апостолом на користь такої заміни:

- Павло применшує владу рабовласників, називаючи їх земними панами, і вказує на справжнього Небесного Господаря (вірш 5).
- Раби повинні служити «зі страхом і тремтінням, у простоті вашого серця, **як Христу**» (вірш 5, виділено автором).
- Павло стверджує, що раби-християни повинні служити як раби не своїх панів, а як раби Христа (вірш 6).
- Звершуючи своє служіння, раби повинні виконувати «Божу волю щиро», пам'ятаючи, що Господь дивиться на них (вірш 6).

- Павло закликає до позитивно вмотивованого служіння — «як Господу, а не як людям» (вірш 7).

За своє щире служіння раби-християни можуть чекати повної нагороди від Христа під час Його Приходу. Вони виконали свою працю для Господа і можуть чекати винагороди від Нього, що було особливо привабливе для рабів, чия праця не оплачувалася. Через неналежне ставлення земного пана раб може страждати, зазнаючи покарання (пор. 1 Петра 2:18–20). Однак у віруючого раба є Господь, Який уважний до кожного, визначає міру вчиненого ним добра (вірш 8) і пропонує гідну винагороду.

Розмірковуючи над наведеними вище порадами Павла, які принципи ми можемо почерпнути щодо взаємин із людьми в сучасному суспільстві?

Четвер, 7 вересня

ПАНИ-РАБИ

В останніх словах Павла, звернених до рабів: «чи він раб, чи вільний» (Ефес. 6:8), слово «вільний» стосується рабовласників. І тепер апостол дає їм свою пораду, уявляючи рабів і рабовласників, які стоять нарівні перед Христом на суді (пор. 2 Кор. 5:10; Колос. 3:24, 25).

Прочитайте текст Ефес. 6:9. Якби ви були рабовласником-християнином, який слухав Послання до ефесян у вашій домашній церкві, то як би відреагували на цю пораду, запропоновану в присутності ваших рабів?

Павло звертається до панів, господарів рабів, із суворою настановою, яка показує різкий контраст між «панами» (грец. *хой кюріой*), які мали звичку «погрожувати» (грец. *апейле* — «погроза») своїм рабам, і «Господом» (*хо Кюріос*), Христом, Який «не зважає на особу».

Павло закликає: «І ви, пани, так само робіть їм [рабам]»; ці слова шокували рабовласників першого століття. За словами апостола, пани повинні відповідати своїм рабам справами доброї волі, керуючись вірністю Христу, що відповідає тому,

до чого Павло спонукав рабів (вірші 5–8). Він закликає панів припинити погрожувати своїм рабам, хоч тоді це була звичайна практика. Господарі застосовували найрізноманітніші покарання, зокрема побиття (див. 1 Петра 2:20), сексуальне насильство, продаж і розлуку з близькими, надмірну працю, голод, кайдани, таврування і навіть смерть.

Апостол підкріплює свої повеління двома мотивами, які спонукають рабовласників зазирнути за межі соціальних структур греко-римського світу: 1. І господарі, і їхні раби є рабами одного Господа («знаючи, що й ви, і вони мають Господа на небесах»; пор. Колос. 4:1); 2. Небесний Господь судить усіх неупереджено. Оскільки Бог ставиться до людей, яких вважають рабами, так само, як і до всіх інших, то і рабовласники повинні так чинити (пор. Филм. 15, 16).

Багато істин, викладених у Посланні до ефесян, були особливо цінні для рабів-християн: усиновлення (див. Ефес. 1:5); викуплення (див. Ефес. 1:7); успадкування (див. Ефес. 1:11, 14; 3:6); місце на Небесах у Христі (див. Ефес. 2:6); набуття статусу «співгромадян святих і домашніх для Бога» (Ефес. 2:19; пор. 3:14, 15); невід'ємні частини тіла Христового (див. Ефес. 3:6; 4:1–16). Уривок Ефес. 6:5–9 підсумовує всі ці істини, зображуючи нові стосунки між рабами й рабовласниками.

П'ятниця, 8 вересня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Повага Павла до дітей як до братів і сестер по вірі (див. Ефес. 6:1–3) посилює наше занепокоєння тим, як поведуться з дітьми в сучасному світі. Слово апостола до батьків (вірш 4) закликає нас замислитися про батьківські обов'язки. Застосування в житті порад Павла рабам (вірші 5–8) і особливо його настанов рабовласникам (вірш 9) — складне завдання, адже така соціальна обстановка далека для багатьох із нас і ми вважаємо, що рабство в будь-якій формі є однією з найбільших моральних проблем. Та оскільки ці богонатхненні слова містяться в Писанні, нам необхідно подумати, як застосувати їх сьогодні. Як і віруючі в Ефесі в першому столітті, ми маємо перевагу застосовувати цінності Євангелія у наших стосунках і

несемо відповідальність за це. Наведені нижче запитання для обговорення покликані сприяти цій важливій роботі.

Запитання для обговорення:

1. У Біблії любов батьків до дітей є умовою того, щоб «приготувати Господу підготовлений народ» (Луки 1:17; див. Мал. 4:6). Що це означає для нас, адвентистів?
2. Очевидна повага Павла до дітей спонукає нас замислитися над запитанням: як ми можемо подбати про дітей, які в ранній період свого життя пережили приниження, жорстокість і насильство? З огляду на дослідження про глибокий вплив несприятливого дитячого досвіду (<https://www.cdc.gov/violenceprevention/>), яка наша відповідальність перед дітьми?
3. У контексті настанов Павла дітям і батькам подумайте: яку відповідальність несе Церква за виховання й захист дітей, які перебувають під її опікою?
4. Настанови Павла рабам і панам (Ефес. 6:5–9) часто застосовують до взаємин між працівниками й роботодавцями. У яких випадках це може бути доречно? Які небезпеки виникають при цьому?
5. Рабство залишається хворобливою реальністю в нашому світі: згідно з даними досліджень, нині 50 млн людей у всьому світі перебувають у рабстві (http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_855019/lang-en/index.htm). Ми — вільні люди, наші духовні предки були прихильниками скасування рабства, і ми співаємо про Христа: «Ланцюги розірве Він, адже раб — це наш брат, і в Його ім'я припиниться будь-яке пригноблення». Яка ж наша відповідальність перед цими поневоленими Божими синами й дочками?

Ключовий вірш: Ефес. 6:9.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:1–9; Марка 10:13–16; Колос. 3:21, 24, 25; 1 Петра 2:18–25; 2 Кор. 5:10.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Обговоривши тему єдності сім'ї, Павло заглиблюється в одну з найбільш суперечливих і найскладніших категорій єдності: єдність між поколіннями й між соціальними групами чи класами. Для складних ситуацій у Павла є те саме євангельське рішення: єдність «у Господі». Апостол радить дітям поважати своїх батьків у Господі. Ця фраза вже поміщає дітей у сферу християнської сім'ї і суспільства, у якому до них ставляться як до членів Божої родини. Батькам апостол дає пораду: ставтеся до своїх дітей як до тих, котрі належать Господу. Проте цей принцип не означає, що дітей не можна виховувати, виправляти й дисциплінувати. Однак батьки повинні підходити до виховання дітей так само, як це робить Бог.

Усупереч заявам деяких критиків Біблії, Павло не підтримував згубного інституту рабства, а підходив до нього як пастир, стратегічно. Слідом за Ісусом, Який відкидав насильницьке розв'язання проблеми гонінь і гноблення (Ісус сказав Петрові: «Сховай меч до піхов» (Івана 18:11)), апостол закликав шукати розв'язання цієї соціальної проблеми (як і інших) у Христі. Як і Павло, раби повинні бачити себе рабами Христа і старанно працювати для Господа Ісуса. З іншого боку, раби мають сприймати своїх панів як людей, які також потребують спасіння. Рабовласникам слід вважати своїх рабів співрома-

днями Божого Царства, а себе – рабами Небесного Пана. Зниження соціальної напруги між паном і рабом полягає в тому, що в Церкві і пани, і раби однаково покликані, усиновлені Христом і вознесені з Ним на Небеса. Вони поклоняються Богові-Спасителю і покликані повністю перетворитися завдяки присутності в них Святого Духа.

Теми уроків. У цьому дослідженні виділяються дві основних теми:

1. Єдність між поколіннями: діти й батьки можуть бути по-справжньому єдині лише «у Господі».
2. Єдність між соціальними класами: рабовласники й раби можуть бути єдині тільки «у Господі».

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Єдність дітей та батьків, рабів і панів

В уривку Ефес. 6:1–9 Павло продовжує тему єдності, яку Бог дарує людству й Церкві через Ісуса Христа. Апостол торкається двох делікатних сімейних і соціальних питань: стосунки між поколіннями та взаємини між рабами й панами. Він закликає дітей слухатися своїх батьків «у Господі, бо це справедливо» (вірш 1). Так говорить Божа заповідь, заповідь з обітницею про благословення та процвітання (вірші 2, 3). З іншого боку, Павло закликає батьків-християн не провокувати дітей на гнів, поводячись з ними на свій розсуд. Завдання батьків полягає в тому, щоб «виховувати їх у послуші та вченні Господа» (вірш 4), а не відповідно до своєї мудрості. Дітей потрібно виховувати так, щоб вони будували власні зрілі взаємини з Господом. Діти повинні бути залучені до корисної роботи вдома, але така робота має бути засобом виховання, а не експлуатації. Стосунки між батьками й дітьми – це основа суспільства. На жаль, у всі часи та в будь-якому суспільстві у сімейних стосунках нерідко проявляється жорстокість з боку як батьків, так і дітей. Апостол упевнений, що ця напруга між поколіннями викликана гріхом і може знизитися в Церкві лише тоді, коли сім'я перебуватиме в Христі.

Павло закликає рабів-християн «слухатися земних панів зі страхом і тремтінням, у простоті... серця, як Христа» (вірш 5). Це

не означає, що він схвалює щось таке очевидно неправильне і зле, як рабство. Він також не проводить паралелі між земними панами та Христом, а наголошує на важливості справжнього навернення рабів і панів.

Ми повинні бути справжніми християнами, у яких би обставинах не опинилися. У грішному світі ми часто опиняємося у важких ситуаціях. Хтось із нас обмежений хворобою, інший – стихійним чи соціальним лихом, а комусь навіть загрожує смерть. Звичайно, за таких обставин Писання навчає нас робити все можливе, щоб покращити або змінити наше життя. Однак наші зусилля не завжди дають результат. Тому найважливіше, що має зробити християнин, – твердо триматися своєї істинної віри та взаємин із Христом.

Саме про це говорить Павло ефеським рабам: якщо ти раб, як Йосип у Єгипті, і не можеш змінити своє жахливе становище (див. 1 Кор. 7:21–23), згадай таємницю Євангелія і благословення Христа з Небес, згадай про даровану тобі честь, адже Він підніс тебе із Собою до Божого престолу. Усі ми також повинні пам'ятати, що є камінням у Божому храмі та членами Його тіла. Ми пережили відродження наших сердець і зміну способу життя, перетворення наших поглядів та переконань. І всі ці дивовижні зміни здійснив Святий Дух, Який живе в нас.

Отже, подібно до Йосипа в Єгипті, працюйте для свого господаря (як ви працювали б для Ісуса) і процвітайте в його домі. Така поведінка не є лестощами, підлабузництвом, самообманом і не веде до розвитку рабського менталітету. Вона відкриває суть християнського ставлення. За будь-яких обставин і при будь-якому суспільному устрої найважливіше для християнина – його навернення та відродження, результатом чого стане щире, старанне, досконале ставлення до праці й життя (Ефес. 6:6–8).

З іншого боку, Павло закликає панів-християн: «так само робіть їм» (вірш 9), тобто треба бути панами, подібними до Ісуса. Земні рабовласники або люди, які володіють багатством і владою, знають, що Ісус – їхній Учитель. Тому, усупереч думці, що Павло нібито схвалює рабство, він руйнує саму основу рабства, встановлюючи християнський принцип, згідно з яким усі – і раби, і пани – мають одного Господа на Небесах, Ісуса

Христа. Усі земні соціальні й економічні відносини повинні відповідати вченню Ісуса Христа. Раби живуть і працюють, насамперед ставлячись до Ісуса як до свого Господа. Пани ставляться до своїх працівників так, як Ісус, їхній Учитель, ставиться до них. Павло наголошує: Бог «не зважає на особу» (вірш 9). Наслідуючи свого Вчителя, Ісуса (Матв. 26:51–53), Павло вірив, що згубний інститут рабства самознищиться завдяки проповіді Євангелія єдності й любові в Христі.

Учення АСД про дітей

Адвентисти сьомого дня цінують і шлюб, і дітей, і це відображено в доктрині 23: «Бог благословляє сім'ю і хоче, щоб члени Церкви допомагали одне одному в досягненні повної зрілості. Від батьків очікується, що вони виховують своїх дітей у любові до Господа та в послуху Йому. Приклад і слова батьків допомагають дітям дізнатися, що Христос – ніжний і дбайливий Вихователь, Який бажає бачити всіх викуплених членами Божої сім'ї... Батьки повинні виховувати дітей у любові й послуху Господу. Своім словом та особистим прикладом вони мають навчати дітей, що Христос – люблячий, ніжний і дбайливий Наставник, Який хоче, щоб усі вони стали членами Його Церкви, членами Божої сім'ї, що включає як самотніх, так і сімейних людей» (Основи віри. <https://esd.adventist.org/adventist-beliefs/fundamental-beliefs/>).

Про цінність дітей говорять й інші офіційні заяви Церкви адвентистів сьомого дня. На підставі вірша Ефес. 6:4 та інших текстів заява «Виховання та захист дітей» представляє дітей «як дорогоцінні дари від Бога, довірені турботі батьків, сім'ї, громаді віруючих та суспільства загалом», і закликає захищати їх від будь-яких форм жорстокого поводження, насильства й експлуатації. У заяві зазначається, що «багато дітей піддаються суворим покаранням в ім'я біблійного підходу до дисципліни. Виправлення, що характеризується суворим, каральним, диктаторським контролем, часто призводить до обурення й бунту. Така сувора дисципліна також пов'язана з підвищеним ризиком фізичної і психологічної шкоди для дітей, а також з високою ймовірністю того, що молодь вдасться до примусу й насильства у з'ясуванні своїх розбіжностей з іншими. Натомість приклади зі Святого Письма, а також велика кількість дослі-

джень підтверджують ефективність м'якших форм дисципліни, які дозволяють дітям навчатися, розмірковуючи та переживаючи наслідки свого вибору. Було продемонстровано, що такі м'якші підходи підвищують імовірність того, що діти зроблять життєствердний вибір і підтримуватимуть батьківські цінності в міру дорослішання». Ця заява закликає церкви стати «безпечним місцем» для дітей, забезпечуючи «емоційне й духовне зцілення» постраждалих дітей (Виконавчий комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня. “Nurture and Protection of Children,” June 23, 2010, available from <https://www.adventist.org/official-statements/nurture-and-protection-of-children>). Аналогічні заяви, зокрема практичні рекомендації, були опубліковані 1997 року («Питання про сексуальне насильство над дітьми». Виконавчий комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня, 1997 р.) і 2000 року («Благополуччя й цінність дітей». Адміністративний комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня, 2000). В Адвентистській Церкві кілька відділів служать потребам сім'ї: Відділи сімейного, дитячого, жіночого й молодіжного служіння.

Учення АСД про рабство

Адвентисти сьомого дня включили у свої основні доктрини біблійний погляд на різні соціальні проблеми, такі як расизм, рабство й інші соціально-економічні питання, пов'язавши їх з ученням Церкви, як це зробив Павло у своєму Посланні до ефесян. «Основа віри адвентистів сьомого дня», доктрина 14 «Єдність у Христовому тілі» проголошує: «У Христі ми є новим творінням. Серед нас не має бути розбіжностей через расу, культуру, освіту, національність, соціальний і майновий стан, стать. Ми всі рівні в Христі, Який через єдиного Духа пов'язав нас між собою і привернув до Себе. Ми повинні служити та приймати служіння неупереджено і з чистим серцем» (<https://esd.adventist.org/adventist-beliefs/fundamental-beliefs/>). Навіть якщо Церква не голосувала за заяву, що стосується рабства, було прийнято відповідні заяви про бідність і людські стосунки, такі як «Заява Церкви АСД з питання бездомності й бідності» (5 липня 1990 р.); «Проблема всесвітньої бідності» (Виконавчий комітет Генеральної Конференції адвентистів сьомого дня,

23 червня 2010 р.), «Єдине людство: проти расизму, кастейзму, трайбалізму* й етноцентризму» (Адміністративний комітет Генеральної конференції адвентистів сьомого дня, 15 вересня 2020 р.).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Можливо, у минулому ви зазнавали жорстокого поводження з боку ваших батьків. Які три принципи, викладені в розділах 5 і 6 Послання до ефесян, можуть бути керівними принципами у вихованні ваших дітей? Як ці принципи можуть допомогти вам зцілитися від шрамів, нанесених вам у батьківській сім'ї?
2. Може, слова апостола Павла в Ефес. 6 і голос Святого Духа підказують вам, що ви стали на шлях поганого поводження зі своїм чоловіком і дітьми. На основі того, що ви дізналися з Ефес. 5 і 6, складіть план із трьох кроків, аби виправити цю ситуацію. Якщо ж у вашій сім'ї немає цієї проблеми, але ви знаєте людину, яка переживає таку ситуацію, як ви можете допомогти їй?
3. Якщо у світлі вивченого уроку ви усвідомлюєте, що виявляли непослух і зневагу до своїх батьків, якими трьома способами можете виправити цю ситуацію?
4. Очевидно, існує тісний зв'язок між образливими стосунками в сім'ї і громаді й тим, що молоді люди залишають Церкву. Що ви як сім'я та/або громада можете зробити для виправлення цієї ситуації? Як ми можемо поєднати виправлення поведінки молодих людей і прояв до них незмінної, непохитної любові?
5. В уривку Мал. 4:5, 6 пророк повідомляє, що Ілля відвідав Божий народ з посланням примирення поколінь. Наше спасіння – це, по суті, примирення, яке Бог здійснює між нами (Його грішними дітьми) і Собою як нашим Отцем (2 Кор. 5:18–21). У своєму Посланні до ефесян Павло говорить про це саме примирення в Христі між нами і Богом. Це вертикальне примирення відбивається і в наших сімейних, церковних та соціальних взаєминах. Як ваша громада могла б стати центром примирення різних поколінь і соціальних класів у вашому суспільстві?

*Форма групової відокремленості, що характеризується внутрішньою замкненістю й винятковістю, зазвичай супроводжується ворожістю до інших груп (*прим. експерта*).

Урок
12

9–15 вересня

ЗАКЛИК БУТИ СТІЙКИМИ

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:10–20; П. Зак. 20:2–4; Римл. 13:11–14; 1 Сол. 5:6–8; 1 Кор. 15:22–24.

Пам'ятний вірш:

«Нарешті, зміцнійтеся Господом та могутністю Його сили. Зодягніться у всю Божу зброю, щоб ви могли протистати підступності диявола» (Ефес. 6:10, 11).

Слуга виходить зі свого житла і бачить жахливу картину – місто оточене великою, добре озброєною ворожою армією з кіньми й колісницями. Звернувшись до пророка Єлисея, він, заїкаючись, виголошує: «Ох, пане мій, що будемо робити?»

Єлисей відповів: «Не бійся, бо ті, що з нами, численніші від тих, що з ними!» Однак слуга не зрозумів його. Єлисей помолився за свого слугу: «Господи, розкрий йому очі, і нехай він побачить!» Молитва пророка була почута. Слуга знову глянув на місто, але цього разу завіса між видимим і невидимим піднімається. Тепер він бачить не одну армію, а дві. «І відкрив Господь очі того слуги, і він побачив, аж ось гора, повна коней та огняних колесниць навколо Єлисея» (2 Цар. 6:15–17).

Пишучи уривок Ефес. 6:10–20, Павло молиться про духовний зір віруючих, аби вони могли побачити реальність великої боротьби та зміцнилися у вірі й надії.

Неділя, 10 вересня

ПРОМОВА ПЕРЕД БОЄМ

Прочитайте в Ефес. 6:10–20 переможний заклик Павла. Що означає цей бойовий клич для нас, учасників великої боротьби?

Своє Послання до ефесян Павло завершує закликом до битви, спонукаючи віруючих зайняти свою позицію у боротьбі Церкви проти зла (Ефес. 6:10–20). Він розпочинає з настанови «зміцнійтеся Господом» (вірш 10), повторюючи її в заклику зодягнутися у всю Божу зброю (вірш 11). Цей заклик апостол підкріплює вказівкою на мету («щоб ви могли протистати підступності диявола» (вірш 11)) та обґрунтуванням: битва йде проти могутніх духовних сил зла (вірш 12). Потім Павло докладно описує духовну Божу зброю і закликає віруючих узяти її, щоб вистояти в битві (вірш 13). Ця зброя складається з пояса, броні, взуття, щита, шолома й меча (вірші 14–17). А тепер, коли віруючі повністю озброєні й готові вступити в бій, апостол закликає їх зробити те, що в давнину робили воїни на полі бою, а саме: молитися (вірші 18–20).

Повторюючи старозавітні бойові настанови чи промови, Павло говорить про місію Церкви з погляду військового конфлікту та зброї. Він підкреслює це у своєму першому повелінні: «Зміцнійтеся Господом та могутністю Його сили» (вірш 10).

Бойові настанови в Старому Завіті (див. П. Зак. 20:2–4; Суд. 7:15–18; 2 Хронік 20:13–20; 32:6–8; Неем. 4:14, 19, 20) підкреслюють думку про те, що успіх Ізраїлю в битві не залежить від переваги його зброї чи армії. Перемога здобувається завдяки присутності й силі Бога. Ключем до успіху була не впевненість у собі, а надія на Бога. Павло сміливо використовує ці теми, наставляючи віруючих бути активними у виконанні місії Церкви. Їм слід усвідомити, що їхній успіх цілковито залежить від Божого втручання, проте вони повинні бути пильні, зберігати єдність і співпрацювати одне з одним.

Павло попередив нас, що ми боремося не з тілом і кров'ю, а з надприродними ворогами. Що це говорить нам про те, де наша єдина надія на перемогу?

Понеділок, 11 вересня

СИЛА В ХРИСТІ

Павло закінчує шостий розділ сильним закликом до битви, що поєднує важливі теми й ідеї всього Послання. Свій заклик він починає бойовим кличем командира: «Нарешті, зміцнійтеся Господом та могутністю Його сили» (Ефес. 6:10). Решта уривка (вірші 11–20) ілюструє і розкриває цей клич.

Ще раз прочитайте уривок Ефес. 6:10–20. Наскільки реально Павло вважав велику боротьбу, у якій беруть участь надприродні сили? Чому ця істина важлива для нашого щоденного ходіння з Богом? _____

Павло вважав Христа Джерелом сили для віруючих, називаючи Його Господом і згадуючи про могутність Його сили (вірш 10). У своєму Посланні апостол неодноразово вживав титул «Господь», коли говорив про Христа (див. Ефес. 2:21; 4:1, 17; 5:8; 6:1, 21). «Сила Церкви полягає у всемогутності її воскреслого Господа, Командира на її війні» (G. G. Findlay. *The Epistle to the Ephesians*. New York: Ray Long & Richard R. Smith, 1931. P. 398).

Вживаючи в тексті Ефес. 6:10 тавтологію «могутність сили», Павло підкреслює важливу думку: сила, яку має виявляти Церква, не властива віруючим, вона походить від Господа Христа і призначена для їхнього спільного користування (див. Ефес. 1:19–22; 2:4–6 3:16, 17). Силу для кожного нинішнього й майбутнього протистояння необхідно шукати в єдності віруючих із воскреслим і звеличеним Христом.

Хоч початковий заклик Павла підкреслює, що Христос бажає наділити віруючих силою, усі три Особи Божества беруть участь у їхньому зміцненні для духовної боротьби зі злом (див. Ефес. 6:10). Бог Отець дає християнам власну зброю, «усю Божу зброю» (вірші 11, 13; пор. Ісаї 59:17). Раніше апостол вже зобразив активність Святого Духа у зміцненні віруючих і молився, аби Бог дав їм «через Свого Духа зміцнитися силою у внутрішній людині» (Ефес. 3:16). А в шостому розділі він підкреслює, що саме Дух видає меч — «духовний меч, яким є Боже Слово» (Ефес. 6:17)*. Також віруючі повинні молитися «постійно... духом» (вірш 18). Павло бажає, щоб його слухачі зрозуміли: Триєдиний Бог повністю озброїв їх для боротьби із силами зла.

Вівторок, 12 вересня

ВЕЛИКА БОРОТЬБА В ПОСЛАННЯХ ПАВЛА

Прочитайте уривки Римл. 13:11–14; 1 Сол. 5:6–8 та 2 Кор. 10:3–6. Порівняйте їх з уривком Ефес. 6:10–20? Як ви вважаєте, чому Павло використовує такі образи? _____

* У давньогрецькому оригіналі фраза *кай тен махайран ту пнеуматос* буквально означає не «духовний меч», а «меч Духа» (прим. експерта).

У своїх посланнях Павло часто використовує військові образи й мову, закликаючи віруючих наслідувати зразкову поведінку воїнів. Хоч уривок Ефес. 6:10–20 — це великий фрагмент з найбільшою концентрацією військових термінів, він є одним з основних викладів євангельської історії. Перемігши «начальства і влади» на хресті (див. Колос. 2:15), тепер Христос — звеличений Господь над усіма силами (див. Филп. 2:9–11). Залучаючи Своїх послідовників — Своїх воїнів у всесвітній війні, Христос веде армії світла до великого дня перемоги (див. 1 Кор. 15:54–58; 2 Сол. 2:8; Римл. 16:20). Узагальнюючи військову термінологію Павла, ми бачимо, що він розуміє конфлікт між добром і злом як «тривалу всесвітню війну: битви відбуваються між двома арміями, які протистоять одна одній протягом століть, доки одна з них не переможе в останній битві» (Peter W. Macky; *St. Paul's Cosmic War Myth: Military Version of the Gospel*; New York: Peter Lang Publishing Inc., 1998. P. 1).

Тема космічної війни, яку неодноразово згадує апостол, також простежується в Посланні до ефесян. У своєму заклику до зброї (див. Ефес. 6:10–20) Павло об'єднує елементи всесвітнього конфлікту, які вже використовував раніше: Бог наділяє віруючих величезною силою (див. Ефес. 1:18–20; 3:16, 20); перемога та звеличення Христа над усіма силами (див. Ефес. 1:20–23); віруючі — це воскресла армія колись духовно мертвих, але тепер вони наділені силою завдяки своїй ідентичності зі звеличеним Христом і здатні боротися проти князя темряви (див. Ефес. 2:1–10); використання тексту Псал. 68:19 для зображення Христа як переможного Божественного Воїна (див. Ефес. 4:7–11); заклик до віруючих «зодягнутися в нову людину, створену за подобою Божою» (Ефес. 4:20–24). Зодягнувшись «у всю Божу зброю», ми не тільки зрозуміємо суть всесвітнього конфлікту, а й будемо впевнені, що здобудемо перемогу разом із Христом.

Чи відчули ви реальність всесвітнього конфлікту й перемоги, на яку ми можемо претендувати в Ісусі? Чому розуміння перемоги Христа заради нас є основним для нашої надії і досвіду? _____

ВСТОЯТИ НА ПОЛІ БИТВИ

Прочитайте уривок Ефес. 6:10–20, звертаючи увагу на дієслова «стояти», «протистати», «вистояти». Чому поняття «стояти» важливе для Павла? _____

Ми повинні розуміти військову метафору Павла в контексті давнього поля бою. Що означає «протистати»/«вистояти»/«стояти» (Ефес. 6:11, 13, 14)? Чи передбачає дієслово *хістемі* («стояти») виключно оборонну позицію? Бойові промови в працях Фукидіда, одного з великих класичних авторів творів про битви, підкреслюють три послідовні дії, необхідні для перемоги над ворогом: (1) воїни повинні «зблизитися з ворогом», тобто йти назустріч ворогові; (2) потім вони мають атакувати і «міцно стояти», або «стояти на ногах», борючись з ворогом врукопаш; (3) зрештою вони повинні «відбити ворога» (Thucydides. *The Peloponnesian War*. New York: EP Dutton, 1910. 4.10.1–5).

Вирішальна в давній битві була друга із цих трьох дій, коли два протилежних фланги стикалися в «жахливій какофонії розбитої бронзи, дерева та плоті», яку давній автор Ксенофонт називає «жахливим крахом» (Victor Davis Hanson. *The Western Way of War*. New York: Oxford University Press, 1989. P. 152, 153). Міцно стояти, утримуючи свої позиції у цей стратегічно важливий момент, було найбільшою складністю давньої битви. У запеклому ближньому бою кожна зі сторін шукала імпульс для «поштовху».

Заклик Павла озброїтися стосується бою, у якому воїни «збивалися в купу, завдаючи й отримуючи сотні ударів з близької відстані» (Victor Davis Hanson. *The Western Way of War*. P. 152). Це підтверджується тим, що Павло змальовує боротьбу Церкви з ворогами як змагання з боротьби (див. Ефес. 6:12; див. матеріал за четвер) і для вираження інтенсивності дії використовує дієслово *антистемі* у вірші 13: «щоб ви могли дати опір у день зла і, все подолавши, **вистояти**» (виділено автором).

На цьому етапі битви воїн не міг розслабитися. «Стояти» — означає бути залученим до битви, застосовуючи зброю у ближньому бою. Раніше Павло вже наставляв віруючих: «стоїте в одному дусі, однодушно відстоюючи віру Євангелія» (Филп. 1:27).

Прочитайте вірш Євр. 12:4. Як цей текст допомагає нам краще зрозуміти, що означає стояти в Господі? Як це поняття можна застосувати до всієї Церкви?

БОРОТЬБА ПРОТИ СИЛ ЗЛА

Прочитайте тексти Ефес. 6:10–20. Як ви вважаєте, навіщо Павло перерахував деякі духовні сили зла? _____

Павло описує «боротьбу» (Ефес. 6:12), вживаючи грецьке слово *пале*, одне зі значень якого — «змагання борців вільного стилю». Оскільки боротьбу вважали чудовою підготовкою до бою, це слово підходить для опису бою «зброя проти зброї» і рукопашного бою, які відбуваються під час зіткнення армій. Павло наголошує на реальності боротьби віруючих із силами зла.

Апостол називає ці сили такими термінами: *начала, влади, сили, всяке ім'я, яким іменують, світові правителі темряви цього віку, піднебесні духи злоби*.

Використовуючи такі поширені описи, як «всяке ім'я, яким іменують» (Ефес. 1:21) і «піднебесні духи злоби» (Ефес. 6:12), Павло підкреслює, що всі злі надприродні сили підкорені під ноги Христа (див. Ефес. 1:22). Однак у будь-якій битві ніколи не слід недооцінювати сили противника. Апостол попереджає: ми чинимо опір не просто людям-ворогам, а «піднебесним духам злоби», очолюваним підступним генералом — дияволом (Ефес. 6:11). Та хоч ми повинні бути напоготові в боротьбі з нашими могутніми ворогами, нам не потрібно боятися їх. Господь присутній з нами в битві (вірш 10) і забезпечив нас найкращою зброєю — Своїми обладунками, «всією Божою зброєю» (вірш 11; пор. Ісаї 59:15–17). Христос надав нам у розпорядження Свої істину, праведність, мир, віру, спасіння та Святого Духа (вірші 13–17). Якщо Бог іде попереду нас, а ми з голови до ніг одягнені в надані Ним обладунки, то не можемо зазнати поразки у війні (див. Римл. 16:20; 1 Кор. 15:22–24; 2 Сол. 2:8).

Ми усвідомлюємо реальність описаних надприродних сил зла й нашу безпорадність у боротьбі з ними. Як це усвідомлення спонукає нас схопитися за Господа Ісуса, Який не тільки вище від цих сил, а й здобув над ними перемогу?

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

«Наша праця — наступальна, і як вірні воїни Ісуса, ми повинні нести закривавлений прапор у твердині ворога. Ми боремося “не з тілом і кров'ю, але з началами, з владами, зі світовими правителями темряви цього віку, з піднебесними духами злоби”. Погодившись скласти зброю, опустити закривавлений прапор, стати бранцями та слугами сатани, ми можемо бути вільні від конфлікту та страждань. Проте такий мир можна отримати лише ціною втрати Христа й Небес. Ми не можемо прийняти мир на таких умовах. Нехай буде війна, війна до кінця земної історії, а не мир шляхом відступництва та гріха» (Ellen G. White. *The Review and Herald*. May 8, 1888).

Як уривок Ефес. 6:10–20 пов'язаний із книгою Об'явлення? Цей уривок пропонує такий самий погляд на події останніх днів, як книга Об'явлення на головну тему битви (див. Об'явл. 12; 16:12–16; 19:17–21; 20:7–10). Як в уривку, так і в книзі Об'явлення сказано, що Божий народ завжди зазнавав напад ворогів — «піднебесних духів злоби», особливо активних і сильних у нинішньому столітті. І завжди Божий народ підбадьорювали «картини майбутньої вічності». До того ж «обидва сценарії явно вказують на останню битву, коли ворог буде переможений, після чого розпочнеться нова ера», нове століття, у якому «остаточне славне перетворення Божого народу» й «вічна загибель ворога» будуть очевидні (див. Yordan Kalev Zhekov. *Eschatology of Ephesians*. Osijek, Croatia: Evangelical Theological Seminary, 2005. P. 217, 233–235).

Запитання для обговорення:

1. Коли у своєму житті ви особливо сильно протистояли силам п'їтьми? Які стратегії були для вас найкорисніші?
2. Дослідивши уривок Ефес. 6:10–20, як би ви могли допомогти тому, хто здається особливо пригніченим «духами злоби»?
3. Як найбільш ефективно «протистояти підступності диявола» (Ефес. 6:11)? Наприклад, як часто ви відчуваєте, що занадто грішні й зіпсовані, аби бути спасеними? Хто вселяє вам цю думку? Чому в такі моменти ви маєте претендувати на чудові обітницї Ісуса?

Ключові вірші: Ефес. 6:10, 11.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:10–20; П. Зак. 20:2; Римл. 13:11–14; 1 Сол. 5:6–8; 1 Кор. 15:23, 24.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Досліджуючи Послання Павла до ефесян, ми побачили, як він об'єднав кілька основних фактів про Євангеліє. Наприклад, Господь відновив єдність євреїв та язичників, чоловіків і дружин, дітей та батьків, рабів і панів; наше життя змінилося, ми воскресли, вознеслися й піднесені з Христом; Бог дав нам особливі благословення й дари; ми стали членами Божої Церкви, об'єднані у Господі. Однак чи всі ці факти означають, що ми остаточно спасенні й нам більше нічого не потрібно робити? Аж ніяк!

В останньому розділі свого послання Павло нагадує ефесянам і всім нам, що християни – це не просто спасенні люди, зібрані як паства Ісуса. Знову і знову апостол наголошує: приєднавшись до Царства Господа, християни беруть участь у захисті цього Царства та просуванні його інтересів, оскільки є його воїнами. Однак вони воїни не буквально, як воїни Римської імперії або озброєні повстанці. Їхній ворог духовний, як і їхні обладунки та зброя. Це космічна битва проти Божого престолу, розпочата на Небесах «дияволом» та іншими «світовими правителями темряви цього віку» (Ефес. 6:11, 12), але вона триває на Землі.

Джерело сили християн не в їхніх м'язах, військових обладунках, зброї, бойових навичках і стратегіях. Як завжди, їхнє єдине Джерело сили – Господь. Вони борються, як борювся їхній Спаситель, руйнуючи зло і світські сили силою любові та справедливості, що походить від Христового хреста. Саме Господь здобув на хресті перемогу над силами зла, воскрес і

вознісся на Небеса. Саме завдяки цій перемозі Господь Ісус дарує Церкві Своє воскресіння, Своє життя і благословення (розділ 1), наділяє її Своїми дарами (розділ 4) і вдягає у Свої обладунки (розділ 6). Християни, одягнені в обладунки Спасителя, борються в битві, яку Він уже виграв.

Теми уроків. Цього тижня дослідження зосереджено на двох основних темах:

1. Приєднуючись до Церкви, християнин автоматично вступає у духовну битву всесвітніх масштабів.

2. Однак християнину не треба непокоїтися, бо його сила і вся зброя походять від Господа. Усе, що має робити християнин, – твердо стояти в Господі.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Стати на бік Переможця

Коли Павло говорить «нарешті» (вірш 10), це не означає, що він знижує інтенсивність і пафос опису християнського життя. Навпаки, апостол завершує своє Послання закликком до боротьби. Так, Євангеліє Павла – це вістка про мир, але про мир саме через продовження боротьби, що охопила весь Усесвіт, – від Бога на Небесному престолі до останнього жителя Землі. Євангеліє Павла – це вістка про мир, оскільки Бог уже здобув перемогу в цій боротьбі.

Проте для кожного з нас війна триває, оскільки всі ми стаємо на чийсь бік. Справжні християни стали на бік Бога, а це означає, що їм доведеться брати участь у битві. Однак їм не треба боятися. Навпаки, знаючи, що стали на бік Переможця у війні, вони можуть бути впевнені, що не залишені, а наділені силою Святого Духа і всім військовим спорядженням, необхідним для перемоги. Єдине, що потрібно, – зайняти тверду позицію. Ця позиція настільки важлива, що в Ефес. 6 апостол тричі повторює свій заклик до християн стати на бік Бога (вірші 11, 13, 14).

На цьому стою

До 1521 року Мартін Лютер (1483–1546) став провідним голосом Реформації. Вивчаючи Святе Письмо мовою оригіналу, монах-августинець, професор біблійного богослов'я у Віттенберзькому університеті, дійшов двох основних висновків, підтверджених теологією Павла. По-перше, виправдання грішника ґрунтується на Божій благодаті, і грішник приймає його вірою.

Ця ідея втілена в принципах протестантської Реформації *sola gratia* (тільки благодаттю) і *sola fide* (тільки вірою). По-друге, Писання – це самодостатнє об’явлення Бога, тому саме Біблія, а не церковна рада чи папа, є єдиним та остаточним правилом віри й авторитетом у Церкві. Ця ідея була виражена в принципі Реформації *sola Scriptura* (тільки Писанням).

Ці ідеї поступово формувалися у свідомості Лютера. Продаж Йоганном Тецелем індульгенцій неподалік Віттенберга став переломним моментом, який надихнув Лютера повстати проти разючої корупції в церкві. 31 жовтня 1517 року Лютер опублікував свої відомі 95 тез. Та замість того щоб стати свідком хвилі глибокої реформації в церкві, Лютер зіткнувся з цунами нападок, які мали на меті зламати його та змусити замовкнути. До проведення Аугсбурзького сейму 1518 року Лютер уже вважав Писання єдиною основою віри, моральності й богослов’я. Однак, опинившись у пастці своєї популярності в Німеччині й під сильним тиском з боку папства, 1519 року Лютер погодився не публікувати свої погляди, якщо його противники утримаються від звинувачень у його бік.

Коли ж 1520 року Лютер знову зазнав неодноразових нападок, він вирішив, що його заклики до глибокого реформування церкви мають стати надбанням громадськості. Тому він опублікував серію брошур. У цих памфлетах реформатор використав Писання для розвінчання (1) претензій папи на абсолютну владу над церквою і світом через свою ієрархію і (2) претензій церкви на контроль над Божою благодаттю через свої обряди та священство. Натомість Лютер запропонував церкві повернутися до принципу священства всіх віруючих, які завдяки своїй вірі мають прямий доступ до Бога та Його благодаті.

У відповідь 15 червня 1520 року Римська церква видала буллу папи Льва X *Exsurge Domine* («Устань, Господи!»), у якій папа вказав на 41 ймовірну теологічну помилку в працях Лютера. Того ж року Лютера відлучили від церкви, а його книги наказали спалити. Лютер відповів тим самим: коли в грудні 1520 року йому доставили папську буллу, він публічно спалив її. Напружена ситуація переросла у відкриту війну. Карл Іспанський, новий імператор, спробував навести лад у своїх володіннях, скликавши навесні 1521 року сейм в імперському Вільному місті

Вормсі (неподалік Франкфурта), де Лютер мав дати відповідь за свої погляди та вчинки. Реформатор мав вирушити до Вормса і бути присутнім на сеймі під захистом Фрідріха Саксонського, засновника Віттенберзького університету й заступника Лютера. Мартін мав сильне бажання стояти за Бога, про що свідчить його вигук перед поїздкою до Вормса: «Живий Господь – і я ввійду ворітьми Вормса всупереч воротам пекла! Я увійду до Вормса, навіть якщо там буде стільки ж бісів, скільки черепиці на дахах».

Лютер прибув до Вормса 16 квітня 1521 року. Йому наказали постати перед сеймом наступного дня о четвертій годині. Сімнадцятого квітня Лютер постав перед сеймом. Голова одразу ж запитав Лютера, чи належать йому книги, що лежать на столі, і чи готовий він зректися викладених у них поглядів. Розуміючи важливість моменту та його вплив на майбутнє Євангелія, Лютер попросив додатковий час для роздумів. Його прохання задовольнили, і він повернувся до сейму 18 квітня о шостій годині вечора.

Його зовнішній вигляд і голос відрізнялися: він був зосереджений, голос звучав упевнено. Визнавши, що саме він є автором складених перед ним книг, реформатор пояснив, що не може зректися істин, що містяться в книгах. Ці істини (1) проголошують загально-християнські вчення; (2) викривають корумпованість папства, яке гнобило німецький народ; (3) викривають корумпованість окремих осіб. Тому Мартін попросив, щоб його помилки було доведено на підставі Писання, а не на підставі церковних розпоряджень.

Голова дорікнув Лютерові за те, що він проголосив Писання найбільшим авторитетом, вказавши, що церква зганьбиться, якщо виявиться, що вона помилялася протягом стількох століть. Тому закликав Лютера дати пряму відповідь на запитання, чи відмовляється він від своїх праць і переконань. Твердим голосом Лютер проголосив: «Оскільки Ваша імператорська величність і ваші князівські високості вимагають від мене певної, простої і прямої відповіді, я дам її. Якщо мене не переконують свідченнями Писання і ясними доказами розуму – бо я не можу довіряти папі чи соборам, оскільки очевидно, що вони часто помилялися і суперечили самі собі, – то не зречуся, бо християнину небезпечно чинити проти совісті. На цьому я стою і не можу інакше. Хай допоможе мені Бог! Амінь» (R. Bainton. *Here I Stand: Life of Martin Luther*. P. 185).

Історики зазначають, що слова «На цьому я стою і не можу інакше» відсутні в офіційних письмових звітах сейму, але включені до ранньої друкованої версії промови (там само). Еллен Уайт пише, що Лютер промовив ці слова (див. Велика боротьба. С. 160). Виступ Лютера перед сеймом у Вормсі був сміливим учинком: він відстоював істину, Євангеліє, Бога та спасіння людства.

Коли щирий, відданий, сповнений Духа християнин встає за Христа, змінюється весь світ. Лютер з вірою зайняв свою позицію. Не покладаючись на власні сили чи докази, він вирушив до Вормса як засуджений до смерті. Однак говорив він як воїн Христа, зодягнений в усю Божу зброю. Битва, на яку він пішов, була не його битвою, а Божою. Лютер сказав: «На цьому стою», і Бог змінив хід великої боротьби в Європі.

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Попросіть учнів вашого класу обміркувати наведені нижче запитання.

1. Хоч Павло закликає нас твердо «стояти» в Господі, іноді ми спотикаємося й падаємо. Згадайте, скільки разів ви падали на полі духовної битви. Складіть короткий список основних падінь і проаналізуйте їхні причини. Які елементи ваших християнських обладунків ви використовували неправильно? Яку частину обладунків ви не використовували вчасно, адже вона могла запобігти вашим духовним падінням? Що ви можете зробити, щоб надалі не повторювати своїх помилок, але твердо стояти на духовній основі, продовжуючи свою битву пліч-о-пліч зі своєю сім'єю і братами по вірі? Попросіть одного чи двох охочих поділитися з класом відповіддю на останнє запитання. Пам'ятайте Боже підбадьорення для Його воїнів: «Бо праведний сім раз впаде – та зведеться» (Прип. 24:16).
2. У Посланні до ефесян Павло настільки часто вживає слова «у Господі», «в Ньому» і «в Христі», що стає очевидним: це невід'ємна істина його богослов'я (див., наприклад, Ефес. 1:1, 3, 4, 7, 9–11, 13, 20; 2:6–8, 13, 15, 21, 22; 3:6, 11, 21; 4:21, 32). У світлі цих віршів попросіть учнів подумати над такими запитаннями: що Павло найбільше хотів донести до своїх читачів, використовуючи згадані слова? Чому апостол знову і знову використовує їх? Попросіть свій клас прочитати уривок Івана 15:4–8 під час обмірковування відповідей.

Урок
13

16–22 вересня

МИРОТВОРСТВО

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:10–20; 1 Петра 4:1; 5:8; Ісаї 59:17; 52:8–10;
1 Сол. 5:16–18.

Пам'ятний вірш:

«Понад усе візьміть щит віри, яким зможете погасити всі вогненні стріли лукавого; візьміть шолом спасіння і духовний меч, яким є Боже Слово» (Ефес. 6:16, 17).

Книгу «Подорож пілігрима в Небесну країну» написав усесвітньо відомий класик і проповідник XVII ст. Джон Буньян під час перебування у в'язниці. В одному епізоді книги йдеться про те, як пілігрима, котрого звали Християнин, провели в збройову палату палацу й показали всіляке спорядження, яке Господь приготував для пілігримів: меч, щит, кольчугу, взуття, яке не зношується. І всього тут було достатньо, щоб цим могли скористатися для служіння Господу стільки людей, скільки зірок на небі. Перед від'їздом Християнина знову привели в збройову і вдягли з голови до ніг у міцні, непробійні обладунки на випадок можливого нападу на нього в дорозі.

Твір Буньяна (вперше опублікований 1678 р.) нагадує про документ, написаний приблизно за 1600 років до цього і також у в'язниці, — про Послання апостола Павла до ефесян. Пишучи цей лист, великий апостол-місіонер уявляє велике військо, Церкву, яка відвідує Божу збройову палату і одягається в Божественну *паноплія* (грец.) — повне озброєння з голови до ніг. У Божій збройовій палаті зберігається досить найкращих

обладунків, аби кожен воїн Христа, вирушаючи встановлювати мир в Його ім'я, був одягнений з голови до п'ят.

Неділя, 17 вересня

ЦЕРКВА: ЄДИНА АРМІЯ

Прочитайте Ефес. 6:10–20. Що говорить Павло про війну, у якій бере участь Церква? Як Павло зображує цю духовну боротьбу: як боротьбу окремого віруючого чи як війну всієї Церкви зі злом? _____

Перемога в грецьких і римських війнах залежала від взаємодії всіх воїнів підрозділу й особливо від їхньої підтримки один одного в розпал бою. Індивідуалізм у бою вважали характерною рисою варварів, що прирікала їх на поразку.

Можливо, саме тому Павло в уривку Ефес. 6:10–20 наперед пише про об'єднання в боротьбі Церкви зі злом. Фактично цей уривок — кульмінація Послання, присвяченого Церкві. Було б дивно, якби Павло завершив свій лист картиною самотнього воїна-християнина, який бореться із силами зла.

Наприкінці уривка, у своєму заклику до молитви «за всіх святих» (вірші 18–20), Павло наголошує на християнському дусі єдності.

Отже, в уривку Ефес. 6:10–20 апостол не зображує самотнього воїна, який протистоїть злу, а як генерал звертається до Церкви як до армії. Він закликає нас взяти усю Божу зброю і, подібно до єдиної армії, енергійно та згуртовано вести бій. Раніше Павло зображував Церкву як тіло Христа (див. Ефес. 1:22, 23; 4:1–16), храм у Господі (див. Ефес. 2:19–22), наречену Христа (див. Ефес. 5:21–33). А тепер його остання метафора щодо Церкви — це армія живого Бога. Наближається «день зла» (Ефес. 6:13), тобто заключні стадії тривалої битви проти зла, тому зараз не час сумніватися в нашій відданості Богові й вірності одне одному, оскільки ми є соратниками Христа.

Як ми, тіло Христа, можемо разом працювати і допомагати одне одному в боротьбі зі злом, як би воно не виявлялося?

Понеділок, 18 вересня

ПОЯС І БРОНЯ

Як Павло змальовує віруючих, які готуються до боротьби зі злом? Ефес. 6:14; див. також 1 Петра 4:1; 5:8; Римл. 8:37–39.

Попередження Павла про напружену битву (див. Ефес. 6:13) готує читачів до його останнього заклику вистояти (пор. вірші 11, 13), після якого йде докладний опис духовної зброї християн (вірші 14–17). Апостол закликає їх підперезати свої стегна (пор. Ісаї 11:5). У давнину перед роботою або битвою вільний одяг потрібно було зав'язати навколо талії (пор. Луки 12:35, 37; 17:8). Павло зображує таку картину: віруючий надягає обладунки, як римський легіонер, починаючи зі шкіряного військового пояса з декоративною обшивкою і пряжкою. З пояса звисав ряд шкіряних ремінців, покритих металевими дисками, утворюючи «фартух», який носили як знак рангу для візуального ефекту. Він виконував важливу функцію, підперізуючи одяг.

Істина походить не від віруючих, це Божий дар. Однак вона не повинна бути абстрактною цінністю, яка не справляє перетворювального впливу на їхнє життя. Християни повинні «підперезатися» Божою істиною, випробувати і використати цей Божий дар. Не так вони володіють Божою істиною, як Божа істина володіє ними і захищає їх.

Далі апостол закликає віруючих зодягнутися в «броню праведності» (пор. 1 Сол. 5:8). Як і пояс істини, броня має Божественне походження, адже є частиною обладунків Ягве в Його ролі Божественного воїна (див. Ісаї 59:17). Броня, або кольчуга, якою користувалися воїни за часів Павла, — це старовинний військовий обладунок у вигляді сорочки з металевих кілець, або з накладених одна на одну бронзових чи залізних пластин, або із залізних смужок, скріплених з напуском. Такі обладунки захищали життєво важливі органи від ураження холодною зброєю. Так само і віруючі повинні мати духовний захист — броню Божої праведності. У своєму Посланні Павло пов'язує праведність зі святістю, добротою і правдою/істиною

(див. Ефес. 4:24; 5:9); праведність відображена в справедливому й доброму ставленні до людей, особливо до членів Церкви.

Чи відчували ви у своєму житті, що доброта, святість та істина можуть бути захистом?

Вівторок, 19 вересня

ВЗУТТЯ: ГОТОВНІСТЬ БЛАГОВІСТИТИ МИР

Римський солдат, готуючись до битви, взував міцні військові сандалії. Їхня багатощарова підшва, вкрита грубими шипами, допомагала солдатові твердо стояти на ногах (див. Ефес. 6:11, 13). Ця метафора Павла перегукується зі словами Ісаї 52:7–10, де йдеться про те, що благовісник приносить звістку: битва Ягве за Свій народ виграна і тепер панує мир: «Які гарні на горах ноги благовісника, що звіщає про мир» (вірш 7).

У Посланні до ефесян Павло вісім разів вживає слово «мир» (див. Ефес. 1:2; 2:14–17; 4:3; 6:15, 23). Це свідчить про те, що апостол дуже зацікавлений у мирі. Чому ж він так багато пише про військові обладунки?

Павло зазначає, що Христос — «наш мир», Він проповідує «мир вам — далеким, і мир вам — близьким», об'єднуючи юдея і язичника в «одну Нову Людину» (Ефес. 2:14, 15, 17). Зберігаючи у своєму серці Благу вістку про спасіння в Христі та про Його служіння примирення, живучи Його перемогою в минулому і чекаючи переможного вигуку в майбутньому, християни взуваються і готові до битви. Як і давній благовісник (див. Ісаї 52:7), віруючі — це вісники, які сповіщають про перемогу Христа і Його мир.

Однак Павло не бажає, щоб ми розуміли його заклик до бою як клич взяти до рук зброю проти наших ворогів. Ось чому він змальовує віруючих готовими «благовістити мир» (Ефес. 6:15). Апостол також не бажає, щоб віруючі ворогували з іншими, оскільки неодноразово закликає до єдності й добрих взаємин (див. Ефес. 4:25–5:2). Церква повинна «завойовувати світ», використовуючи євангельський арсенал християнських чеснот (покору, терпіння, прощення та ін.) і дій (молитву, поклоніння).

Такі вчинки мають стратегічний характер, вказуючи на великий Божий план об'єднання всього в Христі (див. Ефес. 1:9, 10).

Як наведена нижче цитата допомагає нам зрозуміти, що означають військові образи Павла в житті віруючих? «Бог закликає нас зодягнутися у всю Божу зброю. Ми хочемо мати не обладунки Савла, а всі обладунки Бога. Тоді ми зможемо трудитися із серцями, сповненими хриstopодібною ніжністю, співчуття й любові» (Ellen G. White. [Australasian] Union Conference Record. July 28, 1899).

Середа, 20 вересня

ЩИТ, ШОЛОМ І МЕЧ

Коли і як віруючі, які беруть участь у великій боротьбі, повинні використовувати щит, шолом і меч? Ефес. 6:16, 17.

Щит, про який пише Павло, — це великий прямокутний щит римського легіонера. Його виготовляли з дерева й обтягували шкірою, його краї загинали всередину для захисту від бічних атак. Зволоженими водою щитами «зможете погасити... вогненні стріли» — стріли, вмочені в смолу й підпалені. Словосполучення «щит віри» відображає старозавітний символ Бога — Захисника Свого народу (див. Бут. 15:1; Псал. 3:4). Узяти «щит віри» (Ефес. 6:16) — це означає вступити у всесвітню битву, покладаючись на Господа, Який бореться від імені віруючих (вірш 10), забезпечує найкращою зброєю (вірші 11, 13) і дарує перемогу.

Римський бойовий шолом виготовляли із заліза чи бронзи. До купола, який захищав голову, додавали лицьову пластину, захист на щоки, навушники й наспинник (що захищав шию і частину спини). Зважаючи на гарний захист, який забезпечував такий шолом, «шолом спасіння» (вірш 17) символізує спасіння віруючих у єдності з воскреслим, звеличеним і прославленим Христом (див. Ефес. 2:6–10). Надіти «шолом спасіння» означає відкинути страх перед злими духами й довіритися верховній владі Христа (пор. Ефес. 2:1–10).

Останній елемент обладунків — «духовний меч, яким є Боже Слово» (Ефес. 6:17). Меч римського легіонера був коротким і двосічним. Звичайною тактикою бою було метати два

списи (Павло не згадує про це), а потім діставати короткий меч і завдавати ударів. Меч віруючих — «духовний меч» — це «Боже Слово», натхнене Святим Духом. Павло виступає у ролі генерала, закликаючи до зброї та проголошуючи слова надії і перемоги від Божественного Головнокомандувача. Саме ці обітничі, записані в уривку Ефес. 6:10–20, і є «Боже Слово» — основна зброя в битві проти зла. «Боже Слово» — це також великі євангельські обітничі, які ми знаходимо в Біблії.

Як військова термінологія допомагає нам зрозуміти, наскільки реальна велика боротьба і наскільки серйозно ми повинні до неї ставитися?

Четвер, 21 вересня

МОЛИТВА НА ПОЛІ БОЮ

Завершуючи свою «бойову» настанову, Павло закликає віруючих постійно молитися «за всіх святих» (Ефес. 6:18) і за самого Павла як про позбавленого волі посла (вірші 19, 20). Такий заклик до молитви можна розглядати як розширення військових образів, оскільки звернення до Бога (або богів) у молитві було звичною практикою на давньому полі бою. Наприклад, у Біблії ми знаходимо розповідь про те, що після бойового заклику Яхазіїла «вклонився Йосафат обличчям до землі, а весь Юда та мешканці Єрусалиму попадали перед Господнім лицем, щоб уклонитися Господеві» (2 Хронік 20:18). Хоч молитва не є сьомим елементом обладунків, проте це невід’ємна частина «бойової» настанови Павла й військової метафори.

Насамперед Павло просить своїх адресатів щиро, постійно й наполегливо молитися «за всіх святих» (Ефес. 6:18). Якщо Церква бажає бути успішною у боротьбі із силами зла, їй необхідно практикувати залежність від Бога через натхнену Духом молитву.

Друге молитовне прохання Павла — про нього самого: «і за мене» (вірш 19). Він просить молитися про те, аби Бог допоміг йому проголосити вістку істини («щоб мені було дано слово») у відповідний час («коли відкриваю свої уста») і правильно («відважно проповідувати»), а також викласти найважливішу тему — «таємницю Євангелія» (вірш 19). Остання фраза означає,

що ми можемо «проповідувати таємницю» про Божу милість до язичників, явлену в їхньому спасінні в Христі разом з євреями (див. Ефес. 3:1–13). Завдяки цьому буде створено одну нову людину (див. Ефес. 2:15; див. також вірші 11–22) як ознаку всеосяжного плану — «об’єднати в Христі все те, що на небі та що на землі» (Ефес. 1:10).

Перегляньте деякі заклики до молитви в Новому Завіті. Який із них найбільше надихає вас? Чому? Луки 18:1–8; Филп. 4:6; Колос. 4:2; 1 Сол. 5:16–18.

Чому віруючих так часто закликають наполегливо молитися? Метафора Павла про всю Божу зброю показує дві причини: (1) духовна битва з надприродними ворогами реальна й вирішальна; (2) ми можемо просити Бога виконати Його обітничі про духовну силу й перемогу (див. Ефес. 6:10–17). Серйозна й наполеглива молитва дає нам можливість об’єднатися з Джерелом усякої благодаті й дякувати Богові за Його силу.

П’ятниця, 22 вересня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

«Армія в бою розгубиться й ослабне, якщо всі діятимуть неузгоджено. Якщо солдати чинитимуть відповідно до своїх імпульсивних ідей, не враховуючи позиції та праці один одного, вони являтимуть собою набір незалежних атомів; вони не зможуть виконувати роботу організованого тіла. Так і воїни Христа повинні діяти в гармонії, вони не мають триматися окремо, якщо ж вони чинитимуть так, то Господній народ, навіть перебуваючи в досконалій гармонії, маючи один розум, одну мету і присвятивши себе одній великій справі, вважатиме зусилля безплідними, а свій час і можливості — витраченими марно. Союз — це сила. Декілька навернених душ, що діють у гармонії заради однієї великої мети під керівництвом одного Голови, здобуватимуть перемоги при кожному зіткненні» (Ellen G. White, *Spalding and Magan Collection*. P. 121).

Павло сказав про себе: «Я є послом у кайданах» (Ефес. 6:20). Що означають ці слова?

Посли часто розв'язували складні завдання у воєнний час, тому ці слова Павла про себе вписуються в контекст його «воєнної» метафори. До послів слід було ставитися з повагою, як і до президента й країни, яких вони представляли. Тому існує різкий контраст між статусом Павла як посла Верховного Правителя Всесвіту та його безправним становищем, про яке свідчать його кайдани (буквально «ланцюг»). Та оскільки послы носять на шії «орденський, церемоніальний ланцюг», згадка Павлом «ланцюга» може бути «приправлена іронією». Апостол з іронією дивиться на свій ланцюг як на «прикрасу, яку слід носити як відмітний знак» (David J. Williams. *Paul's Metaphors: The Context and Character*. (Peabody, MA: Hendrickson, 1999). P. 152).

Запитання для обговорення:

1. У вашому куточку земної кулі, розділеній та охопленій війною, що означає для вас і вашої громади «боротися за мир»? Як ми можемо бути представниками миру на Землі, переповненій агресією і насильством?
2. Які саме «вогненні стріли» летять у ваш бік? Як ви можете переконатися, що ваш щит віри на місці, щоб погасити їх?
3. Іноді ми говоримо про «воїнів молитви». Як ми можемо проводити молитовне служіння на підставі уривка Ефес. 6:18–20?
4. Як ми повинні ставитися до тих, хто поранений на полі битви великої боротьби? Як ми повинні ставитися до віруючого християнина, який у розпалі битви втікає від страху або відкрито здається іншій стороні?

Ключові вірші: Ефес. 6:16, 17.

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 6:10–20; 1 Петра 4:1; 5:8; Ісаї 59:17; 52:8–10;
1 Сол. 5:16–18.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Перераховуючи й описуючи Божі обладунки (пояс, броню, взуття, щит, шолом, меч), Павло, звертаючись до всієї армії, використовує грецькі дієслова в другій особі множини: «зміцнюйтеся» (вірш 10), «зодягніться», «могли протистати» (вірш 11), «взьміть», «стійте» (вірші 13, 14) тощо. Фактично більшість дієслів, які Павло адресує Церкві, стоять у множині. Отже, апостол Павло малює перед нашими очима славну Божу армію відважних воїнів, повністю споряджених для виконання своєї місії.

Однак яке завдання цієї армії? Християни озброєні й готові проголосити по всьому світі Благі вістку. Вістку про те, що Господь дарує мир Усесвіту і людям на Землі, мир у сім'ї, між поколіннями та класами. Проте цей мир досягається не завдяки компромісу чи конформізму, коли всі сторони в конфлікті домагаються прийняття частини своїх цінностей, світогляду чи пріоритетів. Бог приніс мир, виявивши Свою любов і справедливість на хресті й у такий спосіб вигравши битву зі Своїми обвинувачами й ворогами. Коли люди приймають те, що Господь Ісус здійснив на хресті, Бог радісно благословляє їх Христовою праведністю. Саме праведність і любов Господа приносять мир між людьми й Богом, між людьми та всім Усесвітом. І саме цей мир проголошують християни. Історія народів, релігій, культури, філософії, психології і науки показала, що

не існує іншого шляху до миру. Оскільки християни відчули цей мир у своєму житті, у своїх сім'ях, громадах і Церкві, вони можуть явити його всьому людству і навіть Усесвітю.

Теми уроку. Цього тижня дослідження зосереджено на чотирьох взаємопов'язаних темах:

1. Церква залучена до всесвітнього конфлікту і сповіщає Євангеліє світові.
2. У цій битві ми боремося не одні, а «у Господі» та в Його обладунках.
3. Ми не самотні воїни, а єдина Божа армія, Божий народ.
4. Ми боремося в битві, результат якої вже визначено: Христос на Голгофі вже здобув перемогу над гріхом, злом, смертю й сатаною.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Війна і мир

У тексті Ефес. 6:10 Павло тричі говорить про силу, використовуючи три різних слова: дієслово *ендьюнамоо* («зміцнювати») і два іменники: *кратос* («могутність, сила») і *ісхюс* («сила, міць»). Апостол використовував подібні слова на початку свого Послання (див. Ефес. 1:19–21), де описував Божу велич і силу, явлену в Христі. Тепер, наприкінці Послання, він запевняє ефесян, що ця сила доступна і їм. Він знову говорить про силу, оскільки вводить тему конфлікту, війни, боротьби й подолання перешкод.

Християнське життя тісно пов'язане з боротьбою і подоланням перешкод. Правда й те, що всі релігії, філософії, науки, література й історія, усі наративи (тобто розповіді) на теми еволюціонізму, марксизму, нацизму сприймають та описують життя як боротьбу й конфлікт. Насправді, будь-хто, бажаючи зацікавити інших своєю історією, має побудувати її на конфлікті й боротьбі. У таких історіях головний герой бореться з чимось чи кимось, наприклад, із надзвичайною силою, із чорною дірою, невиліковною хворобою.

Однак боротьба християнина, як пояснює Павло, спрямована проти «підступності диявола» (Ефес. 6:11). Ця війна «не з тілом і кров'ю, але з початками, з владами, зі світовими правителями темряви цього віку, з піднебесними духами злоби» (вірш 12; див.

також 1:19–21; 2:6; 3:10). Духовна битва в піднебесних сферах справляє вирішальний вплив на наше життя. Ми всі безпосередньо залучені до боротьби і повинні вибрати в ній одну зі сторін.

У своєму Посланні Павло пояснює, що ми беремо участь у цій війні не просто тому, що борються дві наддержави, а ми невинні жертви, які потрапили в цю битву не з власної волі. Фактично все навпаки: Сам Бог втрутився в боротьбу заради нас. Люди приєдналися до сил темряви й стали противниками Бога. Та замість того щоб знищити нас, Господь вирішив боротися за наше спасіння. Він узяв на Себе нашу провину та гріх, помер замість нас, щоб принести нам мир і дарувати Свою праведність.

Ось чому, стаючи християнами, ми приймаємо Божу пропозицію миру та Його заклик відчути цей мир; ми хочемо поділитися цим миром з іншими людьми, які все ще перебувають у стані війни з Богом. Приєднавшись до армії Христа, ми стаємо мішенню диявола, а також усіх інших сил зла. Аби протистояти їхнім нападкам, нам потрібна вся Божа зброя.

«Багато людей вважає, що боротьба між Христом і сатаною не стосується безпосередньо їхнього власного життя, тому не викликає в них особливого зацікавлення. Насправді ж ця боротьба повторюється в кожному людському серці. Ніхто не в змозі залишити лави прихильників зла, щоб служити Богові, не зазнавши нападів сатани. Спокуси, котрим протистояв Христос, ті самі, перед якими нам буває так важко встояти. На Нього вони напосідали настільки сильніше, наскільки Його характер досконаліший за наш. Несучи на Собі страшний тягар гріхів світу, Христос витримав випробування апетитом, любов'ю до світу й любов'ю до показного, котра породжує зарозумілість. Це були ті самі спокуси, котрі здолали Адама та Єву й котрі так легко долають і нас» (Е. Уайт. Бажання віків. С. 116).

Велика боротьба

У своїй великій праці «Систематичне богослов'я» Норман Галлі підкреслює, що християнське богослов'я зазвичай випускає з уваги тему всесвітнього конфлікту, або великої боротьби (див. Norman Gulley. *Systematic Theology: The Church and the Last Things*. [Berrien Springs, MI: Andrews University Pres, 2016]. Vol 4. P. 478). Для багатьох християн велика боротьба (всес-

вітній духовний конфлікт між Богом і злими силами сатани) є однією з деталей, пов'язаних із теодицеєю. Таке всеосяжне вчення, що об'єднує всі інші вчення як систематично, так і історично, суперечить вченню адвентистів сьомого дня. Для адвентистів тема великої боротьби – це не лише система доктрин, а й історія, Божа історія. Це історія про творіння, наш бунт проти Творця, Його жертвну любов до нас і пряме втручання в історію нашого світу через Прихід у наш світ у тілі людини, про Його смерть на хресті, воскресіння й вознесіння. Це історія про Його бажання відновити наші взаємини з Ним і про постійні діяння на благо людини, історія про відновлення єдності й любові в людстві через Церкву, про Його обіцянки покласти край історії гріха та зла і ввести нас у Його вічні радість та мир. Саме тому адвентисти сьомого дня включили тему великої боротьби у свої «Основи віри» як доктрину 8, затверджену Генеральною Конференцією 1980 року:

«Усе людство залучене до великої боротьби між Христом і сатаною. Вона почалася на Небі через те, що були поставлені під сумнів характер Бога, Його Закон і справедливість Божого правління у Всесвіті. Один із створених ангелів, наділений свободою вибору, у своєму самозвеличенні став сатаною, противником Бога. Це спричинило повстання частини ангелів. Сатана викликав дух протистояння Богові в нашому світі, коли ввів Адама та Єву в гріх. Унаслідок учиненого людьми гріха образ Божий у людині був спотворений. Створений світ втратив свою гармонію і був спустошений під час всесвітнього потопу, про що свідчить представлена в Бут. 1–11 хронологія. На очах у всього творіння цей світ перетворився на арену всесвітньої боротьби, унаслідок якої люблячий Бог буде утверджений у Своїх правах. Христос посилає Святого Духа й вірних ангелів, щоб вони допомагали Божому народові в цій великій боротьбі, спрямовували, захищали та зміцнювали його на шляху, що веде до спасіння» (Основи віри. <https://esd.adventist.org/adventist-beliefs/fundamental-beliefs/8-velikaya-borba/>).

Герберт Е. Дуглас докладно пояснює роль теми великої боротьби (ТВБ) у богослов'ї адвентистів сьомого дня: «Для адвентистів сьомого дня ТВБ є основною концепцією, яка забезпечує узгодженість усіх біблійних тем. Вона виходить

за межі розділень, які століттями розколювали християнську Церкву. Вона приносить мир теологічним противникам, які раптово бачать у новій гармонії ті істини, за які кожен із них люто боровся. У цьому полягає унікальність адвентизму. Ця унікальність не є особливим елементом його богослов'я, як, наприклад, його вчення про Святиню. Відмітна риса адвентизму полягає в його загальному розумінні центрального послання Біблії, яке керується його основним принципом – темою великої боротьби» (“The Great Controversy Theme: What It Means to Adventists”, *Ministry*, December 2000. P. 5).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Попросіть учнів прочитати й обговорити в класі такі запитання:

1. Як можна надати промові «воєнізований» підтекст у повсякденному житті? Подумайте також про нібито «войовничу» мову, яка використовується в деяких наших гімнах, віршах і біблійних уривках. Як адвентисти сьомого дня, ми ясно розуміємо, що застосовуємо таку мову й висловлювання в духовному значенні. Однак цю мову можуть неправильно зрозуміти довколишні, які вважають християнство в цілому й адвентизм сьомого дня зокрема релігією миру. Як зберегти біблійний ідеал боротьби з духовними силами зла в рамках великої боротьби, допомагаючи нашим друзям і довколишнім зрозуміти, що наша Церква є спільнотою Божої любові, благодаті й миру? Обговоріть свою відповідь не лише з класом Суботньої школи, а й зі своєю громадою.
2. Уявіть, що вашу громаду запрошують взяти участь у проєктах зі зміцнення миру у вашому районі, регіоні чи країні. Як ваша церква може брати участь у таких проєктах? Як ваша громада може бути впевнена, що її участь не є політичною, а заснованою на вченні Ісуса й апостолів у контексті біблійних тем великої боротьби та Євангелія?

ОГЛЯД
ПОСЛАННЯ
ДО ЕФЕСЯН

Біблійні тексти для дослідження:

Ефес. 1–6.

Пам'ятний вірш:

«Адже ви спасенні благодаттю через віру, і це не від вас, це Божий дар, не від діл, щоб ніхто не хвалився. Бо ми — Його творіння, ми створені в Христі Ісусі для добрих діл, які Бог наперед приготував для нас, щоб ми в них перебували» (Ефес. 2:8–10).

Одне з визначних місць Лондона — колесо огляду «Лондонське око». З висоти майже 140 м над річкою Темзою можна побачити все: Біг-Бен, будівлю парламенту, численні історичні палаци й собори. На думку дослідника Нового Завіту Ніколаса Томаса Райта, «Послання до ефесян, якщо порівняти з іншими посланнями Павла, як “Лондонське око”. Це не найдовша й не найповніша з його праць, але з нього відкривається захопливий вид на весь ландшафт. Звідси, у міру обертання колеса, з висоти пташиного польоту ви розглядаєте одну тему за іншою» (*Paul for Everyone: The Prison Letters*. (London: S.P.C.K. [Society for Promoting Christian Knowledge Publishing], 2004). Р. 3).

У Посланні до ефесян Павло не зосереджується на питаннях місцевого значення. Послання написано так, ніби апостол звертається до всіх християн і всіх церков у світі. Це Послання не підвладне часу, воно дозволяє запропонованому Павлом «захопливому виду» відкритися перед нашим духовним поглядом і проникнути в наш світ. Розглядаючи в останньому уроці кожен

розділ, запитаємо себе: які важливі істини Послання до ефесян повинні продовжувати формувати наше життя як віруючих?

Неділя, 24 вересня

МИ БЛАГОСЛОВЕННІ В ХРИСТІ

Хтось зобразив Послання до ефесян як Альпи Нового Завіту. А Павло, гід-альпініст, веде нас у першому розділі крутим схилом до вершини. У нас перехоплює подих, і ми вражені відкритим краєвидом.

Поміркуйте над першим розділом Послання. Що особливо вас надихає? Які вершини ви бачите? _____

Уривок Ефес. 1:3–14 можна порівняти з картою, на якій позначено піки на горизонті, оскільки Павло спрямовує нас до благословенного місця на великому ландшафті Плану спасіння. Пейзаж охоплює весь період історії спасіння: від вічності минулого, через наповнені Божою благодаттю діяння в Христі, до вічності майбутнього. Викуплення віруючих відображає Божественні ініціативи, які були здійснені «раніше від створення світу» (вірш 4) і реалізуються зараз у нашому житті (див. вірші 7, 8, 13, 14). Ці споконвічні стратегії будуть повністю завершені в кінці часу (вірші 9, 10). Тоді «все те, що на небі та що на землі», об'єднається в Христі й Божий План для «повноти часів» буде здійснено (вірш 10). Тоді ми до кінця пізнаємо таємницю Божої волі (вірш 9). Ми можемо бути впевнені, що христоцентричне спасіння, у якому ми перебуваємо, є важливою частиною широкомасштабного Божого Плану викуплення всіх, хто в Христі.

Перебування на вершині гори надихає на подяку. В уривку Ефес. 1:15–19 Павло дякує Богові, молячись, щоб віруючі могли здобути приготоване для них спасіння. Ми опиняємося на наступному крутому підйомі, коли апостол вказує нам на воскреслого, прославленого, звеличеного Христа, Який панує над усіма у всі часи (вірші 20–23).

Завдяки Божій благодаті, явленій у Христі Ісусі, ми можемо прожити цей день на вершині гори!

У вірші Ефес. 1:4 сказано: «Оскільки Він [Христос] вибрав нас у Ньому раніше від створення світу, щоб ми були святі й непорочні перед Ним у любові». Поміркуйте над цими словами. Вибрані в Ньому раніше від створення світу! Яку велику надію дарують вам ці слова, відкриваючи бажання Бога спасти вас?

Понеділок, 25 вересня

МИ ВИКУПЛЕНІ ДЛЯ СПІЛЬНОТИ

Прочитайте другий розділ Послання. Подумайте, що Бог уже зробив для нас через Свого Сина Ісуса Христа?

«Бог»... Це слово найнадійніше з усіх відомих людству слів. В уривку Ефес. 2:1–10 Павло описує ганебне минуле своїх адресатів. Розділяючи безнадійне становище всього людства, вони були схильні до бунту проти Бога, у їхньому житті панували гріх і сатана (вірші 1–3). «Бог, Який багатий на милість...» Що ж Бог здійснив для них і для нас?

1. Він оживив нас разом із Христом — воскресіння Христа стало нашим.
2. Він воскресив нас разом із Христом — вознесіння Христа є нашим.
3. Він посадив нас на Небесах із Христом — коронація Христа стала нашою (вірші 4–7).

Ми не сторонні спостерігачі подій життя Христа, які змінюють Всесвіт! Бог здійснює все це не через наші заслуги, а зі Своєї милості (вірші 8, 9). Він бажає, щоб віруючі жили в єднанні з Ісусом і робили добрі діла (вірш 10).

Якщо у віршах 1–10 Павло закликає нас жити в єдності з Ісусом, то в текстах 11–22 він навчає нас перебувати в єдності з іншими людьми як частиною Його Церкви. Смерть Ісуса дарує нам як «вертикальні» переваги, встановлюючи взаємини віруючого з Богом (вірші 1–10), так і «горизонтальні», скріплюючи наші стосунки з людьми (вірші 11–22). Завдяки своєму подвигу на хресті Ісус руйнує все, що розділяє віруючих з язичників і юдеїв, зокрема й зловживання Законом для збільшення прірви між ними (вірші 11–18). Тепер Христос

створює дещо дивовижне — новий храм, який складається з віруючих. Язичники, яких колись не допускали до поклоніння у священних місцях храму, тепер приєднуються до віруючих юдеїв і стають одним цілим. Ми також стаємо частиною Божої Церкви, «святим храмом у Господі» (вірші 19–22).

Завдяки Божій милості у вас є привілей прожити цей день у єднанні з Ісусом і вашими одновірцями.

Уривок Ефес. 2:8–10 відіграв свою роль у навершенні багатьох людей. Мартін Лютер знайшов у цих віршах благодать, яка підкорила його серце, а також відкрив для себе деякі головні твердження Реформації: спасіння дароване тільки вірою, тільки завдяки благодаті, тільки через Христа і тільки на Божу славу.

У 1738 році, через 18 днів після свого навернення на лондонській вулиці Олдерсгейт, Джон Уеслі проповідував в Оксфордському університеті, пропонуючи «крик душі» і «маніфест нового руху», заснований на тексті Ефес. 2:8 (см. A. Skevington Wood, “Strangely Warmed: The Wesleys and the Evangelical Awakening,” *Christian History* [magazine]. Vol. 5. No. 1 [1984]).

Вівторок, 26 вересня

МИ — ЦЕРКВА ЖИВОГО БОГА

Чому важливо, приємно й натхненно бути частиною Божої Церкви? Ефес. 3.

Ми надихаємося, коли чуємо, як члени Церкви позитивно відгукуються про неї. Та як захоплено звучить свідчення Павла про Церкву в третьому розділі Послання! У першому вірші апостол починає свій молитовний звіт віруючим в Ефесі (вірш 1; пор. 1:15–23), але зупиняється, щоб обговорити питання створення Божої Церкви (вірші 2–13), а потім завершує звіт (вірші 14–21). Павло викладає важливі істини про Божий план, або «таємницю»:

- У вічності Бог задумав план, або «таємницю», про Церкву (вірші 3–5, 9, 11).
- Цей передвічний план Він «здійснив» через життя і смерть Ісуса (вірш 11; пор. 2:11–22).
- Павлові було дано об'явлення про «таємницю» Церкви, що язичники повинні стати повноправними членами в ній (вірші 3–6).

- Апостол бере участь у поширенні Благої вістки, проповідуючи язичникам «незбагненне багатство Христа» (вірші 8, 9).
- Церква, що складається як з юдеїв, так і з язичників, демонструє «багатогранну Божу премудрість» «правителям і владам на небесах» (вірш 10).

Таке розуміння Церкви спонукає Павла молитися за віруючих. Чому б вам не уявити, що апостол молиться щирою молитвою і за вас (вірші 14–21); про те, щоб «наповнилися ви всякою Божою повнотою» (вірш 19) і брали активну участь у дивовижній таємниці єдиної Церкви?

Які бар'єри існують між віруючими у вашій громаді, котрих, у світлі слів Павла, не має бути? Що ви можете зробити, аби допомогти усунути їх?

Середа, 27 вересня

ЄДНІСТЬ ВІРИ

У четвертому розділі свого Послання Павло закликає віруючих відмовитися від одних вчинків та обов'язково здійснювати інші. Що це за вчинки? _____

Четвертий розділ розпочинається і закінчується закликами до членів Церкви піклуватися одне про одного (вірші 1–3, 32). Між цими закликами Павло робить сильну заяву про те, що ми маємо підтримувати єдність у Церкві. Він починає з перерахування семи «одне»: одне тіло, один Дух, одна надія, один Господь Ісус Христос, одна віра, одне хрещення, один Бог і Отець (вірші 4–6). Ми пов'язані між собою цими духовними реаліями й тому єдині.

Єдність вимагає від нас наполегливої праці, і ми повинні завжди намагатися «зберегти єдність Духа» (вірш 3). Для досягнення єдності нам необхідно бути активною частиною Христового тіла (вірші 7–16). Кожен член Церкви є обдарованою частиною тіла і має сприяти його здоров'ю (вірші 7, 16). Усі повинні отримати користь від праці апостолів, пророків, євангелістів, пасторів, учителів (вірші 11, 12). Вони, як зв'язки

й сухожилля, виконують об'єднувальну функцію, допомагаючи нам рости разом до міри зрілості повноти Христа — Голови тіла (вірші 13, 15).

Павло також застерігав віруючих: «Щоб ми не були більше малими дітьми, які носяться хвилями і захоплюються всяким вітром вчення, людською підступністю, лукавством, що вводить в оману» (вірш 14). Ці слова свідчать про те, що рання Церква зіткнулася з внутрішньою боротьбою через «людську підступність».

Далі Павло переходить до свого заключного заклику: «Будьте ж добрими одне до одного, милосердними, прощаючи одне одному, як і Бог через Христа вам простив!» (вірш 32). Він просить віруючих уникати колишньої закам'янілості сердець (вірші 17–24), гніву, крику, зневаги, замінюючи їх добрими, зміцнювальними, благодатними словами (вірші 25–31).

Цей розділ про єдність легко читати, коли все мирно. Значно складніше й важливіше читати його тоді, коли ми опиняємося втягнутими в конфлікт. Чи пам'ятаєте ви про єдність Христового тіла, єдність, за яку Він помер?

Як ми можемо сприяти єдності Церкви як на місцевому, так і на всесвітньому рівнях? Чому це важливо?

Четвер, 28 вересня

ОДЕРЖУВАЧІ Й ДАРУВАЛЬНИКИ БЛАГОДАТІ

У п'ятому розділі Послання Павло просить нас втілювати принципи Євангелія у наші стосунки з ближніми. Яка з його настанов особливо важлива для вас?

Щоб краще зрозуміти тему п'ятого розділу, нам необхідно повернутися до четвертого і прочитати його останній вірш. Тут Павло пише ефес'янам: «Будьте ж добрими одне до одного, милосердними, прощаючи одне одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Ефес. 4:32).

Як віруючі, ми покликані будувати свої стосунки з ближніми на основі Божого прощення й милості до нас. Ми повинні наслідувати Бога! (Пор. Матв. 5:43–48).

Павло протиставляє такий спосіб життя язичницькому. Замість того щоб цінувати інших як братів і сестер у Божій

сім'ї, люди у світі часто використовують інших для власних корисливих цілей і навіть хваляться цим. Апостол попереджає: такий спосіб життя неприпустимий у запланованому Богом новому світі (див. Ефес. 5:5–7).

Залишивши темряву свого минулого, віруючі повинні повернутися і поводитися, «як діти світла» (вірші 8–10), наслідуючи любов Отця. І знову Павло застерігає нас від діл «темряви», що здійснюються «таємно» (вірші 11, 12), і закликає жити у світлі Христа (вірші 13, 14). Замість того щоб витратити своє життя на пияцтво, ми будемо цінувати час, дякуючи Богові за Його любов (вірші 15–21).

Далі Павло розширює тему про Божу любов і дає поради чоловікам і дружинам. Самовіддана любов Христа до Церкви є взірцем для чоловіків-християн (вірші 25–33), а вірність Церкви Христу — прикладом для жінок-християнок (вірші 22–24). Замість того щоб використовувати дар сексуальності розбещено й егоїстично, чоловік і дружина зосереджуються на тому, щоб цінувати одне одного, стаючи «одним тілом» (вірші 28–33).

«Отже, наслідуйте Бога, як улюблені діти» (вірш 1). З Божою допомогою ми покликані втілювати цю настанову в наших взаєминах з ближніми.

У тексті Ефес. 5:2 Павло закликає нас: «Живіть у любові». Як ці слова допомагають нам зрозуміти сенс попереднього тексту: «Наслідуйте Бога» (Ефес. 5:1)?

П'ятниця, 29 вересня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Наприкінці уроку ми поміркуємо над шостим розділом Послання до ефесян, де Павло представляє Церкву Божою армією, яка несе мир.

Раніше у своєму Посланні апостол уже зображав Церкву як тіло Христове (див. Ефес. 1:22, 23; 4:11–16), Божий храм (див. Ефес. 2:19–22) і наречену/дружину Христа (див. Ефес. 5:21–33). А в останньому розділі він описує Церкву як Божу армію і закликає її зодягнутися у всю Божу зброю (див. Ефес. 6:10–20).

На жаль, ми можемо неправильно зрозуміти слова Павла, почувши в них заклик взяти до рук зброю або бути агресивними

в наших стосунках з іншими. Однак у попередніх текстах він закликав віруючих до єдності, любові, взаєморозуміння (див. Ефес. 4:25–5:2). А у вірші 6:15 апостол спонукає нас благовістити мир. Тому ми розуміємо, що за допомогою яскравої військової метафори (вірші 13–17) Павло закликає нас бути миротворцями в духовній битві проти зла. Він виходить на поле великої боротьби та кличе нас вступити до Божої миротворчої армії.

Проте нам необхідно реально оцінити ворога та його сили, спрямовані проти нас. Ми протистоїмо не людям-ворогам, а «піднебесним духам злоби» (вірш 12), яких очолює хитрий генерал-диявол (вірш 11). Однак ми не повинні боятися цих ворогів. Господь перебуває з нами в битві (вірш 10) і забезпечив нас найкращою зброєю — всією Божою зброєю (вірш 11; пор. Ісаї 59:15–17). Він надав у наше розпорядження істину, праведність, мир, віру, спасіння і Святого Духа (вірші 13–17). Коли Бог іде попереду нас, а ми повністю зодягнені в надані ним обладунки, то не можемо зазнати поразки в цій війні. Перемога нам гарантована!

Запитання для обговорення:

1. Ми знаємо, що не спасаємося своїми добрими ділами. Як же нам слід розуміти слова Павла про те, що ми були «створені в Христі Ісусі для добрих діл, які Бог наперед приготував для нас, щоб ми в них перебували» (Ефес. 2:10)? Яка мета наших добрих діл?
2. Павло пише: «А Тому, Хто силою, яка діє в нас, може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо...» (Ефес. 3:20). Яка сила діє в нас і як ця сила має виявлятися в нашому житті?

Ключові вірші: Ефес. 2:8–10.

Біблійні тексти для вивчення:

Ефес. 1–6.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Тимчасом як Послання до ефесян є ключем до інших послань Павла, дослідження цього тижня є ключем, який відкриває вивчення Послання до ефесян, а саме:

Урок за неділю демонструє захопливий погляд Павла на Божий вічний історичний План творіння й викуплення.

Урок за понеділок підсумовує другий розділ Послання, який наочно показує похмурий стан людства, перебування в гріху та смерті, стан без обітниць, без надії, без Христа і без Бога у світі. Проте Послання до ефесян (і Біблія загалом) не закінчується цим похмурих описом. Павло деталізує основні елементи Євангелія, Божу таємницю, що дає людству надію: у Христі та з Христом Бог воскрешає нас і духовно підносить у Своє Святилище на Небесах. Також у Христі та з Христом ми стаємо Божим новим храмом на Землі. Це перетворення відбувається завдяки благодаті, а благодать є основою християнської віри, життя та місії.

Урок за вівторок висвітлює Божу таємницю створення Церкви.

Урок за середу (див. Ефес. 4) пояснює, як досягти подвійної мети Бога, коли Його діти з усього світу об'єднуються в істинному благочесті, у використанні своїх духовних дарів і в місії. Саме тому єдність є обов'язковою умовою повноцінного існування й успіху Церкви.

Урок за четвер (див. Ефес. 5) повідомляє, що єдності неможливо досягнути, не відкинувши своє колишнє «я». Єдність реалізується лише тоді, коли ми духовно перероджуємося і ходимо в Христі. Це глибоке перетворення в Христі впливає як на наше особисте духовне життя, так і на всі аспекти людського життя, зокрема на наші сім'ї (чоловіків, дружин і дітей) і суспільство (групи людей і соціальні класи).

Урок за п'ятницю (див. Ефес. 6) закликає нас розглядати Церкву як динамічну згуртовану армію, добре споряджену для виконання своєї бойової місії з проголошення Господнього Євангелія миру. Тільки мир Христа і в Христі гарантує нам успіх та життя. Перемога гарантована в Христі. Наш успіх залежить тільки від того, чи будемо ми твердо стояти на істинній основі, віруючи в перемогу Христа.

Теми уроку. Вивчення цього тижня є аналізом всього Послання до ефесян, спробою виділити і сплести воедино всі його основні теми.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Таємниця Євангелія

У самому серці Послання Павла до ефесян пульсує його захоплення Євангелієм як таємницею, нині не розгаданою. Він починає своє Послання з прославлення Бога за те, що Він відкрив «нам таємницю Своєї волі» (Ефес. 1:9), і ця таємниця стосується спадщини (вірш 11). Це не таємниця про наш відчайдушний похмурий стан (див. Ефес. 2:1–4) або про відчуження, розділення і ворожнечу, які приніс гріх усьому людству (див. Ефес. 2:11, 12). Для християн у цьому гріховному світі причина розділення й ворожнечі зовсім не є таємницею. Не є таємницею і наша нездатність розв'язати проблему гріха та смерті (див. Ефес. 2:9; Івана 1:13). Ми всі з болем усвідомлюємо, що жодний людський винахід не може витягти нас із гравітаційного поля чорної діри гріха. Таємниця, про яку говорить Павло, – це незбагненне чудо Божої любові до нас! Ми думали, що Бог нас не любить і забув про нас. Ми вважали, що Він віддавав перевагу євреям, а язичники були вигнанцями. Ми вирішили, що справа євреїв назавжди програна, бо вони відкинули Ісуса як Месію.

Виявляється, що у всіх цих аспектах ми помилялися. Коли Господь відкрив Свої таємниці Павлові, він був вражений. Тому, хоч усе Послання до ефесян описує цю таємницю з різних поглядів, у його серці апостол знову говорить про «таємницю», «Христову таємницю» (Ефес. 3:3, 4, 9), а наприкінці – про «таємницю Євангелія» (Ефес. 6:19). Ця таємниця має ще більшу цінність, коли ми усвідомлюємо, що протягом минулих століть вона була прихована від людей. Однак Бог вибрав покоління Павла жити в той унікальний історичний час, коли ця таємниця була повністю відкрита для всіх (див. Ефес. 3:9; Римл. 16:25; 1 Кор. 2:7; Колос. 1:26, 27; 2:2). Який привілей, яка честь!

Ми можемо бачити, як Павло тріумфує з приводу цього великого відкриття. Усе його життя було перетворене цією євангельською істиною. Як і в притчі Ісуса про схований скарб (див. Матв. 13:44), апостол «продав» усе, що мав, щоб придбати цей таємний скарб (див. Филп. 3:4–8). Його просвітлене обличчя говорило іншим, що він знає те, чого інші не знають. Однак, на відміну від шукача скарбів (див. Матв. 13:44) і на відміну від невірного раба (див. Матв. 25:18), Павло не сховав свого таємного скарбу в землі. Навпаки, коли Бог відкрив йому Свою таємницю, апостол вирушив у подорож навколо світу, щоб розповісти про неї всім. Ця таємниця про те, що Бог є любов. З любові до нас Він створив нас і помер за нас. Господь воскресив нас, щоб ми жили з Ним у Його святій оселі, бо Він є любов. Христос боровся за нас і повернувся за нами, бо Бог є любов. Ця таємниця, за словами самого Павла, «Христос у вас, надія слави» (Колос. 1:27).

Кінець великої боротьби

Колись історія гріха закінчиться, але таємниця Божої любові не вичерпається. Прочитайте, як Еллен Уайт описує кінець великої боротьби: її мова й ідеали гармонують і перегукуються із захопленим тоном Павла в його Посланні до ефесян:

«Перед викупленим Божим народом відкриються всі скарби Всесвіту. Звільнені від кайданів смерті, вони, не відчуваючи втоми, літатимуть у далекі світи, які з глибоким сумом спостерігали за людським горем і радісним співом вітали навернення кожної душі. З невимовним захопленням діти Землі пізнава-

тимуть мудрість безгрішних істот. Вони поділяться скарбами знань, набутими через осягнення творчої Божої сили впродовж багатьох віків. Незатьмарений погляд спасених охопить усю славу творіння – сонця, зір і галактик, які в установленому порядку обертаються навколо Божественного престолу. На всьому творінні – від найменшого до найбільшого – виکارбуване ім'я Творця, і в усьому відкривається багатство Його сили.

Роки вічності принесуть спасенним багате та глибоке пізнання Бога й Христа. У міру збільшення пізнання будуть зміцнюватися любов, благоговіння і щастя. Що глибше люди пізнаватимуть Бога, то більше будуть захоплюватися Його характером. Коли Ісус відкриє перед ними багатства викуплення та дивні здобутки у великій боротьбі із сатаною, серця спасених спалахнуть ще більшою любов'ю, і вони ще з більшим завзяттям торкнуться золотих струн арф; тисяча тисяч і десять тисяч десятків тисяч зіллються в єдиному могутньому співі похвального гімну.

“І чув я, як кожне творіння, яке на небі й на землі, під землею і на морі, і все те, що в них, говорило: Тому, Хто сидить на престолі, і Агнцеві – благословення, честь, слава і влада навіки-віків!” (Об'явл. 5:13).

Велика боротьба закінчена. Гріха й грішників більше нема. Всесвіт – чистий. У всьому незліченному творінні б'ється один пульс гармонії і радості від Того, Хто створив усе це. Течуть потоки життя, світла і щастя в усі простори безмежного світу. Від найменшого атома до найбільших галактик – усе живе й неживе у своїй незатьмареній красі й досконалій радості свідчить про те, що Бог є любов!» (Е. Уайт. Велика боротьба. С. 677, 678).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Це узагальнюючий урок. Попросіть учнів вашого класу скласти власний короткий виклад Послання до ефесян і поділитися ним із класом Суботньої школи.
2. Які три основних теми проходять через усе Послання Павла до ефесян? Як ці теми пов'язані між собою? Попросіть учнів визначити, яку тему вони вважають основною, а які другорядними.

3. Запропонуйте учням уявити, що їх запрошують заснувати нову церкву в неєвангелізованому районі. Як Послання Павла до ефесян може допомогти їм підготуватися до такого сміливого задуму? Попросіть учнів визначити ті теми у Посланні до ефесян, які могли б скласти євангелізаційне послання для цього нового району. Як ваші учні представили б ці теми? Попросіть їх визначити принципи, на основі яких вони могли б допомогти створити живу церкву, якомога ближче до тієї моделі, яку представив і якою поділився у своєму Посланні апостол Павло. Принципи, запропоновані учням вашого класу, мають бути корисні для зростання громади, повної радості спасіння. Які додаткові принципи допомогли б об'єднати нових людей у Христі та сприяти їхній єдності в житті й місії Церкви? Які принципи надихнуть Церкву, щоб сила Святого Духа діяла через дані віруючим духовні дари?
4. Попросіть учнів визначити ті принципи з Послання до ефесян, які допоможуть членам Церкви вести християнський спосіб життя відповідно до Євангелія, створити щасливі сім'ї та побудувати здорові стосунки між різними групами.

ПРОГРАМА РОСТУ Й РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ СУБОТНЬОЇ ШКОЛИ

ЧАСТИНА 3

Шановні вчителі Суботньої школи (СШ)!

Щиро дякуємо кожному за ваше посвячення справі Божій. За допомогою цього додаткового матеріалу ми прагнемо оновити Суботню школу й зробити її ефективним місіонерським інструментом. Ласкаво просимо кожного вчителя ознайомитися з третьою частиною програми росту й розвитку.

Працюючи із цим матеріалом, ви більше зрозумієте суть служіння вчителя Суботньої школи. Згодом ви опануєте нюанси цього непростого, але надто важливого служіння. Якщо ви заважите реальні позитивні зміни в житті братів та сестер, яким ви служите, то це буде для вас особливою нагородою. Тому вивчайте цей матеріал самостійно, також можете використувати його для групових занять на вчительських зустрічах.

«СШ 2.0»

Просимо вашої участі та підтримки у втіленні програми оновленої Суботньої школи («СШ 2.0»). Цього кварталу ми розглянемо другий пункт із десяти – «Час» (перелік усіх десяти пунктів «СШ 2.0» ви можете знайти в першій частині програми росту й підтримки вчителів СШ у посібнику за перший квартал 2023 року).

Час, або розподіл часу зустрічі класу СШ

Зустріч класу СШ – це не тільки вивчення Біблії. Кожен клас – це мала група, мінігромада, а вчитель – це священнослужитель, який має добре розуміти, що його обов'язком перед Богом є утвердження в спасінні довірених йому братів та сестер. Тому час слід розподіляти, керуючись саме таким розумінням. На своїй зустрічі в суботу (не забувайте, що клас

СШ зустрічається ще й серед тижня у вибраному ними домі) ви маєте 60 хвилин.

Загальний план уроку

1. Початок служіння, молитва – 5 хв.
2. Усесвітні місіонерські вісті – 3 хв.
3. Урок по групах – 60 хв:
 - а) привітання, спілкування, потреби, молитви, прояв братньої турботи – 8–12 хв;
 - б) обговорення, діалог, вивчення Божого Слова, актуалізація – 35–40 хв;
 - в) час для місії: планування, досвіди, мотивація, молитва – 8–15 хв.

Пункти 1 та 2 – це частина спільного початку СШ, яким ми присвятимо час окремо. Нижче розглянемо пункт 3, оскільки в ньому міститься опис роботи в самому класі.

За. Привітання, спілкування, потреби, молитви, прояв братньої турботи

Саме цей пункт розподіляють між собою секретар і вчитель класу СШ. На початку зустрічі вчитель надає слово секретареві. Він повинен з'ясувати причину відсутності тих, кого немає в класі, а також організувати відвідування хворих і ослаблих у вірі. Цьому можна присвятити 3–5 хв на початку залежно від ситуації в класі (докладніше про служіння секретаря розглянемо в подальших темах). Решту часу цього блоку використовує вчитель для обговорення пережитих за минулий тиждень досвідів, висловлення проблем та молитви за них. Протягом цього часу відбувається спілкування, особливо важливе для зміцнення взаємин між членами класу.

Зб. Обговорення, діалог, вивчення Божого Слова, актуалізація

Після вступу, який налаштує клас на дослідження Слова Божого, учитель переходить безпосередньо до обговорення уроку. Насамперед важлива правильна організація подання матеріалу. Щоб учні якнайкраще засвоїли тему, учитель має бачити логічний зв'язок між усіма частинами уроку, які об'єд-

нані однією темою та метою. Це дасть змогу так організувати урок, щоб повністю пройти його за 35–40 хв. Особливим допоміжним інструментом учителя є Логічна схема уроку (ЛСУ), яка наочно показує логічні зв'язки між частинами уроку, поділеного для зручності вивчення на дні (докладніше про це в наступних темах).

Спочатку вчитель оголошує тему, основну думку й показує логічний шлях її розкриття. Не обов'язково розглядати урок як п'ять окремих підтем, їх можна об'єднувати по дві: 1 і 2; 3 і 4; 5. Тоді урок з п'яти частин стане уроком із трьох частин, що дасть змогу легше його запам'ятати й зекономити час. Якщо в класі є кілька вчителів або служителів, можна розподілити між ними ці три частини.

Хоч сам конспект складається з п'яти ключових питань і за необхідності кількох допоміжних, однак завдяки встановленим вчителем логічним зв'язкам між ними можна правильно скерувати хід обговорення й зекономити час. Підготовці конспекту ми присвятимо окрему тему, тому що це одне з найважливіших завдань СШ.

Особливу роль відіграють висновки: проміжні (після блоків) і кінцеві (наприкінці всього уроку). Не слід забувати й про логічні переходи між частинами уроку.

Щодо принципів організації самої дискусії, після вступу роль учителя полягає в тому, щоб ставити запитання й отримувати відповіді на них, робити логічні переходи та висновки. Людина в класі повинна відчувати повагу й теплу атмосферу, у якій готові прийняти її відповідь, почути її думку та прислухатися до її порад. Навіть коригування перебігу розмови та залучення до дискусії мають відбуватися з глибокою повагою та любов'ю. Учителеві не слід втягуватися в суперечку, а тим паче в особистий конфлікт. Нікого ні в чому не переконуйте силою, знайте, що Дух Святий зробить це краще за вас.

Учитель повинен весь час стежити за тим, щоб, з одного боку, в основі обговорення була біблійна думка, а з іншого – реальне життя та пошук розв'язання проблем на основі цієї біблійної думки. Актуальність дослідження – це одна з умов, що спонукає людину знову прийти в клас, щоб почути чергову відповідь на свою злободенну проблему.

Зв. Час для місії: планування, навчання, мотивація, молитва

Цю частину часто проводять на початку уроку (пунктом 3а). Це допомагає все ж таки виокремити час для неї. Якщо ваш клас дисциплінований і ви, як учитель, стежите за часом, то можна перенести її на завершення.

Ця частина ґрунтується на річному місіонерському плані, який складає клас на початку року. Він передбачає навчання, служіння на закріпленій території, участь у різних місіонерських програмах, роботу з оточенням. Керівник місіонерської роботи класу стежить за виконанням затверджених класом планів і звітністю про їхнє виконання у формі досвідів. Про організацію служіння суспільству та нашому близькому оточенню поговоримо окремо.

Отже, сама зустріч класу в суботу має тривати 60 хв і складатися з трьох рівноцінних частин, які можуть по черзі проводити трое служителів. Нехтування цими порадами призведе до втрати тієї чи іншої мети існування СШ. Організованість і дотримання цих рекомендацій – основа успіху СШ.

Прочитайте розділ 2 «Поради щодо вивчення Біблії» з книги Е. Уайт «Поради щодо роботи Суботньої школи».

Роман Проданюк,

керівник Відділу адвентистської місії,

Суботньої школи та особистого служіння УУК

Посібник з вивчення Біблії в Суботній школі
з коментарями для вчителів
III квартал 2023 р.

ПОСЛАННЯ ДО ЕФЕСЯН

Джон К. Мак-Вей

Директор видавництва **В. Джулай**, головний редактор **Л. Качмар**,
переклад **Н. Качмар**, редактор **Л. Шаповал**, коректор **О. Мехоношина**,
верстка **В. Кузьменко**, дизайнер обкладинки **А. Аптер**, відповідальна за друк **Т. Грицюк**

Формат 84x108/32. Папір газетний. Офсетний друк.
Підписано до друку 24.04.2023 р. Гарнітура Октава. Наклад 1100 прим.
Видавництво «Джерело життя» 04052, м. Київ, вул. Лук'янівська, 9/10-А
тел. (044) 425-69-06, e-mail: dzherelo@ukr.net,
www.adventist.ua, bookson.com.ua, lifesource.ua